

VI PITATE, MI ODGOVARAMO

- PDV na najamninu i minimalna cijena najma stana
- Donošenje planova gospodarenja otpadom jedinica lokalne samouprave **STR. 26**

TRADITIO IURIDICA

FGHIJK
LMNOP
QRSTU
VWXYZ

NI SVOJIM SE PRAVOM SLUŽITI NEMOŠ;
TEK DRUGOME NA ŠTETU IL' DOSADU

- Općepoznate (notorne) i općedostupne činjenice **STR. 10**
- Stanje digitalne zemljišne knjige - realnost ili tlapnja? **STR. 14**

TISKANICA

VEĆ 66 GODINA S VAMA

informato**r**

TJEDNIK ZA PRAVNA I EKONOMSKA PITANJA

Poštariina plaćena u pošti 10000 Zagreb • ISSN 0537 6645

br. 6506 • 22. 1. 2018.

PIRANSKI PIRAT NA PUTU DO LUXEMBURGA ZAPEO U BRUXELLESU

INFORMATOROVI PRAVNI ALATI

Pristupanje dugu

STR. 5

SUDSKA PRAKSA

STR. 6

HRVATSKA I EUROPSKI PRAVNI PROSTOR

Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava

STR. 8

Novine Zakona o socijalnoj skrbi u odnosu na prava na status roditelja njegovatelja ili njegovatelja i osobnu invalidninu

STR. 19

VREMEPLOV

Smaknuće kralja Luja XVI. – 21. siječnja 1793.

STR. 21

Financijski izvještaji u sustavu proračuna za 2017. godinu

STR. 22

Novi propisi

STR. 25

Piranski pirat na putu do Luxemburga za

Ukratko prikazujemo povijest »slučaja« hrvatsko-slovenske arbitraže te ukazujemo na takozvanu aferu *Pirangate*, koja je dovela do anuliranja Sporazuma o arbitraži i, posljedično, do problematičnog nastavljanja postupka u izvedbi novokonstituiranoga arbitražnog suda. Ukazujemo na funkciju i nadležnost Europske komisije i Suda Europske unije u sporovima između država, posebno u kontekstu nedavne izjave predsjednika Suda, dane ljubljanskom *Delu*, kao i svježih slovenskih intenziviranih akcija prema Komisiji i u njoj. Stoga, zaključujemo da je orijentacija s pritiskom na Komisiju rezultat spomenute, u hrvatskoj javnosti jedva poznate, izjave baruna Lenaerts, predsjednika Suda Europske unije.

mr. sc. MILJENKO A. GIUNIO*

1. CURRICULUM - OD SPORAZUMA DO NESPORAZUMA

Prošlo je više od osam godina otkako su predstavnici dviju država u Stockholmu, 4. studenoga 2009., potpisali Sporazum o arbitraži između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije, a pet i pol godina otkad je Hrvatski sabor, 29. srpnja 2015., jednoglasnom odlukom svih prisutnih zastupnika Zaključkom obvezao Vladu da »pokrene postupak za prestanak Sporazuma o arbitraži«, pozivom na odredbe Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora.

Sporazumom konstituiran arbitražni sud autodestruirao se, nakon razotkrivanja nedopuštenih kontakata između »slovenskog« sudca i slovenske zastupnice u sporu, tijekom kojih je dogovaran način utjecanja na predsjednika Suda i ostale sudce. Zatim je, novi, autokonstituiran sud, nakon privremenog zamrzavanja postupka te autokonkluzije o »povredi malog značaja«, nastavio postupak započet pred onim prvim, te je 26. lipnja 2017., pod predsjedanjem sudca Gilberta Guillaumea, objavio odluku o teritorijalnom sporu Hrvatske i Slovenije na moru i kopnu, a objema stranama ostavljen je šestomjesečni rok za njezinu provedbu. Posljednji dani 2017. godine donijeli su, uz nešto bure, i nemir među ribarima u Savudrijskoj vali *alias* Piranskom zaljevu,¹ nakon što je slovenska pomorska policija počela trenirati strogoću i prijetiti prekršajnim kažnjavanjem. Za razliku od hrvatske strane (Vlade), koja je konstantno isticala i ponavljala potrebu novoga dogovornog načina rješenja spornih graničnih pitanja, slovenska je strana naglašavala konačnost i primjenjivost arbitražne odluke te potrebu dogovora samo o detaljima njezine implementacije. Ipak, uz premijerovo ponavljanje o nepribjegavanju incidentima, slovenska je policija započela kontrolirati sporan dio Vale, dok su državni predstavnici najavljivali obraćanje Sudu Europske unije (u nastavku teksta: Sud EU). Početak

2018. godine obilježio je dolazak slovenskog predsjednika u sjedište Europske komisije i lobiranje za pritisak na Hrvatsku u smislu implementacije arbitražne odluke o granici. Lobiranje je urodilo plodom. Predsjednik Komisije, nesuđeni luksemburški odvjetnik **Jean-Claude Juncker**, uz svoj karakterističan *body language*, 'potpomognut' i od svojih *spokesperson* (*spokeswoman* Sofijke Mine Andreeve i *spokesmana* Solunjanina Margaritisa Schinasa), nakon prethodnog višemjesečnog nudenja Komisijine posredničke uloge, poprilično je artikulirao svoje (Komisijino) gledište na aktualnu situaciju oko Vale.

Aktualno stajalište Komisije 'povijesno' je izraženo u izjavi spomenutog Solunjanina - »Pozicija Komisije jasna je od srpnja prošle godine, od kada ponavljamo

Za razliku od hrvatske strane (Vlade), koja je konstantno isticala i ponavljala potrebu novoga dogovornog načina rješenja spornih graničnih pitanja, slovenska je strana naglašavala konačnost i primjenjivost arbitražne odluke te potrebu dogovora samo o detaljima njezine implementacije

potrebu da se primijeni odluka tog arbitražnog suda. Mi smo spremni ponuditi svoje stručne usluge i olakšati objema državama kako bi počeo primjeren i konstruktivan proces kojim bi se to pitanje jednom i zauvijek zatvorilo«. Predsjednik je to dopunio - »To nije samo bilateralni problem nego i problem koji utječe na cijeli EU-u i u tom duhu je Komisija predložila da posreduje između dviju strana. To je puno važnije pitanje nego što puno ljudi u Sloveniji i Hrvatskoj misle«, te da »Neriješena granična pitanja Slovenije i Hrvatske utječu na perspektivu balkanskih zemalja kad je u pitanju članstvo u EU. Granična pitanja moraju se riješiti ranije.«, a k tome - »Arbitražnu presudu imamo, moramo je poštovati. Komisija pokušava posredovati između dviju pozicija na temelju arbitražne presude. Arbitražni sporazum dio je sporazuma o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji. Komisija pokušava posredovati

između dviju pozicija na temelju arbitražne presude. Arbitražni sporazum dio je sporazuma o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji.« Uz to je poručio - »Ne želim da se događaju incidenti između dvije zemlje. Mi smo sada u razdoblju kada moramo provjeriti kako možemo napraviti pomak u pravcu provedbe arbitraže i ne bih želio da dvije zemlje uđu u sukob.«, ali uz dodatak da hrvatsko-slovenski granični spor nikoga drugog u Europi ne zanima i da nitko ne zna o čemu se zapravo radi. Takvim je izjavama Komisija, moguće, i reagirala na recentno pismo koje je bivši slovenski premijer i ministar vanjskih poslova, aktualni zastupnik u Europskom parlamentu, Alojz Peterle, uputio predsjednicima Europskog parlamenta, Antoniju Tajaniju, Europske Komisije, Jean-Claudeu Junckeru i Europskog vijeća, Donaldu Tusku - a kojega je poanta - »Moguće je novo otvaranje Pandorine kutije na Balkanu.«.

Istovremeno nas, usprkos takvim upozorenjima iz Bruxellesa hrvatski premijer smiruje najavama rješenja, koje je »bliže nego što nam se čini«, dok europarlamentarka Ruža Tomašić sugerira potrebu aktivnijega državnog nastupa, istovremeno postavljajući Komisiji pitanja:

1. Kakvo stajalište ima prema nedvojbenim namjerama Slovenije da kažnjava hrvatske ribare koji ribare u još uvijek hrvatskim vodama Piranskog zaljeva?
2. Drži li Komisija da je potez Slovenije sukladan međunarodnom pravu?
3. Kako bi se osiguralo mirno rješenje navedenog spora, planira li se Komisija ipak aktivnije uključiti u posredovanje?

Uz nemirno more u Vali, kopneni dio Sporazuma odnosno arbitražne odluke ostaje relativno miran. No, nemir oko svega uzrokuju i pravno-politička pitanja koja se nadovezuju na ova događanja i situaciju. Trenutačno naglašen slovenski pritisak na Komisiju i njezin angažman upućuje na pitanje - što je s prethodno najavljenim slovenskim obraćanjem Europskom sudu. U kakvom su odnosu tri kraka slovenske državne aktivnosti: tempirana pomorsko-policajska akcija na moru; priprema, makar u najavi, tužbe pred Europskim sudom; te novogodišnja 'romansa' slovenskog predsjednika u sjedištu EU Komisije?

2. O NADLEŽNOSTI SUDA EU – IZJAVE PREDSJEDNIKA SUDA I KOMISIJE

U svezi s mogućom slovenskom tužbom protiv Hrvatske pred Europskim sudom odnosno Sudom EU u Luxemburgu (kojega je Sud, ili Europski sud, jedan od njegovih sudova, rekli bismo - glavni sud) dosta je nezapaženo u hrvatskoj javnosti prošla izjava koju

* MM prokurist i predsjednik Udruge Pravnika u gospodarstvu Zagreb.

¹ Znamo da ovaj morski usjek Slovenci zovu piranskim, a Hrvati savudrijskim. No, redovito ne obraćamo pozornost na to da ga pri tome prvi zovu zaljevom, a drugi uvalom, valom! Razlika ima svoju geo-psihološku uzročnost. Za Hrvate, s »velikom« morem - to je samo (mala) vala, a za naše susjede, sve u danim relacijama, to je ipak »pravi« zaljev.

peo u Bruxellesu

je ljubljanskom *Delu* dao predsjednik Suda EU Koen Lenaerts krajem netom protekle godine. Ne želeći komentirati predmet graničnog spora između Slovenije i Hrvatske, na pitanja novinara o mogućnostima podnošenja tužbe jedne države protiv druge pred tim sudom, izjavio je da su takve tužbe rijetke, ali da »u sporazumima postoji odredba da države članice mogu pred sudom iznositi tužbu jedne države protiv druge, one to moraju učiniti sporazumno i ako se dogovore da će s

time na sud, onda to mogu učiniti.«

Na pitanje o mogućnosti iznošenja spora koji nije u kontekstu europskoga prava, izjavio je da na Sud dolaze i slučajevi koji nemaju izravne, striktno veze s europskom pravnom stečevinom, ali da Sud o njima može raspravljati ako se radi o zanimljivim pravnim predmetima, iako se to događa vrlo rijetko. Dodao je:

»Upravo nedavno

imali smo jedan takav slučaj u vezi s Njemačkom i Austrijom i o njemu smo odlučili prije koji tjedan. Radilo se o bilateralnom sporazumu koji se tiče poreza, a nema nikakve veze s Europskom unijom. Taj predmet smo uzeli u razmatranje i donijeli odluku o adekvatnoj interpretaciji bilateralnog sporazuma o dvostrukom oporezivanju. Tekst doduše ne spada u okvir europskog zakonodavstva, ali su ga dali nama da ga interpretiramo i implementiramo, kako bi se riješio problem između dviju članica Europske unije. Na primjeru spora između Njemačke i Austrije, sud EU-a bi, ako bi tužba bila podnesena, pomogao Sloveniji i Hrvatskoj suglasiti se o tumačenju arbitražnog aranžmana, rekao je. Objasnio je da su Njemačka i Austrija sudu iskazale povjerenje da interpretira njihov bilateralni sporazum, ali su se prije toga morale suglasiti. Radilo se o svojevrsnom presedanu jer su tužbe članica pred sudom u Luksemburgu vrlo rijetke. Tim slučajem pokazali smo put i vjerujem da će ubuduće sličnih slučajeva biti još. Hoće li među njima biti i slovensko-hrvatski slučaj, to će pokazati budućnost. Tehnički je to moguće jer u

Nije Hrvatska ta koja je ugrozila rad Arbitražnog suda. Sporazum o arbitraži potpisala je u dobroj vjeri i pod pritiskom rezervi (alias: pod ucjenom). Takva vrsta ugovora podrazumijeva osobito povjerenje i korektnost, ne samo na strani stranaka nego posebno i na strani arbitražnih sudaca

sporazumima EU-a postoji takav mehanizam.«² Već se iz tih Lenaertsovih napomena razabire način funkcioniranja Suda EU u međudržavnim sporovima. Jedno je od pitanja i to - radi li se o predmetu koji je obuhvaćen pravom Unije.

Zanimljiv je Junckerov odgovor na pitanje o tome krši li Hrvatska europsko pravo nepriznavanjem arbitraže. Uzvratio je da »na laka pitanja nema lakih odgovora«. Očito mu je trebalo postaviti teže pitanje za lakši odgovor.

Primjerice, je li u skladu s europskim pravom, njegovim načelima, sklapanje sporazuma ili njihova provedba - ucjenom? Ili, je li u skladu s rečenim ako jedna strana minira arbitražni sporazum i postupak, zbog čega dođe do raspada prema sporazumu konstituiranog arbitražnog suda, a zatim ta strana inzistira na prihvaćanju odluke koju je donijelo drugo vijeće, dakle - dru-
gi sud, svojatajući pravo na vlastito takvo konstituiranje, i to bez sudjelovanja druge strane?

Najbolji odgovor na ta hipotetička pitanja dao je Ronny Abraham, još u srpnju 2015., kada ga je Slovenija imenovala članom Arbitražnog suda, nakon što je iz prvotno konstituiranog Suda istupio »slovenski« sudac Jernej Sokolec, glavni sudionik u aferi *Pirangate* (uz slovensku zastupnicu Simonu Drenik). Ronny Abraham ugledan je europski i svjetski pravnik, uz ostalo profesor međunarodnog prava, međunarodnog javnog prava, ljudskih prava, bio je predsjednik Međunarodnog suda (*International Court of Justice*) u dvama mandatima, drugi mu je istekao nekoliko mjeseci prije nego što ga je Slovenija izabrala kao »svoga« arbitra u novokonstituiranom Arbitražnom sudu. On je, svega tjedan dana nakon što je bio imenovan za arbitra, te se upoznao s predmetom - dao ostavku na tu dužnost, smatrajući to neprimje-

² Preneseno prema <https://www.vecernji.hr/tag/koen-lenaerts-368158>.

TRADITIO IURIDICA (472)

prof. dr. sc. MARKO PETRAK*

NI SVOJIM SE PRAVOM SLUŽITI NEMOŠ', TEK DRUGOME NA ŠTETU IL' DOSADU; nastavljajući ukratko analizirati pravne izreke znamenitog cavtatskog pravnika i polihistora Baltazara (Balda) Bogišića (1834.-1908.) - te »u popularne rečenice odjenute izreke rimske mudrosti« s ciljem postati »sokom pravne svijesti u narodu« (cit. Konstantin Vojnović, Crnogorski zakonik, Mjesečnik pravničkog društva u Zagrebu, br. 7/1888, str. 330) - primijetili smo da se uvodno citirana Bogišićeva izreka *explicite* koristi i u danas najvažnijem djelu hrvatske doktrine građanskog procesnog prava kao relevantan normativni sadržaj: »Kad se određena pravna sredstva, na način koji je na izgled u skladu sa zakonom, upotrijebe radi ostvarenja nedopuštenih ciljeva, takvo ponašanje, koje je u protivnosti s pravilima morala, protupravno je ponašanje. *Ni svojim se pravom služiti nemoš', tek drugome na štetu il' dosadu*, bilo je napisano još u članku 1000. Opšteg imovinskog zakonika za Crnu Goru« (Cit. Triva/Dika, Građansko parnično procesno pravo, Zagreb, 2004., str. 201). Polazeći od sadržaja navedenog citata, u kojem možemo vidjeti jedan slučaj izravne primjene Bogišićevih izreka u kontekstu važećeg hrvatskog prava, treba ustvrditi da i citirana izreka ima svoj precizan klasični rimski predložak. Radi se o jednoj postavci klasičnog pravnik Gaja (*Gaius*), koja glasi: *Male enim iure nostro uti non debemus* (»Ne smijemo zlorabiti svoje pravo«) (Gai. Inst. 1, 53). Na temelju navedenog rimskog pravila, ideja o zabrani zlorabe prava razvila se tijekom stoljeća u posebno načelo. **Ono je, u suvremenom hrvatskom pravu, primjerice ugrađeno u članak 10. st. 1. Zakona o parničnom postupku (Nar. nov., br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 89/14), koji, između ostalog, propisuje da je sud dužan onemogućiti svaku zlorabu prava u postupku. Također, načelo zabrane zlorabe prava jedno je od osnovnih načela Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15), koje određuje sljedeće (čl. 6): »zabranjeno je ostvarivanje prava iz obveznog odnosa suprotno svrsi zbog koje je ono propisom ustanovljeno ili priznato«** (o tom načelu u hrvatskom građanskom pravu v. npr. Klarić/Vedriš, Građansko pravo, Zagreb, 2006., str. 233 i sl.).

* predstojnik Katedre za rimsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

renim »s obzirom na okolnosti«. Poznato je da je tada istupio i »hrvatski« arbitar Budislav Vukas, također priznati hrvatski i međunarodni pravnik, fakultetski profesor. Nakon toga je predsjednik Arbitražnog suda Gilbert Guillaume imenovao norveškog pravnik **Rolfa Einara Fifea** za »slovenskog« sudca, a švicarskog **Nicolasa Michela** za »hrvatskog« sudca u novom postupku, pred novim vijećem (Sudom).

3. NADLEŽNOST SUDA EU PREMA UGOVORU O EU I UFEU

Prema Ugovoru o EU (UEU) Unija se temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije,

jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina (čl. 2., prva rečenica). Ugovorom o EU naglašen je institucionalni okvir Unije, kojega je cilj promicati njezine vrijednosti, zalagati se za njezine ciljeve, služiti njezinim interesima, interesima njezinih građana i interesima država članica te osigurati koherentnost, učinkovitost i kontinuitet njezinih politika i djelovanja. Unijine su institucije Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće, Europska komisija, Sud Europske unije te Europska središnja banka i Revizorski sud. Sud EU obuhvaća Sud (Europski sud), Opći sud i specijalizirane sudove. Njegova uloga definirana je odredbom da: **Sud EU osigurava pošto-**

vanje prava pri tumačenju i primjeni Ugovora. Pod ugovorima se podrazumijevaju Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o funkcioniranju EU (UFEU), što se obično naziva *primarnim pravom Unije*. Sekundarno pravo čine normativni akti Unijinih institucija, ponajprije uredbi i direktive.

Odredbom članka 19. stavak 3. UEU-a precizirana je zadaća Suda EU - Sud EU, u skladu s Ugovorima:

a) donosi odluke u postupcima koje pokreću države članice, institucije ili fizičke ili pravne osobe

b) odlučuje o prethodnim pitanjima, na zahtjev sudova država članica, o tumačenju prava Unije ili o valjanosti akata koje su usvojile institucije

c) donosi odluke u ostalim slučajevima predviđenim Ugovorima.

Uz najčešće spominjanu ulogu Suda EU, onu o donošenju presuda tumačeći pravo Unije, taj sud, dakle, odlučuje i u postupcima koje pokreću države članice. Ta je funkcija Suda EU razrađena u odredbama UFEU-a, člancima 258., 259. i 260. (bivši 226., 227. i 228. UEZ-a). Prvonavedenim člankom aktivna uloga dana je Komisiji, koja, ako smatra da neka država članica **nije ispunila neku obvezu na temelju Ugovora**

te nakon što je dala državi mogućnost očitovanja, daje toj državi 'obrazloženo mišljenje', prema kojemu je ona dužna postupiti u određenom roku. Ako to država ne učini - Komisija **predmet može uputiti Sudu EU**. Drugonavedeni članak omogućava **državi članici**, koja smatra da neka **druga država članica nije ispunila neku obvezu na temelju Ugovora**, da predmet uputi Sudu EU, ali se prethodno mora s tim obratiti Komisiji. Nakon što je svakoj od zainteresiranih država pružena prilika da iznese svoje navode i izjasni se o navodima druge strane, u usmenom i pisanom obliku, Komisija daje obrazloženo mišljenje. Ako Komisija u roku tri mjeseca od dostave predmeta ne da mišljenje, država podnositeljica zahtjeva može predmet uputiti Sudu. Konačno (čl. 260.), ako Sud EU utvrdi da država članica **nije ispunila obvezu na temelju Ugovora, Sud nalaže državi da poduzme potrebne mjere**. U nastavku, ako bi Komisija smatrala da država te mjere nije poduzela, može, nakon očitovanja države o tome, predmet uputiti Sudu određujući **pašalan iznos ili novčanu kaznu** koju je ta država članica dužna platiti, a koju smatra primjerenom s obzirom na okolnosti, s tim da plaćanje nalaže Sud nakon što utvrdi da država članica nije postupila sukladno njegovoj presudi. U svakom slučaju, da bi došlo do postupka prema odredbama članaka 258.-260., potrebno je ispunjenje uvjeta - da država članica **nije ispunila neku obvezu na temelju Ugovora**, dakle na temelju UEU-a i/ili UFEU-a.

U tom smislu i kontekstu treba promatrati pitijsku izjavu predsjednika Lenaerts slovenskom *Delu*, kao i eskiviranje odgovora predsjednika Junckera na pitanje o tome krši li Hrvatska nepriznavanjem arbitraže europsko pravo. Na kraju, treba navesti da je uz navedene slučajeve Sud EU nadležan i **u svakom sporu između država članica koji se odnosi na predmet Ugovorâ**

ali uz uvjet da mu je spor podnesen **na temelju posebnog sporazuma između strana** (prema čl. 273., bivši 239. UEZ-a).

4. NIŠTETNOST ARBITRAŽNOG SPORAZUMA I POSTUPKA

Uz redovito naglašavanje kompromitacije i kontaminacije Sporazuma o arbitraži događanjima u takozvanoj aferi *Pirangate*, što je dovelo do ništetnosti Sporazuma o arbitraži, nedostatno se ukazuje na odredbu članka 10. stavak 1. Sporazuma.

Prema toj odredbi, **obje strane uzdržat će se od bilo kakvog postupka ili izjave koji mogu ... ugroziti rad Arbitražnog suda**.³ Odredba jest smještena u kontekstu održanja *statusa quo*, ali nedvojbeno i eksplicitno upućuje na mogućnost ugrožavanja rada Arbitražnog suda, dakle njegovo miniranje. No, čak i da takve odredbe nema, opća pravila o poštovanju ugovora i njihovoj ništetnosti odnosno raskidu u slučaju grube povrede - primjenjiva su.

Smatramo, međutim, da je u nastavljenom, zapravo novom postupku došlo do proceduralne povrede koja, neovisno o prethodnom poništenju Sporazuma, oduzima bilo kakav legitimitet nastavljenom postupku, novokonstituiranom arbitražnom sudu i donesenoj odluci.

Naime, ključan dio svakoga ugovora o arbitraži predstavljaju odredbe o konstituiranju arbitražnog suda (vijeća, ili arbitra pojedince), a osobito one o imenovanju arbitra koje provode same stranke ugovora. U predmetnom hrvatsko-slovenskom Sporazumu to je bilo uređeno odredbom članka 2. stavka 2., prema kojoj će - »*Svaka od stranaka imenovati još po jednoga člana Arbitražnog suda u roku od petnaest dana nakon okončanja imenovanja* (troje, nap. M. G.) *spomenutih u stavku 1. U slučaju da imenovanje ne bude izvršeno u tom roku, tog će člana imenovati predsjednik Arbitražnog suda*«. Citirana odredba Sporazuma apsolvirana je urednim konstituiranjem Arbitražnog suda. Međutim, ta odredba nije mogla biti primijenjena nakon raspada, dekonstituiranja oformljenog Suda, do čega je došlo tijekom njegova rada. To pogotovo s obzirom na način na koji je do toga došlo, a opisano je u uvodnom dijelu ovoga teksta.

Afera *Pirangate* nedvojbeno je *jeopardized the work of the Arbitral Tribunal*, ugrozila je Sud i njegov rad, rezultirala je autodestrukcijom Suda. Uz takvo stanje stvari bivši predsjednik bivšega Suda nije više imao pravo rekonstituirati novi sud i nastaviti postupak. Taj predsjednik (*Gilbert Guillaume*) nije čak u donesenoj arbitražnoj odluci ni odlučio o osporenoj arbitražnoj nadležnosti novoga suda. On je to primarno morao učiniti, i to u tenoru (izreci) odluke, te može-

bitno pozitivnu odluku (tj. odluku u prilog valjanosti novokonstituiranog suda i novog arbitražnog postupka *resp.* njegova nastavka) primjereno obrazložiti.

5. ZAKLJUČNO

Sva pitanja navedena u dijelu rada o ništetnosti arbitražnog sporazuma i postupka, ali i način kako je došlo do sklapanja Sporazuma o arbitraži, Europska bi komisija trebala temeljito razmotriti prije upuštanja u političko, a pogotovo pravno opredjeljivanje.

Posebno, ako se stvar želi podvesti pod neodređen pojam »vladavine prava«, pa i hrvatsko neprihvatanje arbitražne odluke povezivati sa slovenskim odustajanjem od brojnih *rezervi glede otvaranja i zatvaranja pregovaračkih poglavlja tamo gdje je prepreka povezana s ovim sporom* (citat iz čl. 9. st. 1. Sporazuma), kao posljedicom tadašnjega hrvatskog pristajanja na arbitražnu improvizaciju⁴ umjesto povjeravanja odluke hamburškom Međunarodnom sudu za pravo mora ili Međunarodnom sudu Ujedinjenih naroda, treba uvažiti da je već tada taj sporazum bio produkt *modus operandi*, koji nije, ili barem ne bi trebao biti, prihvaćen i podržan u međunarodnoj praksi vladavine prava. Jednako kao i aktualno uvjetovanje ulaska Hrvatske u Schengen ili u OECD. Dakle, nije Hrvatska ta koja je ugrozila rad Arbitražnog suda. Sporazum o arbitraži potpisala je u dobroj vjeri i pod pritiskom rezervi (*alias*: pod ucjenom). Takva vrsta ugovora podrazumijeva osobito povjerenje i korektnost, ne samo na strani stranaka nego posebno i na strani arbitražnih sudaca. Ovdje je to izostalo na objema stranama. Vladavinu prava, baš kao i arbitražu, minirala je strana koja ju je nametala i uspjela nametnuti.

Stoga tragikomično zvuči poruka politologa Pahora iz Bruxellesa - Mi imamo arbitražnu odluku, a Hrvatska ima samo obvezu provesti je! Usprkos svemu dva naroda još ipak nemaju razloga upitati se - tko nas to zavadi, jer, čini se, toga nema. Sve to nije razlog da se stvar temeljito ne objasni predstavnicima Komisije, koji očito teško odolijevaju intenzivnom pritisku s »arbitražne strane«. Taj je pritisak pojačan, ako ne griješimo u dešifriranju, nakon šifrirane poruke koju je preko stranica ljubljanskog *Dela* pred Silvestrovo uputio predsjednik Suda EU: ništa od tužbe i postupka pred Sudom bez sporazuma obiju država o tome (v. *supra*). Uz navedenu tragikomičnu poruku ide i ona (samo) komična - o otvaranju Pandorine kutije, uz istovremenu konstataciju da u Uniji nitko i ne obraća pozornost na »slučaj« niti zna o čemu se radi. Ovdje uz komiku ide i nedostatak logike kada se tvrdi da »slučaj« kompromitira mirne procese rješavanja pograničnih sporova. Naprotiv, upućuje na pravi put - sporazumno rješenje ili povjerenje spora kvalificiranoj etabliranoj instituciji.

Ad hoc arbitraže prepustimo trgovcima i pomorcima. Prema odredbi članka 10. stavak 1. Sporazuma o arbitraži, obje strane uzdržat će se od bilo kakvog postupka ili izjave koji mogu ugroziti rad Arbitraže. No, čak i da takve odredbe nema, opća pravila o poštovanju ugovora i njihovoj ništetnosti odnosno raskidu u slučaju grube povrede - primjenjuju se.

Prema odredbi članka 10. stavak 1. Sporazuma o arbitraži, obje strane uzdržavat će se od bilo kakvog postupka ili izjave koji mogu ugroziti rad Arbitraže. No, čak i da takve odredbe nema, opća pravila o poštovanju ugovora i njihovoj ništetnosti odnosno raskidu u slučaju grube povrede - primjenjuju se

³ Prema Sporazumu mjerodavan je engleski tekst, prema kojemu citirana odredba glasi: »Both Parties refrain from any action or statement which might ... jeopardize the work of the Arbitral Tribunal.«

⁴ Ovih dana imali smo prilike čuti riječi iz usta visokoga državnog dužnosnika iz vremena Sporazuma: »Hrvatska je tražila arbitražu, dobila ju je ...«! Ispravak netočnog navoda, nadati se da se radi o slučajnoj pogreški.

Pristupanje dugu

Ugovor o pristupanju dugu reguliran je člankom 101. Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15). Prema toj odredbi vjerovnik i treća osoba mogu sklopiti ugovor kojim se treća osoba obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu prema dužniku. Na taj način treći stupa u obvezu pored dužnika. Radi se o promjeni u obveznopravnom odnosu, i to onoj koja se odnosi na promjenu na strani dužnika. Naime, ugovor o pristupanju dugu, koji su sklopili vjerovnik i pristupatelj dugu, omogućuje vjerovniku da traži ispunjenje svoje tražbine od prvotnog dužnika ili od pristupatelja dugu. Drugim riječima, vjerovnik umjesto jednog dužnika dobiva dva dužnika (sudužnika).

Kako između prvotnog dužnika i pristupatelja dugu nema nikakvog ugovora, oni su samo sudužnici, ali ne i solidarni dužnici. To znači da se pristupatelj dugu koji je ispunio obvezu prvotnog dužnika vjerovniku neće moći regresirati od prvotnog dužnika, jer nisu ni u kakvom ugovornom odnosu.

Pristupatelj dugu moći će se regresirati od prvotnog dužnika samo ako mu vjerovnik ugovorom prenese svoju tražbinu koju ima prema prvotnom dužniku.

Do ugovornog prijenosa tražbine, s obzirom na to da se radi o ugovornoj personalnoj subrogaciji, mora doći prije nego što je preuzimatelj duga ispunio obvezu prvotnog dužnika ili pri samom njezinom ispunjenju. Naime, prema članku 90. Zakona o obveznim odnosima, u slučaju ispunjenja tuđe obveze svaki ispunitelj može ugovoriti s vjerovnikom prije ispunjenja ili pri ispunjenju da ispunjena tražbina prijeđe na njega sa svima ili samo s nekim sporednim pravima. Drugim riječima, do prijenosa tražbine ne dolazi po samom zakonu, nego se prijenos mora ugovoriti.

U nastavku dajemo ogledi primjer ugovora o pristupanju dugu.

Trgovačko društvo _____ iz _____, OIB _____ koje zastupa član uprave _____ (u nastavku teksta: vjerovnik)

i

Trgovačko društvo _____ iz _____, OIB _____ koje zastupa član uprave _____ (u nastavku teksta: pristupatelj dugu)

sklopili su dana _____ u _____ sljedeći

UGOVOR O PRISTUPANJU DUGU

Članak 1.

Ugovorne strane utvrđuju da trgovačko društvo _____ iz _____, OIB _____ (u nastavku teksta: dužnik), duguje vjerovniku iznos od _____ kuna s pripadajućim kamatama.

Članak 2.

Pristupatelj dugu obvezuje se vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu prema dužniku navedenu u članku 1. ovog Ugovora.

Članak 3.

Vjerovnik potpisom ovoga Ugovora prenosi na pristupatelja dugu svoja vjerovnička prava prema dužniku odnosno tražbinu koju ima prema dužniku, koja iznosi _____ kuna s pripadajućim kamatama.

Prijenos tražbine iz stavka 1. ovoga članka vrijedi od trenutka kad pristupatelj duga ispuni tražbinu vjerovnika koju ima prema dužniku odnosno kad mu isplati iznos od _____ kuna s pripadajućim kamatama.

Članak 4.

U slučaju spora stranke ugovaraju nadležnost suda u _____.

Članak 5.

Ovaj Ugovor sastavljen je u 4 (četiri) istovjetna primjerka, od kojih svaka strana zadržava 2 (dva) primjerka.

Članak 6.

Prihvatajući prava i obveze iz ovoga Ugovora, ugovorne strane potpisuju ga kao izraz svoje prave volje.

Vjerovnik

Pristupatelj dugu

_____

_____

Sudska praksa

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Obvezno pravo – stopa ugovornih kamata – lihvarske kamate

Kad nije donesen poseban zakon koji bi određivao najvišu stopu ugovornih kamata, u svakom pojedinom slučaju valja ocijeniti ima li stopa ugovornih kamata elemente zelenaškog ugovora, odnosno je li ugovaranje nerazmjerno visokih kamata (lihvarske kamate) u odnosu na tržišne uvjete u vrijeme sklapanja ugovora o kreditu razlog za utvrđenje ništetnim dijela ugovorne kamatne stope iznad utvrđene prosječne visine ugovorne kamatne stope na konkretnom tržištu

Predmet spora je zahtjev tužitelja za isplatu na temelju sklopljenog ugovora o kreditu. Na prethodno navedeno utvrđeno činjenično stanje pravilno je primijenjeno materijalno pravo u dijelu kojim je prihvaćen zahtjev tužitelja po osnovi glavne tražbine. Naime, prema odredbi članka 1065. Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99 i 88/01 - u nastavku teksta: ZOO), koji je u ovoj pravnoj stvari potrebno primijeniti na temelju odredbe članka 1163. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05, 41/08 i 125/11), ugovorom o kreditu banka se obvezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obvezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobiveni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom. Uvjeti davanja, korištenja i vraćanja kredita u konkretnom slučaju utvrđeni su ugovorom u skladu s odredbom člankom 1066. st. 2. ZOO-a, dok su posebno utvrđene i pretpostavke u kojima je banka ovlaštena otkazati ugovor o kreditu (čl. 1067. ZOO-a) zbog nepridržavanja ugovornih odredaba od strane korisnika kredita. Pretpostavke za otkaz s trenutkom kada je tužitelj otkazao ugovor, bile su ispunjene, pa je dospjelo ukupno dugovanje tuženice pod 1. prema tužitelju. Kako su ispunjene i pretpostavke iz odredbe članka 1004. st. 1. ZOO-a, ispunjenje obveze osnovano se može zahtijevati i od tuženika pod 4. kao solidarnog jamca. Neosnovano tuženici prigovaraju i valjanosti ugovorene valutne klauzule s obzirom na vrijeme kada je ugovor sklopljen. To zato što se prema odredbi članka 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 3/94 - koji

je stupio na snagu 22. siječnja 1994.), izmijenjena odredba članka 395. ZOO-a o dopuštenosti valutne klauzule primjenjuje i na obvezne odnose koji su nastali prije stupanja na snagu toga Zakona, a u kojima do dana stupanja na snagu toga Zakona nije donesena odluka u povodu izvanrednog pravnog lijeka.

Slijedom navedenog, na temelju odredbe članka 393. ZPP-a revizija tuženika pod 1. i 4. odbijena je kao neosnovana u dijelu kojim je prihvaćen zahtjev tužitelja u odluci o glavnoj novčanoj tražbini u odnosu na ove tuženike.

Međutim, nižestupanjski sudovi na dosuđeni iznos glavne novčane tražbine priznali su tužitelju i ugovorenu kamatu od 2,5 % za svakih 30 dana. Pritom nižestupanjski sudovi cijene da odredbom članka 399. st. 1. ZOO-a, a niti posebnim zakonom u smislu odredbe članka 399. st. 2. ZOO-a visina ugovorne kamatne stope kod ugovora koje sklapa banka nije bila ograničena. Međutim, prema shvaćanju ovog Suda (istovjetno pravnom shvaćanju Ustavnog suda RH u odlukama: U-III-380/01 od 5. svibnja 2004., U-III-1649/01 od 6. svibnja 2005. i U-III-692/02 od 6. svibnja 2005.), kada nije donesen poseban zakon koji bi određivao najvišu stopu ugovornih kamata (stopu između drugih osoba iz čl. 399. st. 2. ZOO-a), u svakom pojedinom slučaju valja ocijeniti ima li stopa ugovornih kamata elemente zelenaškog ugovora, odnosno je li ugovaranje nerazmjerno visokih kamata (lihvarske kamate) u odnosu na tržišne uvjete u vrijeme sklapanja ugovora o kreditu razlog za utvrđenje ništetnim dijela ugovorne kamatne stope iznad utvrđene prosječne visine ugovorne kamatne stope na konkretnom tržištu.

Kako nižestupanjski sudovi zbog pogrešnog pravnog pristupa u primjeni navedene odredbe nisu utvrdili dopuštenu visinu stope ugovornih kamata u odnosu na tržišne uvjete u vrijeme sklapanja ugovora o kreditu, sukladno prethodno navedenom pravnom shvaćanju ovog Suda, nema uvjeta za preinaku pobijane presude.

Zbog navedenog, na temelju odredbe članka 395. st. 2. ZPP-a valjalo je u pobijanom dijelu kojim je u odnosu prema tuženicama pod 1. i 4. odlučeno o kamatama na dosuđeni iznos glavne novčane tražbine, kao i u odluci o troškovima postupka (čl. 166. st. 3. ZPP-a), ukinuti presudu drugostupanjskog i prvostupanjskog suda i predmet u ovom dijelu vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

**ODLUKA VRHOVNOG SUDA RH
BR. Rev x 1150/2014-2 OD 25. SIJEČNJA 2017.**

Sudski raskid ugovora o radu

Institutom sudskog raskida ugovora o radu moguće se koristiti (podnijeti zahtjev) samo do okončanja glavne rasprave pred sudom prvog stupnja, i to u postupku u kojem se odlučuje o zakonitosti otkaza

Sud drugog stupnja, pozivajući se na članak 117. Zakona o radu (Nar. nov., br. 149/09, 61/11, 82/12 i 73/13 - u nastavku teksta: ZR), zaključuje da je sudski raskid ugovora o radu po zahtjevu radnika moguć pod uvjetom da je sud utvrdio nedopuštenim otkaz ugovora o radu i da je radnik zahtjev za sudskim raskidom zatražio u postupku u kojem se odlučivalo o dopuštenosti otkaza. Takav zahtjev radnik zbog njegove akcesorne prirode ne može naknadno postaviti u novom postupku kao samostalan zahtjev. Stoga posljedično i zahtjev za naknadu štete zbog sudskog raskida dijeli istu pravnu sudbinu.

Protivno navodima i tumačenju revidenta, sud drugog stupnja pravilno je primijenio materijalno pravo. Naime, odredbom članka 117. st. 1. ZR-a propisano je da ako sud utvrdi da otkaz poslodavca nije dopušten, a radniku nije prihvatljivo nastaviti radni odnos, sud će na zahtjev radnika odrediti dan prestanka radnog odnosa i dosuditi mu naknadu štete u iznosu najmanje tri, a najviše osamnaest prosječnih mjesečnih plaća toga radnika isplaćenih u prethodna tri mjeseca, ovisno o trajanju radnoga odnosa, životnog dobi te obvezama uzdržavanja koje terete radnika. Prema stavku 3. istoga članka, radnik može takav zahtjev za prestanak ugovora o radu podnijeti do okončanja glavne rasprave pred sudom prvog stupnja. Prema tome, na temelju članka 117. st. 3. ZR-a, institutom sudskog raskida ugovora o radu moguće se koristiti samo do okončanja glavne rasprave pred sudom prvog stupnja, i to u postupku u kojem se odlučuje o zakonitosti otkaza (tako i Rev-2830/99 od 3. svibnja 2000.).

Stoga u konkretnom slučaju tužitelj ne može zahtijevati sudski raskid ugovora o radu (pa slijedom toga niti naknadu štete zbog sudskog raskida) jer u ovoj parnici ne pobija odluku o otkazu ugovora o radu, jer predmet ovog spora nije utvrđenje nedopuštenosti otkaza ugovora o radu.

**ODLUKA VRHOVNOG SUDA RH
BR. Revr 1448/15-2 OD 4. LISTOPADA 2016.**

Napomena: U članku 125. Zakona o radu (Nar. nov., br. 93/14 i 127/17), koji je sada na snazi, sadržana je identična odredba onoj iz članka 117. Zakona o radu (Nar. nov., br. 149/09, 61/11, 82/12 i 73/13).

VISOKI UPRAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Dopuštenost podnošenja žalbe

Odredbe Zakona o parničnom postupku, nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima (Nar. nov., br. 152/14), u upravnom se sporu na odgovarajući način primjenjuju samo na pitanja valjanosti zastupanja koja nisu uređena Zakonom o upravnim sporovima, a ne i na pitanje dopuštenosti podnošenja žalbe protiv rješenja kojim se uskraćuje zastupanje

Označenim rješenjem Upravnog suda u R. uskraćeno je zastupanje poreznom savjetniku mr. sc. ... u upravnom sporu.

Protiv tog rješenja porezni savjetnik je u ime tužitelja podnio žalbu, u kojoj tvrdi da Upravni sud pogrešno tumači odredbu članka 21. st. 2. Zakona o upravnim sporovima (Nar. nov., 20/10, 143/12 i 152/14 - u nastavku teksta: ZUS). Smatra da se najnovijim izmjenama i dopunama Zakona nije ništa promijenilo jer da je pitanje zastupanja stranaka od strane poreznih savjetnika pred upravnim sudovima dovoljno i jasno bilo propisano prije izmjena Zakona. Predlaže da Sud uvaži žalbu i poništi pobijano rješenje.

Žalba nije dopuštena.

Iz spisa proizlazi da je 12. travnja 2013. tužitelj N. T. podnio Upravnom sudu u R. upravnu tužbu, s tim da je opunomoćio poreznog savjetnika mr. sc. ... da ga zastupa u tom upravnom sporu.

Nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima (Nar. nov., br. 152/14 - u nastavku teksta: ZIDZUS) Upravni sud je, primjenom odredbe kojom je uređeno zastupanje u parničnom postupku, uskratilo spomenutom poreznom savjetniku zastupanje u upravnom sporu. Rješenje je doneseno na temelju članka 21. st. 2. ZUS-a, kojim je uređena ocjena valjanosti zastupanja u upravnom sporu, jer to pitanje nije bilo riješeno prije donošenja ZIDZUS-a.

Stoga, Upravni sud pravilno je primijenio odredbu članka 89.a Zakona o parničnom postupku (Nar. nov., 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 25/13 i 89/14 - u nastavku teksta: ZPP).

Međutim, odredbom članka 21. st. 2. ZUS-a propisano je da se odredbe ZPP-a na odgovarajući način primjenjuju samo na pitanja valjanosti zastupanja u upravnom sporu koja nisu uređena ZUS-om. Dakle, ZPP se primjenjuje samo na pitanja valjanosti zastupanja u sporu, ali se na pitanje dopuštenosti podnošenja žalbe protiv rješenja u upravnom sporu primjenjuje ZUS.

Prema odredbi članka 67. ZUS-a, žalba protiv rješenja u upravnom sporu može se podnijeti samo kad je to propisano tim Zakonom. Kako ZUS-om nije propisana mogućnost podnošenja žalbe protiv rješenja o uskrati zastupanja, tako je tužiteljeva žalba nedopuštena. Slijedom navedenoga, žalba je odbačena na temelju odredbe članka 72. u svezi s člankom 67. st. 3. ZUS-a.

VISOKI PREKRŠAJNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Značenje svjetleće oznake »taxi« na vozilu

Svjetleća oznaka »taxi« mora svijetliti na vozilu uvijek kada je ono slobodno za vožnju, te takav znak jasno daje do znanja da se obavljaju taksi usluge, bez obzira na to što u vozilu u određenom trenutku nema putnika

Žalitelji niti u postupku pred sudom niti sada u žalbi ne dovode u pitanje da bi kritične zgode bili zatečeni s vozilom marke Š. O. reg. oznake ZD-..... na autotaksi stajalištu u Z. te da nisu imali dozvolu Grada Z. za obavljanje autotaksi prijevoza, međutim pogrešno smatraju da okolnost što u vozilu, u trenutku nadzora, nije bilo putnika, isključuje njihovu prekršajnu odgovornost za djelo stavljeno im na teret.

Odredba članka 111. st. 1. toč. 6. i st. 3. Zakona o prijevozu u cestovnom prometu (Nar. nov., br. 82/13) glasi: »(1) Novčanom kaznom od 10.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj prijevoznik- pravna osoba, autobusni i teretni kolodvor, odnosno druga pravna osoba, ako: 6. obavlja autotaksi prijevoz bez dozvole, kada je posjedovanje dozvole utvrđeno propisom jedinice lokalne samouprave (članak 56. stavak 2.), (3) Za prekršaje iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i upravitelj prijevoza prijevoznika, odgovorna osoba autobusnog i teretnog kolodvora, odnosno druge pravne osobe ili vozač stranoga motornog vozila novčanom kaznom od 5.000,00 do 10.000,00 kuna.«

Da su okrivljenici konkretne prilike obavljali autotaksi prijevoz proizlazi iz iskaza svjedoka, koji je jasno naveo da je okrivljenik (odgovorna osoba) te prigode zatečen s vozilom upravo na autotaksi stajalištu s upaljenom svjetlećom oznakom »TAXI« na krovu vozila, pri čemu okrivljenik nazočan njegovu ispitivanju nije imao prigovor na takav iskaz, niti je predlagao provođenje drugih dokaza.

Naime, svjetleća oznaka »TAXI« u smislu odredbe članka 3. podst. 3. Pravilnika o posebnim uvjetima za vozila kojima se obavlja javni cestovni prijevoz i prijevoz za vlastite potrebe (Nar. nov., br. 31/14), mora svijetliti kada je vozilo slobodno za vožnju, pa je to vozilo bilo spremno za prihvata putnika.

Okrivljenici su, dakle, zaustavljenim taksi vozilom na mjestu i na način kako je prethodno navedeno, potencijalnim putnicima jasno dali do znanja da obavljaju autotaksi prijevoz, pa nije od utjecaja što u trenutku nadzora u vozilu nije bilo putnika. To osobito i stoga jer »prijevoz u cestovnom prometu«, u smislu odredbe članka 4. st. 1. toč. 30. Zakona, podrazumijeva svaki prijevoz putnika ili tereta, uključujući i vožnju praznog i nenatovarenog vozila. Stoga je pravilan zaključak prvostupanjskog suda da su okrivljenici svojim postupanjem ostvarili sva zakonom opisana obilježja prekršaja stavljenog im na teret.

ŽUPANIJSKI SUDOVI

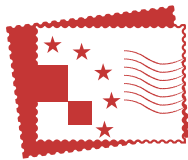
Alternativna (stupnjevita) tužba

Ako sud utvrdi da zahtjev za polaganje računa ili davanje podataka nije osnovan, neće u tom dijelu odbiti tužbu, već će od tužitelja tražiti da postavi određeni tužbeni zahtjev

Na temelju odredbe članka 186.b st. 1. Zakona o parničnom postupku (Nar. nov., br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 89/14 - u nastavku teksta: ZPP), tužitelj koji za to ima imovinsko-pravni interes, može tužbom zatražiti od suda da namoži tuženiku koji je prema sadržaju pravnoga odnosa dužan položiti račun ili dati pregled neke imovine i obveza, odnosno tuženiku za kojega je vjerojatno da nešto zna o utajenoj ili prikrivenoj imovini - da, pod prisegom ili bez prisege, položi račun ili preda potpun pregled imovine ili obveza, odnosno priopćiti što mu je o utajenoj ili prikrivenoj imovini poznato, te izjavi da su položeni račun, predani pregled imovine i obveza, odnosno dani podatci o utajenoj ili prikrivenoj imovini potpuni i točni.

Prema stavku 2. istoga članka, u sporovima u kojima ne može postaviti tužbeni zahtjev za isplatu određenog iznosa novca, isporuku određene količine zamjenjivih stvari, predaju određenih stvari ili prijenos određenih prava prije nego što tuženik ispuni svoju obvezu polaganja računa ili predaje pregleda imovine i obveza, tužitelj može u tužbi istaknuti, osim zahtjeva za polaganje računa ili predaju pregleda imovine i obveza iz stavka 1. ovoga članka, i zahtjev kojim će zatražiti od suda da tuženika osudi na isplatu iznosa novca, isporuku ili predaju stvari ili prijenos prava čiju će visinu, količinu odnosno istovjetnost odrediti tek nakon što tuženik položi račun ili preda pregled imovine i obveza, odnosno tek nakon što se provede vještačenje ili izvedu drugi dokazi u povodu položenog računa ili predanog pregleda imovine i obveza ili u povodu uskrate polaganja računa ili predaje pregleda imovine i obveza. Stavkom 4. određeno je da je tužitelj u ovom slučaju dužan određeni tužbeni zahtjev postaviti u roku koji mu za to sud odredi tijekom postupka rješenjem protiv kojega nije dopuštena posebna žalba.

Nadalje, sukladno odredbi članka 325.a ZPP-a, u povodu tužbi iz članka 186.b st. 1. i 2. toga Zakona sud će rješenjem prihvatiti zahtjev za polaganje računa, podnošenja pregleda imovine i obveza ili davanje podataka ako utvrdi da je osnovan. Protiv toga rješenja tuženik može izjaviti žalbu u roku osam dana, koja ne odgađa ovrhu. Stavkom 2. istoga članka određeno je da ako utvrdi da zahtjevi iz stavka 1. ovoga članka nisu osnovani, sud će donijeti rješenje iz članka 186.b st. 4. toga Zakona. Iz navedenoga slijedi da ako zahtjev za polaganje računa, davanje podataka sud utvrdi neosnovanima, kao u konkretnom slučaju, ne donosi rješenje kojim odbija tužbeni zahtjev (u tom dijelu), već može samo donijeti rješenje iz članka 186.b st. 4. ZPP-a, odnosno pozvati tužitelja da u određenom roku postavi određeni tužbeni zahtjev.

Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava

Priredila: MORANA BRIŠKI*

Pozitivna obveza zaštite prava na život – učinkovita istraga

Podnositelji nisu podnijeli zahtjev u roku šest mjeseci iz članka 35. Konvencije zbog toga jer su koristili pravno sredstvo koje im u okolnostima predmeta nije moglo jamčiti uspješnu zaštitu konvencijskih prava, te su stoga propustili udovoljiti zahtjevima šestomjesečnog roka za podnošenje zahtjeva Europskom sudu za ljudska prava

ODLUKA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA
OD 26. RUJNA 2017., BR. 4078/15 U PREDMETU
RABIJA FEJZIĆ I DRUGI PROTIV SRBIJE

Podnositelji su podnijeli zahtjev Europskom sudu za ljudska prava (u nastavku teksta: Europski sud), u kojem su se pozvali na povredu članka 2. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Nar. nov. - MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10 - u nastavku teksta: Konvencija), zbog neprovođenja učinkovite istrage od strane nadležnih tijela, povredu članka 6. Konvencije zbog povrede prava na pošteno suđenje te članka 13. Konvencije zbog nepostojanja učinkovitog domaćeg pravnog sredstva za zaštitu navedenih prava.

Tijekom 1993. godine, u vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, grad Žepa bio je proglašen »zaštićenom zonom« od strane Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda. U srpnju 1995. godine Vojska Republike Srpske napala je »zaštićenu zonu« Žepu, koja je konačno okupirana 25. srpnja 1995. U danima koji su slijedili nekoliko stotina Bošnjaka, uglavnom ratno sposobnih muškaraca koji su se odbili predati Vojsci Republike Srpske, uspjeli su prijeći državnu granicu i pobjeći u 12 km udaljenu Srbiju. Rodaci podnositelja zahtjeva bili su među njima, nadajući se da će naći utočište u trećim zemljama. Međutim, uhvaćeni su na granici sa Srbijom od strane tadašnje Vojske Jugoslavije te

su odvedeni u logore. Pretpostavlja se da je u razdoblju od 29. srpnja do 3. kolovoza 1995. oko 800 ljudi odvedeno u logore »Šljivovica« i »Mitrovo Polje« u Srbiji. Navedene logore čuvala je srpska policija i nitko ih nije smio napustiti. Podnositelji su u zahtjevu naveli da su njihovi rođaci tijekom transporta u logore, ali i dok su u njima bili smješteni, bili mučeni odnosno ubijeni te da im nije bila pružena nikakva medicinska pomoć. Navedene logore posjetili su i pripadnici Međunarodnog Crvenog križa, koji su ocijenili da su stanje i uvjeti u logorima »uznemirujući«. Logori su u konačnici zatvoreni između veljače i travnja 1996. godine, nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma. Između ostalog, podnositelji zahtjeva tvrdili su da je njihov rođak g. M. J., zajedno s još nekolicinom muškaraca uhvaćen 31. srpnja ili 1. kolovoza 1995. na granici sa Srbijom te predan srpskoj policiji. Podnositelji nadalje tvrde da je pretučen od strane te policije i vojnika Vojske Jugoslavije te je zbog tih ozljeda preminuo u listopadu 1995. godine. Tužena Vlada Republike Srbije tvrdila je da je jedina osoba pod tim imenom koja je registrirana u logoru Šljivovica, iz tog logora prebačena u Beogradski UNHCR centar te je 7. prosinca 1995. imigrirala u Republiku Irsku. Nadalje, tužena Vlada tvrdila je da je osoba s tim imenom preminula 25. siječnja 2005. u mjestu Ilidža u Bosni i Hercegovini, gdje je i pokopana. Podnositelji nisu detaljnije komentirali taj dio zahtjeva niti argumentaciju tužene države. U odnosu na ovaj dio zahtjeva Sud je odlučio odbaciti ga kao očito neosnovan, sukladno članku 35. stavcima 3. i 4. Konvencije, jer je smatrao taj dio zahtjeva nedovoljno potkrijepljenim. Dana 6. srpnja 2011. Fond za humanitarno pravo (u nastavku teksta: Fond), nevladina organizacija iz Beograda, podnijela je u ime podnositelja i drugih žrtava kaznenu prijavu protiv više od pedeset osoba zbog osnovane sumnje da su počinili ratni zločin. Kaznena prijava podnesena je Tužilaštvu za ratne zločine. Uz kaznenu prijavu podnesene su izjave preživjelih zatočenika, medicinska dokumentacija te dokumentacija Međunarodnog Crvenog križa te Komisije za nestale osobe Bosne i Hercegovine. Dostavljena je i ekstenzivna lista potencijalnih svjedoka te su predložene istražne radnje. Dana 8. rujna 2011. Tužilaštvo za ratne zločine pozvalo je podnositelje i Fond da podnesu dokaze na koje se pozivaju u kaznenoj prijavi, međutim oni to nisu učinili. Dana 23. rujna 2011. Tužilaštvo za ratne zločine zatražilo je od Ministarstva unutarnjih poslova te Ministarstva obrane Republike Srbije provjeru

navoda iz kaznene prijave. Tijekom studenoga i prosinca 2011. godine nadležna tijela dostavila su svoja izvješća u kojima su negirala istinitost navoda iz kaznene prijave. Dana 1. ožujka 2013. Tužilaštvo za ratne zločine donijelo je rješenje o odbačaju kaznene prijave. Podnositelji su nakon toga podnijeli ustavnu tužbu Ustavnom sudu Srbije, koji je ustavnu tužbu odbacio jer je ustavna tužba podnesena protiv rješenja koje ne predstavlja pojedinačni akt.

U odnosu na taj preostali dio zahtjeva, Europski sud, prije svega, konstatirao je da srbijansko Tužilaštvo za ratne zločine konstanto odbija klasificirati događaje koji su se navodno dogodili na teritoriju Republike Srbije tijekom rata u Bosni i Hercegovini kao ratne zločine, odnosno zločine povezane s međunarodnim oružanim sukobom. Europski sud, nadalje, naveo je da je, imajući na vidu, nejasno zašto podnositelji nisu podnijeli kaznenu prijavu redovitom državnim odvjetništvu (tužilaštvu), koje bi prije svega istražilo sumnjive smrti, a potom i klasificiralo možebitno počinjena kaznena djela. Umjesto toga, podnositelji su podnijeli jedinu kaznenu prijavu, koja im nije mogla jamčiti uspjeh, te su vrlo brzo nakon njezina podnošenja znali ili morali znati da kaznena prijava Tužilaštvu za ratne zločine nije učinkovito pravno sredstvo. Europski sud naveo je da su podnositelji to svakako morali znati prije 24. prosinca 2014., kada su podnijeli zahtjev Europskom sudu, čime su povrijedili pravilo o roku od šest mjeseci za podnošenje zahtjeva. Europski sud proglasio je zahtjev podnositelja nedopuštenim zbog nepoštovanja šestomjesečnog roka iz članka 35. Konvencije.

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva – učinkovita istraga

Nadležna tijela nisu povrijedila postupovni aspekt zaštite prava na život iz članka 2. Konvencije, jer je provedena učinkovita istraga nasilne smrti rođaka podnositelja, proveden je kazneni postupak u kojem je jedna osoba pravomoćno osuđena za ratni zločin protiv civilnog stanovništva po zapovjednoj odgovornosti te je istraga o otkrivanju neposrednih počinitelja još uvijek otvorena

PRESUDA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA
OD 4. TRAVNJA 2017., BR. 70273/11 U PREDMETU
BOROJEVIĆ PROTIV HRVATSKE

* Ured zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava.

Podnositeljice su podnijele zahtjev Europskom sudu za ljudska prava (u nastavku teksta: Europski sud) na temelju članka 2. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u nastavku teksta: Konvencija), zato što nadležna državna tijela nisu u dovoljnoj mjeri istražila sumnjivu smrt njihova rođaka. Podnositeljice su također prigovorile da predmetna istraga nije bila promptna i učinkovita i zbog njihova srpskog podrijetla te srpskog etničkog podrijetla žrtve. Zaključno, podnositeljice su prigovorile da vezano uz svoje prigovore u Republici Hrvatskoj nisu imale učinkovito pravno sredstvo.

Dana 17. listopada 1991. na desnoj obali Kupe u Sisku pronađeno je mrtvo tijelo supruga i oca podnositeljica zahtjeva. Očevid i obdukcija pokazali su da je izboden do smrti. Dana 24. listopada 1991. policija je podnijela kaznenu prijavu Županijskom državnom odvjetništvu u Sisku (u nastavku teksta: ŽDO Sisak). Dana 5. prosinca 1991. policija je obavila obavijesni razgovor s podnositeljicom zahtjeva, suprugom žrtve. Ona im je rekla da je njezin suprug 6. listopada 1991. napustio radno mjesto te ga više nije vidjela. Ozbiljniju istragu ove sumnjive smrti rođaka podnositeljica policija je pokrenula u veljači 2002. godine, kada je ponovno obavila obavijesne razgovore s podnositeljicama. One su navele da su hrvatski vojnici nekoliko dana prije nestanka njihova supruga odnosno oca izvršili pretragu njihova stana, i to u dva navrata, a jedan od vojnika koji je sudjelovao u pretragama, T. P., bio im je poznat. Dana 20. lipnja 2011. policija je podnijela kaznenu prijavu protiv triju osoba (Đ. B., V. M. i D. B.) zbog osnovane sumnje da su počinile ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Kaznena prijava uključivala je i ubojstvo rođaka podnositeljica. Istog dana uhićeni su Đ. B., načelnik Policijske uprave Sisak u razdoblju 1991.-1992., V. M. policijski zapovjednik na graničnom području Sisak i Banovina u razdoblju 1991.-1992. te zamjenik načelnika Policijske uprave u Sisku, i D. B. pripadnik jedinice Hrvatske vojske, postrojbe »Vukovi«. Dana 16. prosinca 2011. Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku (u nastavku teksta: ŽDO Osijek) podiglo je optužnicu protiv V. M. i D. B. (jer je Đ. B. u međuvremenu preminuo) pred Županijskim sudom u Osijeku (u nastavku teksta: ŽS Osijek), navodeći da su oni bili na čelu jedinice čiji su nepoznati članovi počinili više zločina protiv civilnog stanovništva u razdoblju od srpnja 1991. do lipnja 1992. godine, uključujući i ubojstvo rođaka podnositeljica. Optuženi su za ratni zločin protiv civilnog stanovništva po zapovjednoj osnovi. Dana 9. prosinca 2011. V. M. proglašen je krivim za ratni zločin protiv civilnog stanovništva, a tu je presudu potvrdio Vrhovni sud Republike Hrvatske 10. lipnja 2014. Europski sud je, prije svega, primijetio da se smrt rođaka podnositeljica zahtjeva dogodila u vrijeme Domovinskog rata, u razdoblju između 6. i 17. listopada 1991., na sisačkom području. Policija je već 24. listopada 1991. podnijela kaznenu prijavu protiv nepoznatog počinitelja odnosno nepoznatih počinitelja te je stoga očito da je istraga pokrenuta. Europski je sud nadalje primijetio da je ovaj predmet blisko vezan uz činjenice i okolnosti predmeta Jelić protiv Hrvatske (predmet broj 57856/11), u kojoj presudi je Europ-

ski sud utvrdio povredu proceduralnog aspekta prava na život zbog toga jer nadležna državna tijela nisu provela učinkovitu istragu sumnjive smrti.

Europski je sud, međutim, utvrdio da se okolnosti i činjenice ovog predmeta razlikuju od onih u predmetu Jelić kada je riječ o kaznenom progonu mogućih neposrednih počinitelja. Naime, Europski sud utvrdio je da je policija pratila sve tragove u predmetnom slučaju, ažurirajući izvještaje svjedoka, tražeći svjedoke i otkrivajući, u mjeri u kojoj je to bilo moguće, potencijalne osumnjičnike koje su imenovali svjedoci. S obzirom na to da je od počinjenja djela prošlo više od 20 godina, neki od osumnjičenika su preminuli. Europski sud nadalje je konstatirao da niti jedan od intervjuiranih svjedoka nije mogao identificirati bilo koje moguće počinitelje te da policija nije imala dokaza o onima koji su bili neposredno odgovorni za ubojstvo Steve Borojevića. Bez obzira na navedeno, Europski sud ponovio je da je postupovna obveza iz članka 2. Konvencije obveza upotrebljenih sredstava, a ne rezultata. Važno je da su domaće vlasti učinile sve što se od njih moglo razumno očekivati u okolnostima ovog konkretnog slučaja. Što se tiče brzine istrage, Europski sud naveo je da se predmetni događaj dogodio za vrijeme Domovinskog rata, na samom početku državne nezavisnosti te da se državni pravosudni aparat u to vrijeme uglavnom sastojao od neiskusnih mladih službenika, koji se nisu znali nositi s teškom situacijom. Europski sud prihvatio je da se sve prepreke u istrazi ubojstva tijekom Domovinskog rata i poslijeratne obnove mogu pripisati cjelokupnoj situaciji u Hrvatskoj. Europski je sud primijetio da unatoč svemu nadležna tijela nisu ostala pasivna te da su znatni naponi uloženi u progon ratnih zločina. U okolnostima ovog predmeta Europski je sud utvrdio da je prihvatljivo što su nadležna tijela prioritet zapovjednoj odgovornosti, uz uvažavanje činjenice da se u svakom trenutku, ako takvi tragovi budu dostupni, može nastaviti istraga neposrednih počinitelja. Slijedom navedenog, Europski sud utvrdio je da nije došlo do povrede postupovne obveze iz članka 2 Konvencije.

Učinkovita istraga o zlostavljanju - nepravodoban zahtjev

Podnositelj zahtjeva nije pokazao dužnu revnost pri iznošenju prigovora na zlostavljanje, niti je pratio tijek postupanja po svojim prigovorima, a Europskom sudu za ljudska prava nije podnio zahtjev uz dužnu žurnost, niti nakon što je postao svjestan ili je trebao postati svjestan da nema nikakve djelotvorne istrage o navodnom zlostavljanju

ODLUKA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA OD 7. OŽUJKA 2017., ZAHTJEV BR. 51714/13 U PREDMETU ĐUROVIĆ PROTIV HRVATSKE

Podnositelj zahtjeva podnio je zahtjev Europskom sudu za ljudska prava (u nastavku teksta: Europski sud), na temelju članka 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Nar. nov. - MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10 - u nastavku teksta: Konvencija), tvrdeći

da je zlostavljan prilikom uhićenja te da o zlostavljanju nije provedena službena istraga.

Podnositelja zahtjeva, zajedno s još dvojicom uhićenika, uhitila je antiteroristička jedinica specijalne policije zbog kaznenog djela teškog ubojstva.

Podnositelj se navodno prilikom uhićenja opirao, pa je prema njemu primijenjena sila. Ozlijeđeni su i pripadnici specijalne policije i podnositelj, čije su ozljede nastale primjenom standardne tehnike obuzdavanja prilikom uhićenja. Nakon uhićenja podnositelj zahtjeva doveden je u prostorije kriminalističke policije, gdje mu je pružena liječnička pomoć. Sljedećeg dana istražni sudac saslušao je podnositelja zahtjeva u prisutnosti dvaju branitelja. Podnositelj zahtjeva nije iznio nikakav prigovor na postupanja policije.

Iako je podnositelj tvrdio da se prituživao nadležnim tijelima na postupanje policije, nije dostavio nikakve dokaze o tome. Tek tri godine kasnije, u dopisu upućenom Uredu predsjednika Republike Hrvatske, naveo je da je zlostavljan prilikom uhićenja. Istraga u svezi s navodima podnositelja zahtjeva o zlostavljanju nikada nije pokrenuta. U ustavnoj tužbi podnesenoj protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske u kaznenom postupku koji se vodio protiv njega, podnositelj zahtjeva naveo je da su policijski službenici uporabili silu tijekom njegova uhićenja i nanijeli mu mnoge teške tjelesne ozljede. Ustavni sud Republike Hrvatske utvrdio je da tim navodima, u mjeri u kojoj su dopušteni i podložni ispitivanju pred Ustavnim sudom, nije utvrđena povreda ljudskih prava i temeljnih sloboda podnositelja zahtjeva zajamčenih Ustavom.

Europski sud odbacio je podnositeljev zahtjev jer nije podnesen u šestomjesečnom roku.

Rok od šest mjeseci predviđen člankom 35. stavak 1. Konvencije ima nekoliko ciljeva. Njegova je osnovna svrha održati pravnu sigurnost tako da se osigura da predmeti u kojima se otvaraju pitanja prema Konvenciji budu ispitani u razumnom roku te spriječiti da vlasti i druge uključene osobe budu u stanju neizvjesnosti tijekom duljeg razdoblja.

Rok od šest mjeseci obično teče od datuma konačne odluke donesene u postupku u kojem su iscrpljena domaća pravna sredstva. Međutim, kada je od početka jasno da podnositelju zahtjeva nije dostupno nikakvo djelotvorno pravno sredstvo, rok teče od dana kada se dogodila radnja ili mjera kojoj se prigovara. Europski sud podsjetio je da u predmetima koji se odnose na istragu zlostavljanja podnositelji imaju obvezu revnosti, koja se sastoji od dva različita, ali usko povezana aspekta. Prvo, podnositelji zahtjeva moraju promptno iznijeti svoje prigovore domaćim vlastima jer bilo kakvo odlaganje podrazumijeva i rizik od ugrožavanja učinkovitosti istrage te moraju voditi računa o napretku istrage. No, ako su vlasti bile svjesne da je podnositelj zahtjeva mogao biti podvrgnut zlostavljanju - tada obveza provođenja istrage postoji čak i u slučaju izostanka izričitog prigovora. Promptno iznošenje prigovora nije odlučujuće niti u slučajevima kada se podnositelj zahtjeva nalazio u posebno ranjivoj situaciji, niti onda kad je bilo razumno čekati razvoj događaja kojima su se mogla riješiti ključna činjenična i pravna pitanja. Drugi aspekt revnosti odnosi se na obvezu podnositelja da promptno podnesu svoje zahtjeve Sudu, čim su postali ili su trebali postati svjesni, da istraga nije učinkovita.

Iako je podnositelj zahtjeva u ovom predmetu bio u ranjivom položaju, Sud je uzeo u obzir činjenicu da

nije uložio nikakav prigovor na postupanje policije kada ga je istražni sudac sljedećeg dana saslušao u prisutnosti dvaju branitelja po vlastitom izboru. Štoviše, podnositelj zahtjeva čekao je dvije godine i devet mjeseci prije nego što je upoznao domaća tijela s navodima o zlostavljanju za koje je tvrdio da ih je počinila policija. Naime, prvi je put na to prigovorio u dopisu poslanom Uredu Predsjednika Republike Hrvatske, koji mu je odgovorio da je njegov prigovor primljen na znanje. Iako je podnositelj zahtjeva morao biti svjestan da navodi s kojima je upoznao Ured Predsjednika Republike Hrvatske nisu rezultirali poduzimanjem konkretnih mjera, nije podnio nikakvu službenu kaznenu prijavu zbog navodnog zlostavljanja koje je počinila policija. Umjesto toga, čekao je još godinu dana i sedam mjeseci prije nego što je ponovio svoje navode u ustavnoj tužbi.

Europski sud zaključio je da podnositelj zahtjeva, kojega su zastupali odvjetnici po vlastitom izboru od samog uhićenja, nije pokazao dužnu revnost i poduzeo korake kako bi pratio provodi li se istraga povodom navoda o zlostavljanju. S druge strane, niti zahtjev Europskom sudu nije podnio uz dužnu žurnost nakon što je postao svjestan ili je trebao postati svjestan da se ne provodi nikakva djelotvorna istraga. Slijedom tih utvrđenja, Europski sud odbacio je zahtjev kao nedopušten jer je podnesen izvan roka od šest mjeseci, koji treba računati od trenutka kada je podnositelj postao svjestan ili je trebao postati svjestan da nema nikakve djelotvorne istrage o navodnom zlostavljanju.

SAMO ZA PRETPLATNIKE!

TELEFONSKI SAVJETI I KONZULTACIJE:

OD PONEĐJELJKA DO PETKA –

OD 9 DO 15 SATI

• PRAVNI SAVJETI:

TEL. 01/4612-551, 4612-539

• POREZNO-RAČUNOVODSTVENI SAVJETI:

TEL. 01/4095-026

E-MAIL SAVJETI I KONZULTACIJE:

vi-mi@informatore.hr

Općepoznate (notorne) i opće

Informatička era u kojoj živimo mijenja brojne aspekte naših života. Pod utjecajem sveprisutnosti računala i pametnih telefona te posljedično široke dostupnosti informacija putem interneta, sami pojmovi znanja i informacija dobivaju nova značenja. Promijenjeni društveni kontekst stvara potrebu za preispitivanjem tradicionalnog predinformatičkog pojma i procesnopravnog značenja općepoznatih (notornih) činjenica, kao jedne od metoda utvrđivanja činjenica u parničnom postupku, te potrebu za traženjem modaliteta za normiranje novog instituta: općedostupnih činjenica.

MATIJA STOKIĆ, dipl. iur.*

1. UVODNO

Novo vrijeme otvara nove mogućnosti i stvara nove potrebe. Tempo društvenih promjena nošenih tehnološkim inovacijama i širokom dostupnošću informacijsko-komunikacijskih sredstava, sve je brži. Suvremeni život općenito, a osobito tržišni poslovni procesi odvijaju se pod imperativima promptnosti, učinkovitosti i ekonomičnosti. Sukladno demokratizaciji društva, odnosno jačanju pozicije građana, kao glasača, poreznih obveznika i potrošača, takvi imperativi šire se i na netržišni sektor jer i građani i poslovni subjekti opravdano očekuju jeftiniju i učinkovitiju državu kao nositelja javnih djelatnosti. Javne usluge koje pruža država uključuju u najširem smislu i sudsku pravnu zaštitu. I ona podliježe sličnim imperativima.

Nije neutemeljeno pretpostaviti da će općepoznatost u doglednoj budućnosti vjerojatno biti ograničena samo na osnovna znanja iz domene opće kulture i na mali broj svakodnevnih tekućih informacija, i to onih s najvećim medijskim odjekom (informacija iz područja političkog i show business spektakla, prirodnih katastrofa itd.). Promjena strukture općepoznatosti i sve dominantnija općedostupnost informacija prije ili kasnije reflektirat će se i na normativno uređenje općedostupnih činjenica u parničnom postupku

To je osobito razvidno na području domaćeg procesnog prava (i to svih vrsta - od kaznenog i parničnog, pa do prekršajnog i upravnog), koje je u posljednjih petnaestak godina više puta reformira-

no u većem ili manjem opsegu. Reforma parničnog postupka zahvatila je brojne njegove sastavnice i institute (od inicijative za prikupljanje dokazne građe, odgovora na tužbu i pripremnog ročišta do pravnih lijekova), međutim neke je potpuno zaobišla. To, primjerice, vrijedi za općepoznate (notorne) činjenice, kao jednu od metoda utvrđivanja činjenica. Njihova praktična važnost nije osobito velika jer se glavina činjenica u sudskim postupcima utvrđuje dokazivanjem. No, unatoč tomu, i zbog samog instituta općepoznatih činjenica, ali i općenito zbog preispitivanja postojećih obrazaca razmišljanja i usvajanja novih, primjerenijih vremenu i društvenom okviru u kojemu živimo (što je opći preduvjet buduće kvalitetnije pravne regulacije i uspješnijih reformskih projekata), ova tema zaslužuje pozornost.

2. OSOBNO I OPĆE ZNANJE VERSUS OPĆEDOSTUPNE INFORMACIJE

Sudionici u obrazovnom procesu, učenici i studenti, ali i učitelji i profesori, sve otvorenije izražavaju odbojnost prema učenju informacija napamet, kao dominantnom modalitetu obrazovanja. Premda se radi o posebnoj temi, i to o jednoj od glavnih tema u mnogim državama suvremenog svijeta, a nominalno i u Hrvatskoj,¹ i premda unutar struke edukatora o tome ne postoji opći konsenzus, pretežno se smatra da obrazovanje danas treba u manjoj mjeri uključivati učenje napamet mnoštva informacija, a u većoj mjeri poticanje radoznalosti, kreativnosti, učenje na primjerima i razvijanje konkretnih vještina, uz naglasak na informatičko opismenjavanje te matematiku i tehnička znanja i vještine. Kakav god pogled imali na ta pitanja i kako god obrazovanje bude izgledalo u budućnosti, činjenica je da već živimo u svijetu u kojemu su informacije lako dostupne i u kojemu široko enciklopedijsko znanje pojedinaca ima sve manju vrijednost, naspram sve cijenjenijim strogo specijalističkim tehničkim znanjima i vještinama. Većina ljudi danas raspolaže uređajima (mobitelima i računalima) kojima mogu brzo i jeftino komunicirati i pristupiti internetu - globalnoj informacijsko-komunikacijskoj mreži te im je posredstvom takvih uređaja slobodno dostupno nepregledno mnoštvo raznovrsnih informacija u rasponu od onih javnog značenja pa do različitih privatnih podataka i zapisa. Znanje pojedinaca (u smislu načitanosti, opće kulture, pismenosti i eru-

* Sudac Općinskog suda u Bjelovaru, Stalne službe u Pakracu

¹ Taj trend naglašen je posljednjih nekoliko godina i praćen je snažnim političkim i ideološkim trvenjima.

edostupne činjenice

dicije) formirano kroz dosadašnje modele obrazovanja i dosadašnje načine izloženosti informacijama iz tradicionalnih medija (novina, televizije i radija), nepovratno se mijenja zbog pojave i razvoja novih medija i široke dostupnosti informacijsko-komunikacijskih sredstava. U skladu s tim može se očekivati da će u budućnosti u svim segmentima društvenog života (od obrazovanja do poslovanja, ali i obavljanja javnih djelatnosti) brza dostupnost informacija postati apsolutan imperativ, a osobno znanje (a time i opće znanje, odnosno znanje koje posjedujemo kao skup pojedinaca) bit će od sporedne važnosti. Široko znanje pojedinaca bit će sve rjeđe, obrnuto razmjerno sve široj općoj dostupnosti informacija.

Nije neutemeljeno pretpostaviti da će općepoznatost u doglednoj budućnosti vjerojatno biti ograničena samo na osnovna znanja iz domene opće kulture i na mali broj svakodnevnih tekućih informacija, i to onih s najvećim medijskim odjekom (informacija iz područja političkog i show business spektakla, prirodnih katastrofa itd.). Promjena strukture općepoznatosti i sve dominantnija općedostupnost informacija prije ili kasnije reflektirat će se i na normativno uređenje općedostupnih činjenica u parničnom postupku.

3. OPĆEPOZNATE (NOTORNE) ČINJENICE U PARNIČNOM POSTUPKU

3.1. ZAKONSKO UREĐENJE

Prema odredbi članka 221. st. 4. Zakona o parničnom postupku², općepoznate činjenice ne treba dokazivati.³ To vrijedi i općenito za činjenice koje su važne za odluku o meritumu spora i za procesne odluke, a prema posebnim odredbama ZPP-a i u nekim specifičnim procesnim situacijama.

Tako će prema odredbi članka 121. st. 2., u svezi s prijedlogom za povrat u prijašnje stanje sud zakazati ročište (radi utvrđenja činjenica važnih za odluku o tom prijedlogu: opravdanog razloga za nepristupanje na ročište ili za propuštanje poduzimanja određene parnične radnje u roku, vremena nastanka razloga koji je prouzročio propuštanje itd.), osim ako su činjenice na kojima se prijedlog temelji općepoznate. Također, jedan od uvjeta za donošenje presude zbog ogluhe i presude zbog izostanka jest nepostojanje općepoznatih okolnosti iz kojih bi proizlazilo da su tuženika spriječili oprav-

dani razlozi da podnese odgovor na tužbu odnosno da dođe na ročište (čl. 331.b i 332. ZPP-a).

3.2. RATIO, STRUKTURA PRAVILA O NOTORNOSTI I POSTUPANJE SUDA

Smisao pravila prema kojemu ne treba dokazivati općepoznate činjenice nalazi se u potrebi da se parnični postupak vodi ekspeditivno i ekonomično, što podrazumijeva otklanjanje svih radnji koje nisu potrebne. Izvođenje dokaza radi utvrđenja činjenica koje su općepoznate, sudcu kao i svim ili većini ljudi standardnog obrazovanja, informiranosti i sposobnosti na nekom području (bilo u općoj populaciji bilo u nekoj lokalnoj zajednici), suvišno je i ne može dovesti do drukčijeg utvrđenja tih činjenica niti pridonijeti uspješnijem vođenju parničnog postupka.⁴

Dakle, općepoznate činjenice su metoda utvrđivanja činjenica koja ima prednost naspram dokazivanju do kojega dolazi tek ako neka činjenica nije nesporna, presumirana po zakonu ili općepoznata (čl. 221. ZPP-a).⁵ Neka činjenica najprije mora biti iznesena od strane tužitelja ili tuženika, a tek potom može biti tretirana kao općepoznata i isključena od dokazivanja. To je posljedica dominantnosti raspravnog načela u našem parničnom postupku, što implicira da je inicijativa za prikupljanje procesne građe na strankama, a ne na sudu te su stranke ovlaštene i dužne iznositi činjenice i predlagati dokaze. Utvrđivati određene činjenice *ex offio* sud može samo iznimno u nekim specifičnim procesnim situacijama prema izričitoj zakonskoj ovlasti. U odnosu na općepoznate činjenice istražne ovlasti sud ima u spomenutim situacijama ispitivanja pretpostavki za odlučivanje o prijedlogu za povrat u prijašnje stanje te o donošenju presude zbog ogluhe i presude zbog izostanka (v. supra ad 3.1.). Ti izuzetci od primjene raspravnog načela opravdani su upravo zbog prirode izvanrednih situacija, koje mogu biti uzrok propuštanja poduzimanja procesnih radnji, a povratnom spregom⁶ istovremeno i uzrok spriječenosti stranaka da

Izvođenje dokaza radi utvrđenja činjenica koje su općepoznate, sudcu kao i svim ili većini ljudi standardnog obrazovanja, informiranosti i sposobnosti na nekom području (bilo u općoj populaciji bilo u nekoj lokalnoj zajednici), suvišno je i ne može dovesti do drukčijeg utvrđenja tih činjenica niti pridonijeti uspješnijem vođenju parničnog postupka

ukažu na te izvanredne situacije. Osim što odredba članka 221. st. 4. ZPP-a sadržava negativno pravilo (zabranu dokazivanja općepoznatih činjenica), kao njezino naličje može se prepoznati i implicitno sadržano pozitivno pravilo prema kojemu općepoznate činjenice postoje onako kako su poznate i sud je dužan na takvom svom znanju utemeljiti svoju odluku.

Dakle, pravilo o utvrđivanju općepoznatih činjenica zapravo je specifično presumptivno pravilo, a budući da je riječ o oborivoj predmnijevi, dopušteno je dokazivati da nešto nije općepoznato,⁷ ali i da ono što je općepoznato ne postoji ili da postoji na način različit od onoga kako je općepoznato.⁸ Naposljetku, sud je sukladno odredbi članka 7. st. 3. i članka 292. st. 3. ZPP-a, dužan iznijeti da neku činjenicu smatra općepoznatom i da stoga ona neće biti predmet dokazivanja, čime se strankama pruža mogućnost da o tome raspravljaju.⁹

3.3. OPĆEPOZNATE ČINJENICE U PRAKSI SUDOVA

U praksi sudova pravila o općepoznatim činjenicama dolaze do primjene najčešće u spomenutim posebnim procesnim situacijama reguliranim u članku 121. i 331.b ZPP-a, odnosno prilikom odlučivanja o prijedlogu za povrat u prijašnje stanje i o donošenju presude zbog ogluhe. Nepredviđeni događaji poput prirodnih nepogoda, prometnih zastoja i sl. mogu spriječiti ili omesti stranke u pravodobnom poduzimanju određenih procesnih radnji, a ako su takvi događaji u fokusu medijskog izvješćivanja, mogu biti općepoznati.

U praksi se tipično javlja još nekoliko situacija u kojima sud barata određenim općepoznatim činjenicama, a jedna od njih je vezana uz svojstva stranaka. Primjerice, u parnici radi naknade štete zbog povrede prava osobnosti - časti i ugleda, u kojoj se kao tužitelj pojavljuje visokopozicionirani i medijski eksponirani političar ili, pak, iznimno popularna estradna zvijezda, ta njihova svojstva nije potrebno dokazivati jer su općepoznata. Također, i određeni geografski i administrativno-politički pojmovi ponekad se nalaze u sastavu činjeničnih supstrata konkretnih

² Nar. nov., br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 57/11 i 25/13 - u nastavku teksta: ZPP.

³ Uzgredno se napominje da je slično uređenje kojim se isključuje potreba za dokazivanjem općepoznatih činjenica sadržano i u drugim procesnim propisima: čl. 419. st. 4. Zakona o kaznenom postupku (Nar. nov., br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14 i 70/17), koji se sukladno odredbi čl. 82. st. 3. Prekršajnog zakona (Nar. nov., br. 107/07, 39/13, 157/13, 110/15 i 70/17), primjenjuje i u prekršajnom postupku te čl. 47. st. 3., čl. 50. toč.1. i čl. 58. st. 2. Zakona o općem upravnom postupku (Nar. nov., br. 47/09).

⁴ Vidjeti Dika, Mihajlo; Općepoznate činjenice u parničnom postupku, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, (1991.) v. 38, br. 1, 1-22, 2017.

⁵ Ibidem.

⁶ Vidjeti Stokić, Matija; Parnični postupak iz perspektive procesa pozitivne povratne sprege, Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro, Zagreb, br. 11/2012.

⁷ Za razliku od dokazivanja da je neka činjenica općepoznata, koje nije dopušteno. Vidjeti kao *supra*.

⁸ Ibidem.

⁹ Takva njegova dužnost sastavnica je načela otvorenog pravosuđenja. O tome opširnije: Stokić, Matija; Ostvarenje načela otvorenog pravosuđenja u sudskoj praksi, Informator, br. 5380 od 28. rujna 2005., Zagreb i Stokić, Matija; Otvoreno pravosuđenje kao uvjet primjene odredaba čl. 221.a i čl.223. Zakona o parničnom postupku, Informator, br. 5772 od 1. srpnja 2009., Zagreb.

parničnih predmeta bez ikakve potrebe da se za njih predlažu dokazi. Unatoč tomu, općenito se može ustvrditi da praktično značenje općepoznatih činjenica u parničnim postupcima nije veliko.

4. OPĆE DOSTUPNE ČINJENICE DE LEGE FERENDA

4.1. OPĆEDOSTUPNE ČINJENICE

Ponekad je u parničnom postupku potrebno utvrditi, primjerice, visinu eskontne stope Hrvatske narodne banke na određeni dan, ili vrijednost neke dionice koja kotira na burzi, ili otkupnu cijenu pšenice, ili dan određenog specifičnog događaja iz Domovinskog rata, ili razdoblje tijekom kojega je neprekidno padao snijeg na nekom području, ili trajanje mandata nekog bivšeg državnog dužnosnika, ili nakladu nekog dnevnog lista ...¹⁰

Popis je beskonačan. Dok nije bilo računala i pametnih telefona te interneta, mogućnost brzog i praktički besplatnog pribavljanja takvih informacija nije postojala ili je u najboljem slučaju postojala tek iznimno. Stoga su takve činjenice često bile predmet dokazivanja. Danas tehnologija čini takve i slične informacije općedostupnima, a kao što se *ratio* općepoznatih činjenica nalazi u potrebi ekspeditivnog i ekonomičnog vođenja parničnog postupka, ta potreba upućuje na svrhovitost ozakonjenja korištenja općedostupnih činjenica.

Pritom je potencijal općedostupnih činjenica za pridonošenje brzom utvrđivanju činjenica i time učinkovitom i ekonomičnom vođenju parničnog postupka, nemjerljivo veći u odnosu na općepoznate činjenice.

Općepoznate činjenice ograničene su na razmjerno uzak krug informacija, dok je područje općedostupnih činjenica nepregledno i obuhvaća sva područja ljudskog znanja, od ekonomije i financija, medicine, demografije, politike, povijesti, geografije, geodezije i klimatologije, do prometa, estrade i biografskih podataka pojedinih osoba.

Slijedom toga, razmjerno malena važnost općepoznatih činjenica u dosadašnjoj sudskoj

praksi, u budućnosti može biti zamijenjena višestruko većom važnosti i intenzivnom uporabom općedostupnih činjenica, kao novom metodom utvrđivanja činjenica u parničnom postupku.

4.2. PUT OD OPĆEPOZNATIH PREMA OPĆEDOSTUPNIM ČINJENICAMA U PARNIČNOM POSTUPKU

Uporaba općedostupnih činjenica već prodiere u praksu sudova, iako ih pozitivnopravno uređenje još ne priznaje. Kad sudovi donose odluke o putnim

troškovima (npr. o troškovima prijevoza svjedoka i vještaka ili o troškovima prijevoza stranaka i njihovih opunomoćenika - bilo kao sastavnom dijelu parničnih troškova, bilo kao troškovima nastalima zbog delegacije predmeta drugom stvarno nadležnom sudu¹¹), često je potrebno utvrditi udaljenost između sjedišta suda, njegove stalne službe ili lokacije očevida te mjesta s kojeg je određena osoba doputovala na ročište ili očevid, a također i cijenu javnog prijevoza na toj relaciji. Osobe koje zahtijevaju naknadu troškova često sudu ne stave na raspolaganje potpune i neupitne dokaze o tim činjenicama, a to se uvijek i ne smatra nužnim niti uvjetuje od strane suda, jer je riječ o pitanjima koja su od sekundarne važnosti u odnosu na činjenična pitanja važna za donošenje meritorne odluke te jer bi takvo uvjetovanje ponekad bilo na štetu ekonomičnosti postupka. Izlaz kojemu se sve više pribjegava u praksi jest brza provjera tih podataka na internetu.

Informacije stečene na taj način ponekad su ujedno i općepoznate, ali najčešće nisu. One su u svojoj biti lako i široko dostupne činjenice, koje ne ulaze u opće znanje, a najčešće ni u znanje pojedinaca.¹² To nije

jedini primjer. Iako strogo gledano takve činjenice nisu općepoznate, sudovi ih prilikom njihove uporabe takvima nazivaju jer se radi o bliskim pojmovima i jer nemaju mogućnost podvesti ih ni pod koju drugu postojeću metodu utvrđivanja činjenica. Kao što općedostupne činjenice već sada na mala vrata ulaze u praksu sudova, tako i u pravnoj doktrini po-

stoje poneka »mala vrata« kroz koja bi se mogle provući. U austrijskoj doktrini neki autori zastupaju stajalište da pojam notornosti obuhvaća i one činjenice koje nisu osobno poznate sudcu, ali se mogu bez teškoća i bez posebne stručnosti provjeriti iz pouzdanih izvora. Dakle, radilo bi se o činjenicama koje sud ne zna, ali bi ih mogao saznati. U našoj pravnoj doktrini takvo stajalište nije prihvatljivo,¹³ što je sasvim logično u kontekstu važećeg propisa. Općepoznatost u kojoj i sam sudac nije dionik jer ne posjeduje znanje koje posjeduju drugi koji tvrde da se radi o općem znanju, proturječi sama sebi. Osim toga, u samim pojmovima općeg znanja i općedostupnih informacija postoji tolika sadržajna različitost da je logički nekorektno općedostupnost podvoditi pod općepoznatost. Više argumenata bilo bi za suprotnu tezu, odnosno za podvođenje općepoznatosti pod općedostupnost (kao viši rodni pojam) jer su gotovo sve općepoznate informacije ujedno općedostupne, dok obrnuto nije slučaj. Zbog toga jedini ispravan put za uvođenje pojma općedostupnih činjenica u parnični postupak predstavlja izmjena odnosno dopuna ZPP-a.¹⁴

4.3. MOGUĆE PROCESNOPRAVNO UREĐENJE

Buduće pravno normiranje instituta općedostupnih činjenica neizbježno će se suočiti s više problema i dvojbi. Ovom prilikom osvrćemo se samo na nekoliko najočitijih: Kako definirati općedostupne činjenice i treba li ta definicija biti izriječom sadržana u ZPP-u?

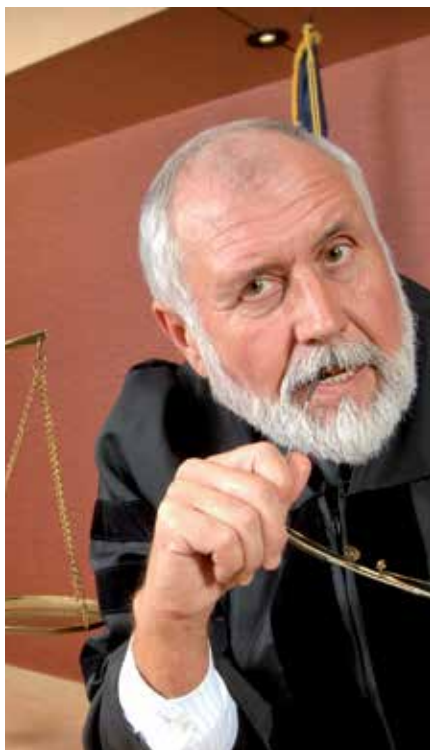
Treba li institut općepoznatih činjenica napustiti odnosno potpuno ga zamijeniti općedostupnim činjenicama, ili ga treba zadržati? Kako odrediti vjerodostojne izvore iz kojih se mogu stjecati saznanja o općedostupnim činjenicama i treba li tu uopće postavljati ograničenja? Treba li inicijativa za iznošenje općedostupnih činjenica biti na strankama ili na sudu?

4.3.1. DEFINICIJA

U ZPP-u nije sadržana definicija općepoznatih činjenica, pa se ne čini nužno učiniti to niti u odnosu na općedostupne. Općedostupne činjenice mogli bismo teorijski odrediti kao one činjenice koje su i sudcu i većini prosječnih ljudi (po obrazovanju, imovinskom statusu i sl.) lako i brzo dostupne s pomoću javnih sredstava informiranja te sredstava informatičko-komunikacijske tehnologije.

4.3.2. SUDBINA OPĆEPOZNATIH ČINJENICA

Treba li istovremeno s normiranjem općedostupnih činjenica napustiti institut općepoznatih činjenica ili oni mogu koegzistirati, pitanje je na koje odgovor slijedi iz samih njihovih definicija. Općedostupne činjenice na prvi pogled obuhvaćaju sve općepoznate činjenice, međutim ne mora uvijek nužno biti tako. Nije isključeno da će ponekad određene činjenice biti općepoznate užoj skupini ljudi (kojoj pripada i sudac) i na manjem geografskom području, a da pritom nisu dostupne na internetu ni u drugim medijima. Tako, primjerice, u nekoj manjoj sredini može biti općepoznato da je

Općedostupne činjenice mogli bismo teorijski odrediti kao one činjenice koje su i sudcu i većini prosječnih ljudi (po obrazovanju, imovinskom statusu i sl.) lako i brzo dostupne s pomoću javnih sredstava informiranja te sredstava informatičko-komunikacijske tehnologije

¹⁰ Ili npr. lokaciju, oblik, površinu, kulturu i stanje izgrađenosti određene nekretnine koja je predmet parničnog postupka u sporu o stvarnim pravima stranaka. Vidjeti Stokić, Matija; Dokazna sredstva za utvrđivanje identiteta nekretnina, Informator, br. 6445 od 21. studenoga 2016., Zagreb.

¹¹ Potonji troškovi, sukladno odredbama čl. 11. Zakona o sudovima (Nar. nov., br. 28/13, 33/15, 82/15 i 82/16), padaju na teret državnog proračuna.

¹² Primjerice, malo tko zna točnu cestovnu udaljenost od Čazme do Šibenika ili cijenu povratne autobusne karte od Požege do Dugog Sela. Ipak, radi se o informacijama koje su lako dostupne i vrlo brzo mogu se pronaći na internetu.

¹³ Vidjeti kao u bilješci 4.

¹⁴ Autor nije u poredbenom pravu pronašao primjere realizacije takvih ili sličnih normativnih projekata.

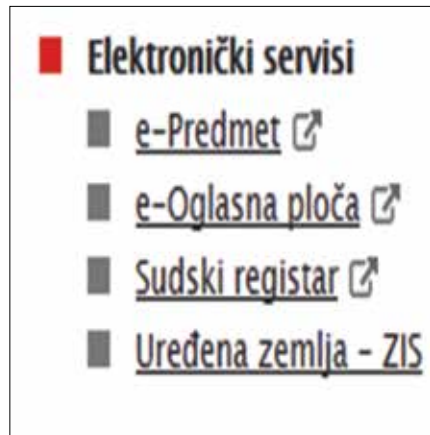
određenog dana u određeno vrijeme u nekom dijelu naselja privremeno prestala opskrba električnom energijom zbog kvara elektronaponske mreže. Zbog takvog i drugih mogućih primjera nema razloga za napuštanje instituta općepoznatih činjenica.

4.3.3. VJERODOSTOJNOST IZVORA INFORMACIJA

Široku dostupnost informacija prate i negativne pojave. Demokratičnost, koja karakterizira internet, omogućuje čak i anonimnim osobama da bez ograničenja iznose netočne informacije ili interpretacije pojedinih događaja, svjesno ili nesvjesno, te da s različitim motivima obmanjuju javnost (koristoljublje, širenje ideologije, politička borba, informatičko ratovanje i sl.). Takve su aktivnosti u posljednje vrijeme pod lupom javnosti i nadležnih službi u pojedinim državama¹⁵ i upućuju na oprez i potrebu selektivnog pristupa informacijama.¹⁶ Pri uporabi općepoznatih činjenica taj problem nije bio izražen. Vjerodostojnost izvora informacija legitimirala se sama po sebi kroz znanje sudca i svih drugih. Kod općedostupnih činjenica legitimacija za njihovu uporabu mora doći od nekog vanjskog autoriteta, pa je time i slabija. Moguće je na više načina, odnosno s različitim stupnjevima restriktivnosti, pristupiti tom problemu. Čini se razumno poći od pretpostavke da javno objavljene informacije u službenim glasilima i web stranicama državnih tijela i tijela s javnim ovlastima te tijela Europske unije (npr. informacije na web stranici Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske, Državnog zavoda za statistiku, Zavoda za javno zdravstvo, EUROPOL-a itd.) trebaju uživati visok stupanj javne vjere i biti smatrane pouzdanima.

Zavoda za javno zdravstvo, EUROPOL-a itd.) trebaju uživati visok stupanj javne vjere i biti smatrane pouzdanima. U drugu kategoriju izvora informacija s visokim stupnjem pouzdanosti moglo bi se uvrstiti javne medijske servise u Republici Hrvatskoj (Hrvat-

sku radioteleviziju i Hrvatsku izvještajno novinsku agenciju), zatim web stranice međunarodnih organizacija poput Ujedinjenih naroda i sl., a u treću kategoriju svi ostali izvori (privatni mediji, društvene mreže i sl.).¹⁷ U slučaju uvođenja instituta općedostupnih činjenica u parnični postupak, prva od navedenih kategorija izvora informacija zasigurno bi trebala dobiti poseban status. Glasila i web stranice

Čini se razumno poći od pretpostavke da javno objavljene informacije u službenim glasilima i web stranicama državnih tijela i tijela s javnim ovlastima te tijela Europske unije (npr. informacije na web stranici Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske, Državnog zavoda za statistiku, Zavoda za javno zdravstvo, EUROPOL-a itd.) trebaju uživati visok stupanj javne vjere i biti smatrane pouzdanima

državnih tijela i tijela s javnim ovlastima te tijela Europske unije uživaju najviši stupanj vjerodostojnosti, pa je čak moguće argumentirati da bi se za njihov sadržaj moglo smatrati da je istinit slično kao za sadržaj javnih isprava (i drugih isprava koje su posebnim propisima glede dokazne snage izjednačene s javnim ispravama) sukladno odredbama članka 230. ZPP-a, te bi u odnosu na njih vrijedila oboriva presumpcija istinitosti, uz pridržavanje ovlasti suda analogne onoj iz članka 230. st. 4. ZPP-a, da ako sud posumnja u autentičnost glasila ili web stranice, može zatražiti da se o tome izjasni tijelo kojemu ona pripada. Što se tiče ostalih kategorija izvora informacija, smatramo da druga kategorija također nije upitna i da bi mogla biti rabljena bez ograničenja, a preostaje pitanje dopuštenosti uporabe informacija iz treće kategorije. Smatramo da nema neborivih argumenata za uvođenje apriorne neselektivne zabrane ni za tu kategoriju. Kao opći kontrolni mehanizam kojemu bi bile podvrgnute sve kategorije izvora informacija bez obzira na stupanj

njihove pouzdanosti, s jedne strane služilo bi disponiranje stranaka (činjenje nespornim činjenica iz takvih izvora odnosno, u protivnom, njihovo osporavanje i dokazivanje da takve činjenice ne postoje), a s druge strane ovlast suda iz članka 3. st. 3. ZPP-a da spriječi nedopuštena raspolaganja stranaka.

4.3.4. INICIJATIVA ZA IZNOŠENJE OPĆEDOSTUPNIH ČINJENICA

Treba li inicijativa za iznošenje općedostupnih činjenica biti na strankama ili na sudu? Smatramo da uređenje toga pitanja vezano uz općedostupne činjenice treba biti istovjetno općem uređenju, odnosno u skladu s dominantnim raspravnim načelom u našem parničnom postupku, koje inicijativu za iznošenje općedostupnih činjenica prepušta strankama, pri čemu dolazi u obzir da stranka to učini nakon odgovarajućeg upozorenja suda danog sukladno zakonskim ovlastima za ostvarenje načela otvorenog pravosuđenja iz članka 288.a st. 2. i 3. ZPP-a.

Kao i u slučaju općepoznatih činjenica, sudu bi

iznimno trebalo dati istražne ovlasti u slučaju odlučivanja o prijedlogu za povrat u prijašnje stanje, donošenju presude zbog ogluhe i zbog izostanka, ali i u nekim drugim slučajevima odlučivanja o incidentalnim pitanjima, npr. prilikom provjere rade li stranke nedopušteno raspolaganje (čl. 3. st. 3. ZPP-a) ili je li tuženik dao povod za tužbu (ako na temelju odredbe čl. 157. ZPP-a zahtijeva naknadu parničnih troškova jer je priznao tužbeni zahtjev) i sl. U svakom slučaju, sud je dužan, sukladno odredbi članka 7. st. 3. ZPP-a, strankama omogućiti raspravljanje o činjenicama koje utvrdi kao općedostupne, a stranke bi imale pravo (kao što to mogu i u odnosu na općepoznate činjenice) osporavati da bi te činjenice uopće bile općedostupne, kao i, iako se radi o općedostupnim činjenicama, da one ne postoje.

Na pitanje mogu li stranke, suprotno uvjerenju suda, tvrditi da je neka činjenica općedostupna, smatramo da treba imati permissivniji pristup nego s općepoznatim činjenicama kod kojih je takvo dokazivanje zabranjeno jer bi se radilo o »nametnutoj« odnosno »mimosudskoj« notornosti.¹⁸ Unutarnje logičko proturječenje, koje opterećuje »mimosudsku notornost«, ne opterećuje na isti način općedostupnost činjenica jer ona nije vezana uz pojedinačno znanje sudca, a budući da su sudovi opremljeni odgovarajućom računalnom opremom i imaju pristup internetu, nema tehničkih zapreka da se povodom tvrdnje stranke da je neka činjenica općedostupna, to i provjeri na brz i jednostavan način.

5. ZAKLJUČNO

Po prirodi stvari pravna regulacija najčešće nije u stanju držati tempo s društvenim promjenama. S druge strane, sveprisutnost i općedostupnost informacija više nije nikakva novina. Informatička era ljudske civilizacije počela je prije više desetljeća, a lako je dokazati da su informacije putem interneta brzo i lako dostupne većini ljudi u zapadnim društvima (pa i u našem) već gotovo jedno desetljeće, odnosno od pojave i širenja pametnih telefona. Stoga, bilo je dostatno vremena da se uoče nove mogućnosti koje otvara općedostupnost informacija i da se stave u službu povećanja procesne učinkovitosti i ekonomičnosti.

Time što se posljednjih desetak godina provodi informatičko opremanje i umrežavanje sudova s ciljem stvaranja uvjeta za njihovo transparentnije i učinkovitije poslovanje, nisu ni izbliza iscrpljene sve raspoložive mogućnosti. Jedna od takvih mogućnosti je uvođenje instituta općedostupnih činjenica u parnični postupak.¹⁹ Stanovita početna odbojnost prema toj zamisli ne bi bila neočekivana. Uostalom, sve novine u prvi mah izazivaju prirodnu sumnjičavost i suzdržanost. No, nakon razmjerno dugog staža intenzivnog korištenja informatičko-komunikacijske tehnologije i u svakodnevnom životu građana, i u gospodarskom poslovanju, pa i u poslovanju državnih tijela i sudova, razloga za suzdržanost sve je manje, a razloga za veće prihvaćanje pogodnosti koje pruža suvremena tehnologija, sve je više.

¹⁵ Najzvučniji je recentni slučaj sumnji na nedopušteni upliv iz inozemstva u predsjedničke izbore u Sjedinjenim Američkim Državama 2016. godine, širenjem lažnih vijesti preko interneta.

¹⁶ Što se tiče tehničkih mogućnosti za razlučivanja pouzdanosti od sumnjivih web stranica, situacija je daleko od idealne. Vodeći proizvođači antivirusnog softvera i uređaja za filtriranje pristupa internetu imaju baze u kojima klasificiraju internet stranice po kategorijama. Baze stranica i klasifikacije prodaju se između takvih tvrtki i/ili one imaju vlastite tzv. „crawlere“ ili „spidere“, koji pretražuju internet i klasificiraju stranice po određenim kriterijima, no, unatoč tomu često se može dogoditi da im neka sumnjiva stranica promakne, iako je jasno da pripada filtriranoj kategoriji, jednostavno jer je algoritam nije prepoznao.

¹⁷ I unutar te kategorije moguća su različita stupnjevanja i klasifikacije po stupnjevima pouzdanosti.

¹⁸ Vidjeti kao supra u bilješki 4.

¹⁹ Iznosena zapažanja vezano uz mogućnost uvođenja općedostupnih činjenica dijelom su primjenjiva i na druge vrste sudskih postupaka (kazneni i prekršajni), ali i upravni postupak, dakako uz uvažavanje specifičnosti tih postupaka.

Stanje digitalne zemljišne knjige - realnost ili tlapnja?

Autor razmatra problematiku digitalizacije zemljišnih knjiga, i u postupku prepisivanja podataka iz ručno vođene zemljišne knjige naglašava brojne probleme - od neprepisivanja potrebnih upisa, preko činjenice da je, kako sada stvari stoje, računalo samo zamijenilo klasičan pisani stroj i nije ispunilo svoju funkciju, a to je automatska obrada unesenih podataka, bez prethodne ručne obrade tih podataka. Ako tako bude i dalje, a s obzirom na to da se u loše prepisane digitalne podatke ne možemo pouzdati, jer nismo u mogućnosti utvrditi identitet upisanih su/vlasnika, već se moramo (ipak) služiti ručno vođenom zemljišnom knjigom kako bismo sigurno utvrdili pravno stanje - nameće se otvoreno pitanje čemu takva digitalizacija, a to pitanje i mnoga druga postaviti će i sami odvjetnici, a još više javni bilježnici, koji će se time i sami morati služiti.

BRUNO RUŽIČKA*

1. UVOD

O digitalnim zemljišnim knjigama mnogo je pisano i sve što bismo sada napisali moglo bi se razumjeti kao prijepis napisanog. Stoga ćemo se za uvod u raspravu poslužiti citatima iz nekoliko izvora: **dana 12. listopada 2017. pod br. 156 upućen je Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zemljišnim knjigama u saborsku proceduru.**¹

U ocjeni stanja za donošenje toga akta, između ostalog, navedeno je: »Reforma zemljišnih knjiga i katastra provodi se kontinuirano kroz duže vremensko razdoblje s ciljem da se uspostavi moderan, efikasan i transparentan sustav vođenja zemljišnoknjižnih i katastarskih podataka u elektroničkom obliku ..... Ocjenjujući sadašnje stanje treba navesti da su se ostvarili svi zadani kratkoročni i srednjoročni ciljevi postavljeni kroz reformu zemljišnih knjiga i katastra.

U tom smislu bitno je napomenuti sljedeće:

- sve zemljišne knjige vode se isključivo u elektroničkom obliku, a podaci zemljišnih knjiga dostupni su putem interneta bez naknade svim građanima Republike Hrvatske,

- godišnje se zaprima prosječno od 430.000 do 450.000 zemljišnoknjižnih predmeta, a izda se prosječno od 1.400.000 do 1.500.000² zemljišnoknjižnih izvadaka,

- osigurani su svi tehnički preduvjeti za elektroničko poslovanje zemljišnoknjižnih sudova (IT infrastruktura, IT oprema, edukacija zemljišno-

knjižnih djelatnika, IT procesne aplikacije, ustanovljavanje Zajedničkog informacijskog sustava (u nastavku teksta: ZIS), te njegova provedba na svim lokacijama zemljišnoknjižnih odjela općinskih sudova).

Navedeni pokazatelji upućuju da je u zemljišnoknjižnom sustavu došlo do značajnih pomaka u poslovanju uz potrebu da se to poslovanje definira konačnim rješenjima.«

Na internetskim stranicama Ministarstva pravosuđa RH³ navedeno je da je u »srijedu, 15. veljače 2017. godine započeo pilot projekt podnošenja prijedloga za upise u zemljišne knjige elektroničkim putem u Osijeku i Velikoj Gorici (e-upis).

Uvođenjem e-upisa u zemljišne knjige omogućit će se građanima da putem javnog bilježnika ili odvjetnika internetom prosljede na provedbu u zemljišnoknjižni odjel općinskog suda (gruntovnicu) prosljede ugovor na provedbu.

Kroz pilot projekt očekuje se prikupljanje eventualnih primjedbi i komentara na aplikaciju elektroničkog podnošenja prijedloga kako bi od 15. ožujka 2017. godine ovakav način upisa u zemljišne knjige mogao biti omogućen u cijeloj Republici Hrvatskoj.«

2. O E-SPISU I UPISU IMA ZANIMLJIVIH PROMIŠLJANJA

Goran Milaković, u radu pod naslovom »Elektroničko poslovanje u zemljišnim knjigama«⁴, navodi da je bilo propisano da se zemljišne knjige vode

Donošenjem Pravilnika o tehničkim i drugim uvjetima elektroničkog poslovanja u zemljišnim knjigama i njegovim dopunama, ostvarene su pretpostavke za primjenu elektroničkog poslovanja u zemljišnim knjigama

ručno ili elektroničkom obradom podataka. No, elektroničko poslovanje u zemljišnim knjigama sve do donošenja izmjena Zakona o zemljišnim knjigama (Nar. nov., br. 55/13) i provedbenih propisa⁵ nije zaživjelo u praksi. Prijedlozi knjižnih upisa koji se podnose zemljišnoknjižnom sudu putem javnog bilježnika, odvjetnika kao i putem pravne osobe koja ima javne ovlasti, mogu se podnositi u obliku elektroničke prijave. **Donošenjem Pravilnika o tehničkim i drugim uvjetima elektroničkog poslovanja u zemljišnim knjigama i njegovim dopunama, ostvarene su pretpostavke za primjenu elektroničkog poslovanja u zemljišnim knjigama.**

Kad je riječ o elektroničkom poslovanju javnog bilježnika ili odvjetnika, oni u propisanim slučajevima za-

primaju isprave koje su potrebne za sastavljanje prijedloga za upis u zemljišne knjige i dužni su provjeriti sve relevantne činjenice koje uvjetuju upis, i uredan prijedlog s priložima dostaviti nadležnom zemljišnoknjižnom odjelu. Kad priloži ne sadržavaju podatke potrebne za upis, ovlaštene osobe pozvat će podnositelja da ih dopuni u primjerenom roku, a posljedica nepostupanja stranke po tome je obustavljanje postupanja ovlaštene osobe. U takvim je situacijama i sudska praksa različita, npr.: odluka Općinskog suda u Bjelovaru br. Z-13219/2015 od 28. prosinca 2015. i 28. rujna

* Bruno Ružička, gruntovničar iz Zagreba.

¹ <http://www.sabor.hr/sjednica-sabora> - Zakon je donesen 27. listopada 2017. sa 111 glasova »za«, 3 »protiv«. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zemljišnim knjigama objavljen je u Nar. nov., br. 108 od 8. studenoga 2017. i stupio je na snagu 16. studenoga 2017.

² 1.500.000 zemljišnoknjižnih izvadaka napunilo je državni proračun s oko 30.000.000,00 kn pa tko kaže da zemljišnoknjižni odjeli nisu proizvodni. Ovdje nisu uračunane pristojbe za razna pismena koja podliježu naplati sudske pristojbe.

³ <https://pravosudje.gov.hr/vijesti/zapoceo-pilot-projekt-e-upis-u-zemljisne-knjige/14419>.

⁴ Internetski portal IUS-INFO.

⁵ Pravilnik o tehničkim i drugim uvjetima elektroničkog poslovanja u zemljišnim knjigama (Nar. nov., br. 119/15) i Pravilnik o dopunama Pravilnika o tehničkim i drugim uvjetima elektroničkog poslovanja u zemljišnim knjigama (Nar. nov., br. 23/17).

⁶ Informator, br. 6444 od 14. studenoga 2016.

2016. te Z-4625/2016 od 23. veljače 2016. i 20. rujna 2016. te odluke Županijskog suda u Splitu br. Gž Zk-116/2017 od 23. ožujka 2017. i Županijskog suda u Velikoj Gorici br. Gž Zk-57/2017-2 od 1. ožujka 2017.

Ana-Marija Končić, u radu pod naslovom »Uknjižba prava vlasništva u zemljišnim knjigama u korist jedinica lokalne samouprave«⁷, navodi da u javnosti vlada mišljenje da su katastarski podaci daleko uredniji od onih u zemljišnim knjigama. Spominje da niti stanje katastarskih podataka nije uvijek usklađeno sa stanjem u naravi, kako u odnosu na tehničke podatke o česticama, tako i u odnosu na upise nositelja posjeda. Prema tome, očigledno je da niti jedna od evidencija u potpunosti ne zadovoljava kriterije potpunosti, točnosti i ažurnosti upisa te da nitko ne može sa sigurnošću reći kakvo je doista danas stanje tih evidencija. U istom radu autorica navodi i da se uvijek u izbornim vremenima sve političke stranke bave pitanjem zemljišnih knjiga i katastra, a izrazito u posljednja dva izborna ciklusa. Obećavaju se učinkovitiji postupci, najavljuju nove izmjere, sređivanje imovinskopravnih odnosa u kratkom roku te spajanje katastra i gruntovnice u jedno tijelo (upravu). Govori i o »Reformi svih reformi«, no je li ona provediva, na koji je način moguće to provesti, a da se ne naruši ionako krhka struktura podataka - čini se da nema pravog odgovora. Napominje da su Austrija i Slovenija (po zakonodavnom uređenju u odnosu na zemljišne knjige i katastar nama najbližije) pokušale ujediniti ta dva sustava i od toga na kraju odustale. Navodi i to da gotovo svaki zemljišnoknjižni odjel ima neku »svoju praksu«, a često i unutar istog odjela postoje različite prakse u istoj pravnoj situaciji. Među brojnim upisima koji ne održavaju stvarno stanje spominje i upise društvenog vlasništva ili općenarodne imovine s upisanim nositeljima prava korištenja ili prava raspolaganja. Kao nositelji prava korištenja ili raspolaganja upisane su fizičke osobe, pravne osobe koje (uglavnom) više ne postoje te narodni odbori općina, općine ili gradovi.

Za tu kategoriju upisa bila je propisana odgoda nastupa zaštite povjerenja u zemljišne knjige. Ona se odnosila na nekretnine koje su na dan stupanja na snagu **Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (Nar. nov., br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14 i 81/15 - proć. tekst - u nastavku teksta: ZV)** bile upisane kao društveno vlasništvo ili općenarodna imovina. Ta je odgoda istekla 1. siječnja 2017., nakon čega nije došlo do ponovnog produljenja roka odgode.

U razdoblju od 1. siječnja 1997., od kada je stupio na snagu ZV, ta je odgoda propisivana pet puta (1997., 2001., 2006., 2009. i 2014. godine). Posljed-

nji put Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima objavljenim u Narodnim novinama, broj 152/14 u prosincu 2014.

Činjenica je da u zemljišnim knjigama, osobito u velikim gradovima, takvi upisi i dalje postoje, a zbog još uvijek neujednačene pravne prakse konačnom rješenju ne vidi se kraj, navodi Ana-Marija Končić.

3. JAVNI BILJEŽNICI I ODVJETNICI KAO PODNOSITELJI PRIJEDLOGA ZA UPIS

Prijedlog za upis u zemljišne knjige podnosiće i javni bilježnici i odvjetnici, a uvođenjem e-upisa u zemljišne knjige želi se ubrzati postupak i olakšati građanima korištenje svih postupaka.

Digitalna zemljišna knjiga zamišljena je kao supstitut pisanoj zemljišnoj knjizi, koju sada možemo odložiti i u potpunosti vjerovati stanju u elektronički vođenoj zemljišnoj knjizi. Težak zadatak se postavlja pred odvjetnike i javne bilježnike, a i sve druge, koji podnose prijedloge ili odlučuju o upisima, tim više što je 1. siječnja 2017., kako vidjesmo, odgode povjerenja u upisano u glavnoj knjizi više nema, ali ...

Javni bilježnici i odvjetnici imaju teško breme na leđima u obavljanju svakodnevnog posla iz domene o kojoj pišemo.

4. ŠTO JE S NEPREPISANIM RUČNO VOĐENIM KNJIGAMA?

Digitalizacijom zemljišnih knjiga nestala su i povijesna zbivanja. Forsiranjem prepisivanja ručno vođene zemljišne knjige u elektronički oblik mnogi važni podaci nisu prepisani, a ulošci su verificirani. Iako **Zakon o zemljišnim knjigama (Nar. nov., br. 91/96, 68/98 - v. čl. 12. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, 137/99 - Odluka USRH, 114/01, 100/04, 107/07, 152/08, 126/10 - Odluka USRH, 55/13, 60/13 - ispr. i 108/17 - u nastavku teksta: ZZK)** određuje da se zemljišna knjiga vodi samo u elektroničkom obliku, usudimo se pitati što je s onom masom ručno vođenih knjiga, koje nisu prepisane zbog nedostatka upute ili manjkavosti aplikacije. Jesu li one izvan snage?

Iako Zakon o zemljišnim knjigama propisuje da se zemljišna knjiga vodi samo u elektroničkom obliku, što je s onim ručno vođenim knjigama koje nisu prepisane zbog nedostatka upute ili manjkavosti aplikacije - jesu li one izvan snage?

5. UOČENE MANJKAVOSTI PREPISIVANJA RUČNO VOĐENE ZEMLJIŠNE KNJIGE

Pri prepisivanju prepisani su samo nazivi upisanih titulara, bez navođenja vremena ili broja pod kojim je obavljen upis. Tako danas u zemljišnim knjigama imamo puno suvlasnika istog imena i prezimena i ne možemo utvrditi kada su upisani i radi li se o istoj osobi upisanoj na temelju različitih isprava. Dakle, bez uvida u ručno vođenu zemljišnu knjigu nije moguće utvrditi pravno stanje nekretnine.

Poznato je da je na području Hrvatskog Primorja i Dalmacije provedena agrarna reforma 1930. U zemljišnim knjigama obavljene su zabilježbe pokre-

nutog agrarnog postupka, ali agrarno rješenje nije provedeno. Tih zabilježbi u digitalnom obliku nema, jer je rećeno da su to stari, nevažeći upisi. Ali, nije tako! Agrarna rješenja su donesena, ali su njih 90 % neprovediva u zemljišnim knjigama, a to zato što nisu navedene katastarske čestice sa svojom cijelom površinom, već samo dijelovi, koji se dodjeljuju domaćinstvima. Mjere dodijeljenog zemljišta izražene su ili u čhv. ili u čm ili u vretenima⁸ - vritima (trogirskim) ili vritima (splitskim)⁹.

Pri prepisivanju podataka iz ručno vođene zemljišne knjige prepisani su samo nazivi upisanih titulara, bez navođenja vremena ili broja pod kojim je obavljen upis. Tako danas u zemljišnim knjigama imamo puno suvlasnika istog imena i prezimena i ne možemo utvrditi kada su upisani i rad li se o istoj osobi upisanoj na temelju različitih isprava. Dakle, bez uvida u ručno vođenu zemljišnu knjigu nije moguće utvrditi pravno stanje nekretnine.)

Poseban problem je označavanje tzv. zgradnih¹⁰ čestica (tlocrtna površina zgrade), kao relikv prošlih vremena. Raznoliko se označavaju, od suda do suda (tamo gdje se primjenjuju), tako da moramo rabiti različite kombinacije, pa tako, primjerice; 300/ZGR, 300/Z, GRČ/300, ZGR.300 ili 300 ZGR ili 300/ZGR ...

6. MOGUĆI PROBLEMI JAVNIH BILJEŽNIKA I ODVJETNIKA PRI UVIDU U DIGITALNU ZEMLJIŠNU KNJIGU

U nekoliko primjera pokušat ćemo naznačiti teškoće s kojima će se u daljnjem radu susretati javni bilježnici i odvjetnici uvidom u digitalnu zemljišnu knjigu, jer je naš digitalni sustav klon austrijskog, ali onoga starog. Naime »(...) u Austriji je već 1980. godine započet proces kompjutorizacije zemljišnih knjiga. Tradicionalne zemljišne knjige preoblikuju se i prilagođavaju novom načinu vođenja putem elektronske obrade podataka ..... Stvaranjem jedinstvene banke zemljišnih podataka i od zemljišnoknjižnih i katastarskih podataka o nekretninama nije, međutim došlo do objedinjavanja katastra zemljišta i zemljišnih knjiga u jedinstvenu evidenciju. Kompjutorizacijom nisu promijenjeni podjela nadležnosti između zemljišnih knjiga i katastra (...). (...) Sadržaj upisa u EOP-zemljišnoj knjizi bitno je skraćen. Pojedini podaci iz zemljišnoknjižnog upisa u tradicionalnoj zemljišnoj knjizi više se uopće ne upisuju

⁸ Vidi pobliže u B. Ružička, Kmetska prava, Informatore br. 5545-5547, od 28. travnja 2007.

⁹ O zgradnim česticama vidi B. Ružička, Povezivanje zemljišne knjige i knjige položenih ugovora i upis vlasništva posebnog dijela nekretnine, Novi informatore, Zagreb, 2010.

¹⁰ T. Josipović, Austrijska kompjutorizacija zemljišnih knjiga (EOP-zemljišna knjiga), IUDEX, Časopis Društva hrvatskih sudaca, Zagreb 1993., godina 1., br. 2. Podrobnije o našoj koncepciji BZP-a vidjeti kod T. Josipović, Austrijski model kompjutorizacije zemljišnih knjiga, Zakonitost, Zagreb, veljača-ožujak 1993.

⁷ Trogirski vrit (vreteno) iznosio je 773,66 m², splitski vrit (vreteno) iznosio je 853,13 m², splitski i trogirski vrit dijelio se na rozge - 1 vrit = 144 rozge; https://hr.wikipedia.org/wiki/Mleta%C4%8Dki_sustav_mjera - 25. srpnja 2017.

Općenito - VRIT je stara površinska mjera - 864 m², internetske stranice, www.bartul.hr/epublication/rjecnik/files/assets/basic-html/page358.html, posjećeno 25. srpnja 2017.

u EOP-zemljišnu knjigu. Neki se podaci označuju posebnim kraticama, šiframa i unificiranim oznakama utvrđenim pravilnikom za vođenje EOP-zemljišne knjige. Tako npr. Upis u EOP-zemljišnoj knjizi ne sadrži više datum kada je zaprimljen zahtjev za upis, kao i datum kada je upis proveden. Ti podaci mogu se pomoću elektronske obrade podataka saznati samo neposredno iz dnevnika zaprimljenih podnesaka. Upis se označuje samo brojem i godinom pod kojim je zahtjev za upis zaveden u dnevniku zaprimljenih podnesaka. Jedino se prilikom upisa predbilježbe naznačuje vrsta upisa. Time se željela postići preglednost zemljišnoknjižnih upisa, kao i ušteda memorije u banci zemljišnih podataka. U upisu se više ne označuje niti isprava na osnovi koje je izvršen upis.....jedino se uvidom u zbirku isprava može saznati na temelju kakve isprave je proveden zemljišnoknjižni upis .....«¹¹

Na opisani način započelo se i s digitalizacijom naših zemljišnih knjiga, ali su brzo uočene manjkavosti toga koncepta, na koje su ukazali i austrijski odvjetnici i notari. U upisima se ne navode osnove stjecanja, koje se mogu saznati samo fizičkim uvidom u zbirku isprava kod nadležnog suda, a ispisi iz EOP-zemljišne knjige mogu se dobiti za cijelo područje Austrije iz bilo kojega grada. Na taj nedostatak navođenja isprave o stjecanju reagirao je i naš zakonodavac tako da je tu manjkavost otklonio odredbom članka 109. st. 2. i članka 113. Zakona o zemljišnim knjigama (Nar. nov., br. 91/96), koji je stupio na snagu 1. siječnja 1997. Udovoljavajući tim odredbama, tvorac naše računalne aplikacije napravio je *zakrpu* tako da sada u upisu imamo prvo navedeno titulara prava, a ispod toga sve ostalo što je zakonom određeno kao obvezni sadržaj upisa. Zbog toga danas imamo čudne upise, koji se, nažalost, razlikuju od suda do suda. Svaki ima svoju tehniku upisivanja.

Prilikom sastavljanja isprava i odvjetnici i javni bilježnici moraju podjednako oprezno postupiti kako pri sastavljanju isprava, tako i prijedloga za upis.

Uzevši u obzir odredbe članaka 33. i 34. Zakona o javnom bilježništvu¹¹, pri sastavljanju isprava o nekretninama, javni bilježnik, osim dužnosti utvrditi sposobnost stranaka za sastavljanje isprava, mora uzeti u obzir ne samo zemljišnoknjižno stanje, već i faktične posjedovne odnose, a to će, nesumnjivo, utvrditi uvidom u isprave koje mu predoče stranke, kao i uvidom u zemljišnu knjigu i katastar putem internetskih stranica. Tu također ima problema, jer je za neke katastarske općine napravljena nova izmjera, a poveznice (identifikacije) sa starom izmjerom nisu naznačene.

7. NEKOLIKO NASUMCE PRONAĐENIH PRIMJERA KOJI ZAHTIJEVAJU OPREZ

7.1. »TRAŽENA ČESTICA NIJE PRONAĐENA«

U katastru smo potražili nasumce čest. 1215/22 k. o. Drenova, i uslijedio je odgovor: »Tražena čestica nije pronađena.«

Pokušali smo u pregledu zemljišnoknjižnog odjela, i postavili upit za stanje čest. 1215/22. Dobili smo podatak da je ta čestica upisana u zk. ul. br. 1026 k. o. Drenova, gdje je navedena ta čestica, i ne samo to, već postoji pod br. 58.1 i sljedeći upis:

»Zaprimljeno 16.05.2014. broj Z-6091/14

Na temelju prijavnog lista i kopije kat. plana od 30. studenog 2012. kl. 932-06/12-02/00132 ur. br. 541-17-2-2-12-3 i pravomoćnog rješenja Odjela za katastar nekretnina od 06. ožujka 2013. kl. UP/I-932-07/13-02/00156 ur.

br. 541-17-02/18-13-2 zabilježuje se promjena na kat. čest. broj 1215/22 nepodno, dvorište sa 3056 m² u novonastale kat. čest. broj 1215/22 neplodno, dvorište sa 2364 m², 1215/31 neplodno zemljište sa 576 m², 1215/32 neplodno zemljište sa 19 m² i 1215/33 neplodno zemljište sa 97 m², na kat. čest. broj 1215/26 neplodno sa 2452 upisana u AI u novonastale kat. čest. broj 1215/26 neplodno sa 2345 m², 1215/34 neplodno zemljište sa 53 m², 1215/35 neplodno zemljište sa 45 m² i 1215/36 neplodno zemljište sa 9 m², na kat. čest. broj 1233/2 neplodno sa 290 m² upisana u AI u novonastale kat. čest. broj 1233/2 neplodno sa 209 m² i 1233/9 neplodno sa 81 m², na kat. čest. broj 1233/7 neplodno sa 93 m² upisana u AI u novonastale kat. čest. br 1233/7 nepodno sa 76 m² i 1233/11 neplodno sa 17 m² i na kat. čest. broj 1235 cesta sa 798 m² u novonastale kat. čest. broj 1235/1 cesta sa 713 m² i 1235/2 cesta sa 85 m².«

Iz navedenog slijedi da je na temelju isprave katastra provedena parcelacija tražene čestice, koja ne postoji u katastru (!). Ovdje samo možemo primijetiti pri upisu da se prijavni listovi ne provode upisom zabilježbe, već nekim drugim - neimenovanim upisom. **Bilo bi razložno da onaj tko upis provodi, taj upis i pročita, a ne da ostane napisano: zemljište i nepodno. Riječ nepodno označava nešto što je bez poda.**

U istom ulošku postoji aktivna plomba RZ-455/2015, za koju je navedeno:

Oznaka spisa: PIP

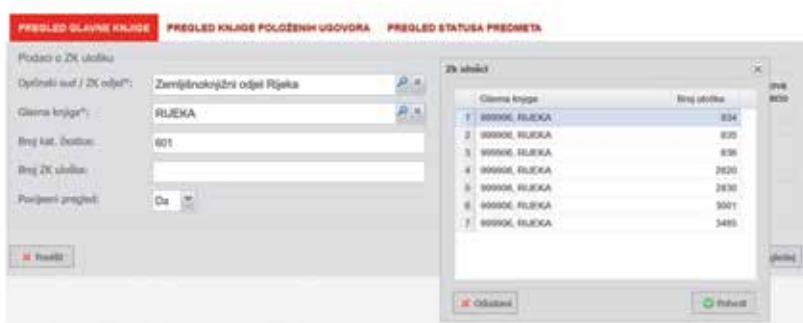
Sadržaj prijedloga: ispravak pogrešnog upisa k. č. br. 355/11 k. o. Drenova, zk. ul. 1025 i zk. ul. 4863.

Sumnjamo da se iz toga sadržaja plombe može iščitati o čemu se tu radi.

7.2. ZANIMLJIV UPIS ETAŽNOG VLASNIŠTVA – GDJE JE PARCELA?

Katastarska čestica (po staroj izmjeri) 601 k. o. Rijeka - odgovara katastarskoj čestici br. 4543, koja ima površinu od 195 čm i upisana je u posjedovnom listu br. 2850. k. o. Stari Grad.

Ako potražimo u glavnoj knjizi po staroj izmjeri kčbr. 601 k. o. Rijeka, dobijemo sljedeći podatak:

Zemljišnoknjižni odjel Rijeka, kat. čest. br. 601 k. o. Rijeka upisana je u 7 zk. ul. (navedeni su brojevi uložaka).

Dakle, prema navedenom čest. 601 upisana je u 7 (sedam) zk. ul.? Ako otvorimo, primjerice, zk. ul. 834, dobijemo podatak da je ovdje upisana čest. 601 uz opis; dio kuće br. 3 u ulici Užarskoj; dva magazina u prizemlju; na prvom katu u sredini stan, koji se sastoji od hodnika, kuhinje, tri sobe i jedne sobice za nužnik u površini od 48,5 čm.

¹¹ Nar. nov., br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09 i 120/16.

NESLUŽBENA KOPIJA

REPUBLIKA HRVATSKA
Općinski sud u Rijeci
ZEMLJIŠNOKNJIŽNI ODJEL RIJEKA
Stanje na dan: 28.10.2017. 23:06
Verificirani ZK uložak
Katastarska općina: 999906, RIJEKA
Broj ZK uložka: 834
Broj zadnjeg dnevnika: Z-20112/2009
Aktivna plošča:

**IZVADAK IZ ZEMLJIŠNE KNJIGE
POVLJESNI PRIKAZ**

**A
Posjedovnica
PRVI ODJELJAK**

Rbr.	Broj zemljišta (kat. čestice)	Oznaka zemljišta	Površina			Prinjeđba
			jestro	čvr	m2	
1.	601	DIO KUĆE BR.3 U ULICI UŽARSKOJ, DVA MAGAZENA U PRIZEMLJU; NA PRVOM KATU U SREDNJE STAN, KOJI SE SASTOJI OD HODNIKA, KUHINJE, TRI SOBE I JEDNE SOBE ZA NUŽNIK.			48,5	OSTALI DIO KUĆE U UL. UŽARSKOJ, 3406, 3407
UKUPNO:					48,5	

**B
Vlasništvo**

Rbr.	Preduzetje	Sadržaj opisa	Prinjeđba
1.	Sveovlasnički dio: 1/3		
*OPĆENARODNA IMOVINA - ORGAN UPRAVLJANJA UPRAVNA ZGRADA II. RAJONA RIJEKA			
*1.3 Z-20112/2009 IZ ZK ULOŠKA PRENESENI VLASNICI			
*2. Sveovlasnički dio: 2/3			
*DRUŠTVENO VLASNIŠTVO KORISNIK JE OPĆINA RIJEKA			
*1.3 Z-20112/2009 IZ ZK ULOŠKA PRENESENI VLASNICI			
3. Vlasnički dio: 1/1			
GRAD RIJEKA, OIB: 74899040157, RIJEKA, KORZO 16			
1.1	Zaprimljeno 26.11.2009. broj Z-20112/09	Na temelju prijedloga od 18. studenog 2009. klasa:372-01/09-01/209, uvrštenja o podacima iz dokumenta protokolnog ujednačenja od 06. kolovoza 2009., klasa: 370-05/09-03-428, dopisa od 28. listopada 2009., klasa: 942-03/09-03/123 i odlike od 09. veljače 1997. klasa:021-06/95-01/09-05 ukazuje se pravo vlasništva na nekretnost u A, za korak:	

A u zk. ul. 3001 nalazimo sljedeći sadržaj: dio kuće br. 3 u Ul. Canapini, na trećem katu stan prema jugu, koji se sastoji od jedne sobe, kuhinje i ulaznog hodnika, stan sa sjeverne strane se sastoji od dvije sobe, kuhinje sa nužnikom, 1/2 nenastanljivog tavana i krova u površini od 48,5 čm.

NESLUŽBENA KOPIJA

REPUBLIKA HRVATSKA
Općinski sud u Rijeci
ZEMLJIŠNOKNJIŽNI ODJEL RIJEKA
Stanje na dan: 28.10.2017. 23:06
Verificirani ZK uložak
Katastarska općina: 999906, RIJEKA
Broj ZK uložka: 3001
Broj zadnjeg dnevnika: Z-14758/2015
Aktivna plošča:

IZVADAK IZ ZEMLJIŠNE KNJIGE

**A
Posjedovnica
PRVI ODJELJAK**

Rbr.	Broj zemljišta (kat. čestice)	Oznaka zemljišta	Površina			Prinjeđba
			jestro	čvr	m2	
1.	601	DIO KUĆE BR. 3 U UL. CANAPINI, NA TREĆEM KATU STAN PREMA JUGU KOJI SE SASTOJI OD JEDNE SOBE, KUHINJE I ULAZNOG HODNIKA STAN SA SJEVERNE STRANE SE SASTOJI OD DVJIE SOBE, KUHINJE SA NUŽNIKOM I 1/2 NENASTANJIVOG TAVANA I KROVA			48,5	OSTALI DIO KUĆE U UL. UŽARSKOJ, 3406, 3407
UKUPNO:					48,5	

**B
Vlasništvo**

Rbr.	Sadržaj opisa	Prinjeđba
1. Sveovlasnički dio: 1/3		
KULJANIĆ ALICE Ž. GAUDA R. ŠNAJDER, UŽARSKA 15, RIJEKA		
2.1	Prijemno, 18. ožujka 1999 Z-2891/99	
Na temelju prijedloga i rješenja Centra za socijalne službe od 18. ožujka 1998., br. UP4-571-06/98-01/1412 ukazuje se potrebnosti Republičkog fonda Socijalne zaštite-Centra za socijalni rad na nekretnostima Kuljanić Alice u A.		
3. Sveovlasnički dio: 5/6		
PEZELJ RANKO SIN SLAVKA, OIB: 7926038078, KIČIĆ OMLADINSKA 22		
Rbr.	Sadržaj opisa	Prinjeđba
Uplat koji vrijede za sve udjele na B listu:		
1.1	Prijemno, 10. veljače 1962 Z-363/62	
Zemljište upisano u A, ukazuje se kao: DRUŠTVENO VLASNIŠTVO		
2.1	Zaprimljeno 24.01.2012. broj Z-1080/12	
Ukazuje se da je prijedlog Ranka Pezelj za utajivlje prava vlasništva odbijen.		

Možemo utvrditi da u zemljišnoj knjizi ne nalazimo upisanu česticu 601 sa svojom kulturom i površinom, onako kako je opisano u katastru. U zemljišnoknjižnim ulošcima upisani su, u svakom ulošku posebno, pojedini etažni dijelovi objekta. Takav način upisa etažnog vlasništva je arhaizam i nepoznat propisima i judikaturi od 1945., a posebno danas. Neobičan je i upis »Društvenog vlasništva«, koji se odnosi na zemljište u A, a toga zemljišta tamo nema - upisan je samo stan (?). Neobično je i »svodenje na zajednički nazivnik« ako imamo na umu odredbu članka 70. ZV-a, pa možemo govoriti samo o zajedničkom vlasništvu, a nikako o suvlasništvu.

Kako će, primjerice, odvjetnici i javni bilježnici utvrditi činjenično stanje i načiniti odgovarajuću ispravu, posebno s obzirom na opis posebnog dijela, a u svim ulošcima je upisano »Društveno vlasništvo« na zemljištu, koje u biti ne postoji, a nema podataka o katastarskoj čestici na kojoj je zgrada izgrađena, tj.

katastarska čestica niti u jednom zemljišnoknjižnom ulošku nije upisana, a na posebnom dijelu nekretnine upisano je suvlasništvo iako Zakon o vlasništvu određuje drukčije??

7.3. JEDNA ČESTICA UPISANA U VIŠE ZEMLJIŠNOKNJIŽNIH ULOŽAKA

Na internetskom pregledniku Zemljišnoknjižnog odjela Delnice potražili smo česticu 2984/6 k. o. Delnice I, te dobili podatak da je ta čestica upisana u 9 zemljišnoknjižnih uložaka.

PREGLED GLAVNE KNJIGE   **PREGLED KNJIGE POLOŽENIH UGOVORA**   **PREGLED STATUSA PREDMETA**

Podaci o ZK uložku:
Općinski sud / ZK odjel: Zemljišnoknjižni odjel Delnice
Glavna knjiga: DELNICE I
Broj kat. čestice: 2984/6
Broj ZK uložka:
Posljednji pregled: Na

ZK uložak

Oznaka knjige	Broj uložka
1. 304549, DELNICE I	543
2. 304549, DELNICE I	544
3. 304549, DELNICE I	545
4. 304549, DELNICE I	546
5. 304549, DELNICE I	547
6. 304549, DELNICE I	548
7. 304549, DELNICE I	549
8. 304549, DELNICE I	550
9. 304549, DELNICE I	551

Za tu česticu potražili smo podatak i u katastru Delnice te dobili podatak da ima površinu od 444 čm i da je upisana u posjedovnom listu 1868 i povezana sa 9 zemljišnoknjižnih uložaka.

Pretraživanje po podacima o čestici

Katastarski sud: DELNICE
Katastarska općina: DELNICE, 304549
Broj kat. čestice: 2984 / 6

Pretraživanje po podacima o posjedovnom listu

Broj posjedovnog lista: 1868

GRAFIKA   Pregledaj PL/BPZP   Pregledaj ZKU/BZP

Zgr.	Broj k.č.	Broj PL	Broj D.L.	Adresa katastarske čestice/ Način uporabe katastarske čestice/ Način uporabe zgrade, naziv zgrade, kućni broj zgrade	Površina(m ²)	Pravo građenja
	2984/6	1868	28	VRŠAK	444	
		1868		LIVADA	444	

Broj ZK UL   Broj PL   Površina prava u čestici   Broj zabijer promjena   Oznaka zabijer statusa   Klasa zabijer upravnog odjela   Plošča/Oznaka

278, 476, 944, 1868, 1916, 140, 257, 272, 343, 548

U tim ulošcima upisana su velika suvlasništva, dok su u katastru upisana tri posjednika. Posebnost je u tome što je očito ta parcela raspisana po dijelovima, ali na neki autohtoni način. Iz katastra vidljivo je da je čestica upisana u 9 zemljišnoknjižnih uložaka. U svim ulošcima parcela je upisana s punom površinom, tj. 444 čm, pa prema tome ispadne da ima 9 istovjetnih parcela. Javni bilježnici i odvjetnici, kako biste u ovom slučaju postupili da vam netko iz ovih 9 uložaka dođe načiniti ispravu?

7.4. U KATASTRU ČESTICA U TRI POSJEDOVNA LISTA, U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI UPISANA KAO CIJELA U ZK ULOŠKU

Ovdje imamo obrnutu situaciju. Kč. br. 2984/7 u katastru raspisana je po dijelovima u tri posjedovna lista, dok je u zemljišnoknjižno upisana kao cijela u zk. ul. 1451 k. o. Delnice I.

Pretraživanje po podacima o posjedovnom listu

Broj posjedovnog lista: 1068

GRAFIKA   Pregledaj PL/BPZP   Pregledaj ZKU/BZP

Zgr.	Broj k.č.	Broj PL	Broj D.L.	Adresa katastarske čestice/ Način uporabe katastarske čestice/ Način uporabe zgrade, naziv zgrade, kućni broj zgrade	Površina(m ²)	Pravo građenja
	2984/7	1068, 857, 1041	28	ZA VRŠAK LESINE	2125	
		1068		LIVADA	708	
		857		LIVADA	1180	
		1041		LIVADA	237	

Broj ZK UL   Broj PL   Površina prava u čestici   Broj zabijer promjena   Oznaka zabijer statusa   Klasa zabijer upravnog odjela   Plošča/Oznaka

1451   1068, 857, 1041

NESLUŽBENA KOPIJA

REPUBLIKA HRVATSKA
Općinski sud u Rijeci
ZEMLJIŠNOKNJŽNI ODJEL DELNICE
Stanje na dan: 28.10.2017. 23:06
Katastarska općina: 30450, DELNICE I
Broj zadnjeg dnevnika: POČETNO STANJE
Aktivne plošbe:

Verificirani ZK uložak:
Broj ZK uložka: 1451

IZVADAK IZ ZEMLJIŠNE KNJIGE

A
Posjedovnica
PRVI ODJELJAK

Rbr.	Broj zemljišta (kat. jedinice)	Oznaka zemljišta	Površina			Prinjeđba
			jestro	čkr	m2	
1.	29847	LIVADA POD LESINU			2125	
2.	29848	LIVADA POD LESINU			808	
3.	29854	LIVADA ZA VRŠKOMI			726	
4.	29856	LIVADA ZA VRŠKOMI			496	
UKUPNO:					4265	

B
Vlastovnica

Rbr.	Sadržaj upisa	Prinjeđba
1.	Svečanički dio: 3/6 CIVIDINI DRAGICA, DEDIN KBR. 11	
2.	Svečanički dio: 1/6 CIVIDINI DRAGICA, UD. BRANIMIRA, DEDIN KBR. 11	
3.	Svečanički dio: 1/6 CIVIDINI BRANIMIR, POK. BRANIMIRA, DEDIN KBR. 11	
4.	Svečanički dio: 1/6 CIVIDINI MARIJA, MLDB. POK. BRANIMIRA, DEDIN KBR. 11	

C
Teretovnica

Rbr.	Sadržaj upisa	Imen	Prinjeđba
Tereta nema!			

Kako možemo zaključiti, imamo solucija na izbor i sve su kombinacije moguće. Činjenica je da su suvlasnici proveli diobu suvlasništva, tj. svaki od njih uživa površinski određeni dio čestice. To je i utvrđeno revizijom katastra i u katastru raspisano uz oznaku »dio«. Prema tome, više ne možemo imati na umu suvlasništvo, već je potrebno izraditi prijavni list, kojim će se u katastru brisati oznaka »dio«, a svaki dio dobiti svoj podbroj.

7.5. JOŠ NEKOLIKO PRIMJERA »ZANIMLJIVIH« UPISA

Jedan primjer etažnog vlasništva kakvo je nekada postojalo nalazimo i u glavnim knjigama suda u Korčuli. Pri prepisivanju glavnih knjiga u digitalni oblik jedni su u primjedbi pored vlasnika upisivali i broj predmeta pod kojim je upis obavljen, što olakšava utvrđivanje identiteta. Upotrijebili su broj predmeta kao neki identifikacijski broj, što uvelike pomaže u radu.

I ovdje čine istu pogrešku, kao i mnogi drugi, i poseban dio, usprkos zakonskoj odredbi, označavaju suvlasničkim razmjerom. Pogledati u zk. ul. br. 9 k. o. Korčula.

NESLUŽBENA KOPIJA

REPUBLIKA HRVATSKA
Općinski sud u Dubrovniku
ZEMLJIŠNOKNJŽNI ODJEL KORČULA
Stanje na dan: 28.10.2017. 23:06
Katastarska općina: 31460, KORČULA
Broj zadnjeg dnevnika: Z-2154/2016
Aktivne plošbe:

Verificirani ZK uložak:
Broj ZK uložka: 9

ETAŽNO VLASNIŠTVO S NEODREĐENIM OMJERIMA

IZVADAK IZ ZEMLJIŠNE KNJIGE

A
Posjedovnica
PRVI ODJELJAK

Rbr.	Broj zemljišta (kat. jedinice)	Oznaka zemljišta	Površina			Prinjeđba
			jestro	čkr	m2	
1.	829 ZGR	MAGAZZENO			145	
UKUPNO:					145	

DRUGI ODJELJAK

Rbr.	Sadržaj upisa	Prinjeđba
Zaprimljeno 03.11.2014. broj Z-1623/14		
1.1	Na temelju prijedloga od 20. kolovoza 2014. te prvotlačnog rješenja Republičke Agencije za zaštitu kulturne baštine, Klasa: UP-I-612-05/14-06/9042, Urbroj: 532-04-01-03-02/3-14-1, od 23. veljače 2014., zabilježbe se utrošeno svojstvo kulturnog dobra kao zona B - djelomična zaštita povijesnih struktura.	ZAKLJUČAK

B
Vlastovnica

Rbr.	Sadržaj upisa	Prinjeđba
1. Svečanički dio s neodređenim omjerom ETAŽNO VLASNIŠTVO (E-1) 1. Sjeverozapadna prostorija u podrumu, čiji prostor u pratećim zajedno sa dvorištem i postojećom ogradom, stepenište od strane mora. HTP KORČULA D.D., OIB: 63259199217, KORČULA		
2. Svečanički dio s neodređenim omjerom ETAŽNO VLASNIŠTVO (E-2) 1. Prvi kat, drugi kat i potkrovlje. 1/3 WEIKERT MARIJA ROB. LOZICA, ZAGREB		
2.1. Svečanički dio etaja: 2/3 WEIKERT MARIJA, OIB: 09775665696, OBALA KORČULANSKIH BRODOGRADITELJA 2, 20260 KORČULA, HRVATSKA		

C
Teretovnica

Rbr.	Sadržaj upisa	Imen	Prinjeđba
Tereta nema!			

Korčula ima i jednu zanimljivost u upisima. Tko je vlasnik u zk. ul. 455 k. o. Korčula? Kako napisati ugovor ili, primjerice, rješenje o nasljeđivanju? Naime, na B listu toga uložka upisano je sljedeće:

NESLUŽBENA KOPIJA

REPUBLIKA HRVATSKA
Općinski sud u Dubrovniku
ZEMLJIŠNOKNJŽNI ODJEL KORČULA
Stanje na dan: 28.10.2017. 23:06
Katastarska općina: 31460, KORČULA
Broj zadnjeg dnevnika: Z-1623/2014
Aktivne plošbe:

Verificirani ZK uložak:
Broj ZK uložka: 655

IZVADAK IZ ZEMLJIŠNE KNJIGE

A
Posjedovnica
PRVI ODJELJAK

Rbr.	Broj zemljišta (kat. jedinice)	Oznaka zemljišta	Površina			Prinjeđba
			jestro	čkr	m2	
1.	9693	STRADA CONSORTALE			1182	
2.	9693	PJT			696	
UKUPNO:					1782	

DRUGI ODJELJAK

Rbr.	Sadržaj upisa	Prinjeđba
Zaprimljeno 03.11.2014. broj Z-1623/14		
Na temelju prijedloga od 20. kolovoza 2014. te prvotlačnog rješenja Republičke Agencije za zaštitu kulturne baštine, Klasa: UP-I-612-05/14-06/9042, Urbroj: 532-04-01-03-02/3-14-1, od 23. veljače 2014., zabilježbe se utrošeno svojstvo kulturnog dobra na dijelu čest. zem. 9693 označene kao zona B - djelomična zaštita povijesnih struktura, zatim na dijelu čest. zem. 9693 označene kao zona C - arhitektonična zaštita.		

B
Vlastovnica

Rbr.	Sadržaj upisa	Prinjeđba
1. Vlasnički dio: 1/3 VLASNIKA Č. ŽR. 913/1, 913/2, 913/3, 913/4, 914, 915, 919/1, 919/2, 920, 921, Č. ZEM. 215, 969/2, 188/1		

C
Teretovnica

Rbr.	Sadržaj upisa	Imen	Prinjeđba
Tereta nema!			

Vlasništvo stabala, relikv prošlih vremena, upisano je još u zemljišnim knjigama. Negdje je prepisano u digitalni oblik, a negdje nije. Činjenica je da taj oblik vlasništva pravno egzistira. Primjerice, pogledati zk. ul. br. 2, 3, 8, 9, 23 k. o. Novalja, Općinski sud u Zadru - Stalna služba u Pagu ili zk. ul. br. 372 k. o. Marina, Općinski sud u Splitu - Stalna služba u Trogiru. Potonje nije ispravno prepisano, jer nema drva, a u k. o. Novalja vlasništvo drva upisano je na C listu?¹²

Postoji i Državni program uređenja posjedovne i vlasničkopravne evidencije (katastra i zemljišnih knjiga) na otocima (Nar. nov., br. 34/99), a koliko je od toga ostvareno, prosudite i sami.

8. ZAKLJUČNO

Iz ovih nekoliko redaka ne može se sagledati sva problematika digitalizacije zemljišnih knjiga, od neprepisivanja potrebnih upisa, preko činjenice da je, kako sada stvari stoje, računalo samo zamijenilo klasičan pisani stroj i nije ispunilo svoju funkciju, a to je automatska obrada unesenih podataka, bez prethodne ručne obrade tih podataka. Ako tako bude i dalje, a s obzirom da se u nemarno prepisane digitalne podatke ne možemo pouzdati, jer nismo u mogućnosti utvrditi identitet upisanih suvlasnika, već se moramo (ipak) služiti ručno vođenom zemljišnom knjigom kako bismo sigurno utvrdili pravno stanje - nameće se otvoreno pitanje čemu ovakva digitalizacija, a to pitanje i mnoga druga postaviti će i sami odvjetnici, a još više javni bilježnici, koji će se time morati služiti. Nadamo se ne zadugo. Konačno, naveli smo da je donesen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zemljišnim knjigama, 27. listopada 2017., koji ide u smjeru protivnom digitalnoj obradi podataka, a što je posebno vidljivo u izmijenjenoj odredbi članka 74., koja sada glasi: »Zabilježbe prvenstvenog reda gube učinak roka od godine dana od dostave rješenja o upisu«¹³. Tako sročena odredba isključuje digitalnu obradu podataka, jer uvidom u zemljišne knjige nije moguće utvrditi kada istječe rok zabilježbe. To se može utvrditi samo uvidom u spis predmeta gdje se nalazi dostavnica (dokaz o dostavi rješenja), gdje je naveden dan primitka odluke, od kojeg se dana onda računa i rok od godine dana nakon kojeg zabilježbe gube učinak.

Dakle, više nije moguće, kao što je bilo proteklih otprilike 150 godina, utvrditi pravno stanje uvidom u zemljišnoknjižni uložak, već se to sada utvrđuje uvidom u dostavnicu, koja se nalazi u arhiviranom spisu predmeta. Ručno vođena zemljišna knjiga stavljena je izvan snage, ali je uveden uvid u dostavnicu, kao mjerodavan za utvrđivanje pravnog stanja nekretnine.

¹² O tome opširnije kod Ivan Miličić, VLASNIŠTVO MASLINA NA LUNU (OTOK PAG) I NAČELO SUPERFICIES SOLO CEDIT, hrcak.srce.hr/file/171911 i B. Ružička, Maslina je opet neobrana, Godišnjak 18 - Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Zagreb, 2011., str. 505.

¹³ Misli se na zabilježbe prvenstvenog reda za namjeravano opterećenje ili otuđenje nekretnina.

Novine Zakona o socijalnoj skrbi u odnosu na prava na status roditelja njegovatelja ili njegovatelja i osobnu invalidninu

U članku prezentiramo neke novine u normiranju prava koja su u Zakon o socijalnoj skrbi (Nar. nov., br. 157/13, 152/14, 99/15, 52/16 i 16/17) inkorporirane i integrirane 30. prosinca 2017., kao danom stupanja na snagu pretežitog dijela Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (Nar. nov., br. 130/17), te izlažemo kritičku analizu stajališta i mišljenja koja su prethodila navedenim izmjenama.

DAMIR JELUŠIĆ, dipl. iur.*

1. PROMJENE KOD PRAVA NA OSOBNU INVALIDNINU

Pravo na status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja i pravo na osobnu invalidninu dva su prava u sustavu socijalne skrbi normirana u Glavi V. Zakona o socijalnoj skrbi², pod naslovom *Prava u sustavu socijalne skrbi*.

Republika Hrvatska valjda je jedina država u svijetu u kojoj je pravo na osobnu invalidninu vezano uz rigidne i rigorozne cenzuse, i to ne samo imovinski, nego i prihodovni odnosno dohodovni cenzus. Vezivanjem, naime, navedenog prava uz stroge cenzuse, imovinski i prihodovni, anulira se i negira samu svrhu i smisao toga prava primanjima na osnovi kojih bi se osobe s invaliditetom, dakako u mjeri u kojoj je to objektivno i realno moguće, izjednačile s neinvalidnim osobama i olakšala njihova društvena socijalizacija, integracija i inkluzija. Pravobraniteljica za osobe za invaliditetom već dugi niz godina u svojim redovitim godišnjim izvješćima, koja podnosi Hrvatskom saboru, ustrajno i uporno ukazuje na navedeni nonsens, a uključila se i u *e-savjetovanje* o najnovijim ZID ZSS-a tako da je mjerodavnom Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku tijekom javne rasprave uputila konkretne formalne pisane primjedbe, prijedloge i sugestije od kojih u nastavku citiramo relevantan fragment koji se odnosi na pravo na osobnu invalidninu³ - ... »Već niz godina ukazujemo da osobna invalidnina treba biti naknada kojoj je svrha izjednačavanje položaja osoba s najtežim invaliditetom u odnosu na osobe bez invaliditeta. Osobna invalidnina odredbom čl. 54. Zakona i jest definirana kao naknada koju ostvaruje osoba s teškim invaliditetom ili drugim teškim

trajnim promjenama u zdravstvenom stanju u svrhu zadovoljavanja njezinih potreba za uključivanje u svakodnevni život zajednice. Osobna invalidnina stoga nije naknada koja služi za podmirenje osnovnih životnih potreba. Međutim, Zakon o socijalnoj skrbi predviđa prihodovni, ali i imovinski cenzus za ostvarivanje prava na osobnu invalidninu. Na ovaj način osobna invalidnina gubi svoje značenje naknade koja izjednačava mogućnosti osoba s invaliditetom u odnosu na one bez invaliditeta, pogotovo kada je granica 'dozvoljenog bogatstva' upravo iznos osobne invalidnine odnosno 1.250,00 kn.

Ovim Nacrtom napravljen je pozitivan pomak s obzirom na to da se čl. 3. predviđa da u prihode koji se ne računavaju kod utvrđivanja uvjeta za priznavanje prava na osobnu invalidninu bude uvrštena plaća. Međutim, čak i ovakav prijedlog ima više nedostataka. Prvo, odredba čl. 3. Nacrta, kako je predložena, direktno će utjecati na neravnopravnost osoba s invaliditetom ovisno o vrsti prihoda koji ostvaruju, jer istovremeno ostaje na snazi dio odredbe kojim se u te prihode ne računa iznos mirovine do iznosa najniže, odnosno minimalne mirovine ostvarene za 40 godina mirovinskog staža (iznos od oko 2,400,00 kn). Drugo, upitne su neke druge vrste novčanih primitaka koje može ostvarivati osoba s invaliditetom, npr. autorski honorar, koji prema prijedlogu Nacrta ne bi bili izuzeti iz cenzusa za ostvarivanje osobne invalidnine. Stoga predlažemo vezano uz odredbe kojima je regulirano pravo na osobnu invalidninu ukinuti dohodovni cenzus. ... Nadalje, s obzirom na samu narav osobne invalidnine, čija svrha nije zadovoljavanje primarne životne potrebe, smatramo da ona ne bi trebala biti ukinuta osobama koje se nalaze u nekom obliku smještaja ili organiziranog stanovanja.

Naime, osobi s teškim invaliditetom koja je smještena u instituciju/udomiteljsku obitelj/organizira-

no stanovanje nije smještajem osigurana potreba za uključivanje u život zajednice. Naprotiv, smještene osobe uglavnom nemaju apsolutno nikakve priloge jer troškove smještaja/organiziranog stanovanja moraju podmiriti svim svojim prihodima i imovinom, te tijekom smještaja ostvaruju jedino 100,00 kn džeparca. Smatramo stoga da im je na raspolaganju

potrebno ostaviti osobnu invalidninu, ako postoje zakonski uvjeti težine invaliditeta, kojim bi zadovoljili upravo ove potrebe za uključivanjem u život zajednice. Predlažemo nadalje da se osobna invalidnina prizna slijepim, gluhim i gluhoslijepim osobama s obzirom na njihovu potrebu za podrškom za uključivanje u život zajednice« .... Na inegzistentnost navedenih restriktivnih i rigoroznih neprihvatljivih cenzusa kod ostvarivanja prava na osobnu invalidninu Republici Hrvatskoj je kao stranci Konvencije o pravima osoba s invaliditetom⁴ još u travnju 2015. ukazao i Odbor za prava osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda, koji je u dokumentu pod naslovom Zaključne primjedbe o Inicijalnom izvješću Hrvatske⁵ naveo ... »Odbor je nadalje zabrinut zbog restriktivne procjene cenzusa čime je naknada osoba s invaliditetom srozana na naknadu iz sustava socijalne zaštite. Odbor preporuča osnaživanje programa za borbu protiv siromaštva. Nadalje preporuča da se naknade čiji je cilj umanjiti povećane troškove koji proizlaze iz invaliditeta temelje na procjeni potreba pojedinca te da ne podliježu procjeni cenzusa.« Prvo mjerodavno Ministarstvo, potom Vlada Republike Hrvatske u svojstvu ovlaštenog predlagatelja i konačno vladajuća većina u Hrvatskom saboru od

Pravo na status njegovatelja priznato je samo bračnom ili izvanbračnom drugu te formalnom ili neformalnom životnom partneru osobe s invaliditetom

ativne procjene cenzusa čime je naknada osoba s invaliditetom srozana na naknadu iz sustava socijalne zaštite. Odbor preporuča osnaživanje programa za borbu protiv siromaštva. Nadalje preporuča da se naknade čiji je cilj umanjiti povećane troškove koji proizlaze iz invaliditeta temelje na procjeni potreba pojedinca te da ne podliježu procjeni cenzusa.« Prvo mjerodavno Ministarstvo, potom Vlada Republike Hrvatske u svojstvu ovlaštenog predlagatelja i konačno vladajuća većina u Hrvatskom saboru od

* odvjetnik iz Odvjetničkog društva Vukić, Jelušić, Šulina, Stanković, Jurcan & Jabuka d.o.o. iz Rijeke

¹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (Nar. nov., br. 130/17 - u nastavku teksta: ZID ZSS).

² Zakon o socijalnoj skrbi (Nar. nov., br. 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17 i 130/17 - u nastavku teksta: ZSS).

³ Dokument se nalazi na www.posi.hr.

⁴ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom s fakultativnim protokolom (Nar. nov. - MU, br. 6/07, 3/08 i 5/08).

⁵ Izvješće na hrvatskom jeziku nalazi se na www.posi.hr.

čitavog niza netom navedenih razumnih, opravdanih i nužnih zakonskih izmjena i dopuna, po pojedinim klubovima zastupnika parlamentarnih stranaka formuliranih u obliku amandmana, prihvatili su samo da se u prihode kod prihodovnog cenzusa ne uračunavaju autorski honorari.

Tako su, uz navedenu, jedine novine u reguliranju toga prava ostale one predložene po Ministarstvu, dakle da se kod prihodovnog cenzusa u obzir ne uzima plaća i da mjesečna osobna invalidnina, umjesto dosadašnjih 250 %, iznosi 300 % osnovice⁶. Prevedeno na jezik novca, posrijedi je, i to **odgođeno⁷, povećanje iznosa osobne invalidnine sa 1.250,00 HRK na 1.500,00 HRK mjesečno, koji i dalje, primjerice, neće primati osobe s invaliditetom koje ostvaruju zakonske pretpostavke za priznanje prava, ali primaju iznos mirovine viši od minimalnog, imaju osiguran stalan smještaj, gluhe, slijepe i gluhoslijepe osobe i brojne druge kategorije osoba s invaliditetom** spram kojih je navedena odredba i dalje diskriminatorska. Za kraj, napomenimo i to da prijedlozi za ocjenu suglasnosti odredaba članaka 54. i 55. ZSS-a, kojima su regulirani navedeni cenzusi, a od kojih smo jedan i podnijeli, već dugi niz godina na Ustavnom sudu čekaju propitivanje njihove apstraktne (ne)ustavnosti.

2. PROMJENE KOD PRAVA NA STATUS RODITELJA NJGOVATELJA ILI STATUS NJGOVATELJA

U proteklih smo se nekoliko godina mnogo bavili tim pravima, a razlog je ležao u činjenici da su mjerodavna javnopravna tijela, dakle centri za socijalnu skrb u svojstvu prvostupanjskih i mjerodavno Ministarstvo u svojstvu drugostupanjskog, rigidno gramatički i ekscesivno formalistički pravno interpretirali odredbu članka 64/1. ZSS-a, tumačeći da se ona odnosi samo na članove obitelji djece s teškoćama u razvoju, što je članove obitelji odraslih osoba s invaliditetom, u kontekstu stjecanja prava, pozicioniralo u diskriminirajući, nejednak i neprihvatljiv pravni položaj. Navedenu diskriminaciju, nepravdu i nejednakost, u konačnici, korigirala je upravnosudska judikatura iznjedrena u brojnim pravomoćno okončanim upravnim sporovima inicijatori kojih su bili članovi obitelji osoba s invaliditetom, ponajčešće bračni drugovi odnosno družice.

Međutim, unatoč navedenoj upravnosudskoj praksi, navedena odredba ni ovim ZID ZSS-om nije izmijenjena na način da se nakon sintagme »djeteta s teškoćama u razvoju« dodaje ... »ili osobe s invaliditetom«... Tijekom javne rasprave i *e-savjetovanja* pravobraniteljica za osobe s invaliditetom i u kontekstu tog prava iznijela je brojne pisane objekcije, prijedloge, sugestije i preporuke - ... »Potrebno je na drugačiji način definirati pravo na status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja, prvenstveno zbog činjenice da važeće odredbe na više načina proizvode nejednakosti i diskriminaciju osoba s invaliditetom s obzirom na vrstu invaliditeta, obiteljski status ili dob. Korištenje statusa njegovatelja potrebno je odobriti za dijete/

odraslu osobu s invaliditetom koje ima težak invaliditet zbog kojeg je u potpunosti ovisno o pomoći, njezi i brizi druge osobe, neovisno o kojoj se vrsti oštećenja radi. Pravo na status roditelja njegovatelja potrebno je odobriti neovisno o korištenju usluge poludnevnog boravka. Korištenje prava na status njegovatelja za osobe s invaliditetom potrebno je odobriti drugim članovima obitelji, srodniku ili konačno bilo kojoj drugoj osobi koja ispunjava propisane uvjete, a po izboru same osobe s invaliditetom odnosno njezina zakonskog zastupnika ('status pomoćnika u obitelji'). Potrebno je urediti odredbe o prestanku prava na status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja.

Uvjetovanje više vrsta teških oštećenja diskriminira velik broj osoba s najtežim invaliditetom u odnosu na nepokretne osobe. Primjerice, osoba s teškom mentalnom retardacijom može biti pokretna, ali nema sposobnost samostalnog korištenja funkcije kretanja niti može bez potpune pomoći druge osobe izvršavati najjednostavnije radnje. Isto je kod, primjerice, gluhoslijepe osobe koja se unatoč očuvanosti organa za kretanje ne može bez pomoći druge osobe kretati izvan stana, komunicirati, usvajati i primati informacije, a unutar stana ne može obavljati najjednostavnije radnje i poslove. Ovo su samo najjednostavniji primjeri kod kojih se radi o složenim oštećenjima, a da te osobe, prema sadašnjoj formulaciji, ne bi mogle ostvariti pravo na njegovatelja jer nemaju više vrsta težih oštećenja. Sporne su i odredbe Zakona koje onemogućavaju priznavanje prava na status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja zbog korištenja usluge poludnevnog boravka.

Ograničavanje korištenja poludnevnog boravka svu djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom izolira i segregira, odnosno udaljuje od koliko-toliko aktivnog života koji im je jedino dostupan sudjelovanjem u njima primjerenim programima. Takvo ograničenje diskriminira u najvećoj mjeri djecu koja, ako im je osigurana skrb od strane roditelja ili njegovatelja, ne mogu istodobno biti uključena u školske i rehabilitacijske programe u trajanju dužem od 4 sata ... Odredba čl. 5. Nacrta, iako predstavlja pomak u zaštiti prava osoba s najtežim invaliditetom i proširuje krug osoba koje mogu pružati njegu osobama s invaliditetom, istovremeno stavlja u nepovoljniji položaj osobe koje nemaju bračnog ili izvanbračnog druga, ali bi im potrebnu njegu pružali npr. brat ili sestra ili drugi srodnik. Stoga je potrebno zakonskom odredbom omogućiti drugim članovima obitelji pa i bilo kojoj drugoj osobi s kojom osoba s invaliditetom živi, da koristi pravo na status njegovatelja, kako bi sve osobe bile u jednakopravnom položaju neovisno o svojem obiteljskom statusu. Članak 5. treba glasiti: Iza članka 64. dodaje se novi članak, koji glasi: Pravo na status njegovatelja priznaje se jednom od članova obitelji ili drugoj osobi s kojom osoba s invaliditetom živi. Smatramo da bi Republika Hrvatska osiguravanjem statusa njegovatelja za odrasle osobe s invaliditetom na predloženi način na najjednostavniji i najkvalitet-

niji način omogućila ostvarivanje i oživotvorenje čl. 19. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom jer bi se na taj način omogućilo da osoba njegu, brigu i skrb ostvaruje u vlastitoj obitelji i vlastitom domu umjesto da sve te usluge ostvaruje u nekoj ustanovi ili udomiteljskoj obitelji. Pravo na pomoćnika u obitelji omogućilo bi racionalno, ciljano i efikasno trošenje državnih sredstava. Ne moramo posebno dokazivati da bi takav oblik skrbi za svaku osobu ovisno u potpunosti o njezi i brizi druge osobe bio puno humaniji i predstavljao daleko veću kvalitetu življenja. Naglašavamo prijedlog da se status njegovatelja odobri i DRUGOJ OSOBI upravo zbog opasnosti da osobe koje nemaju članove obitelji koji su u mogućnosti pružati im podršku, budu prisiljene na institucionalno zbrinjavanje. Kao dodatan argument za izmjenu Zakona u ovom smislu ukazujemo na postojanje već dviju presude Upravnog suda kojima su poništena rješenja Ministarstva socijalne politike i mladih, a kojima je onemogućeno ostvarivanje prava na status njegovatelja ženi za muža, ali i sestri za brata, s obrazloženjem da se 'egzistencionalna ograničenja prava ne mogu ustanovljavati gramatičkim tumačenjem norme'. S obzirom na to da je pravno shvaćanje suda obvezujuće, kako bi se u svim sličnim slučajevima izbjeglo upravno sudovanje, potrebno je u ovom smislu izmijeniti Zakon.

Konačno, potrebno je kvalitetnije regulirati uvjete prekida prava na status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja. Naime, pravobraniteljica je u

proteklim godinama zaprimala upite vezano uz prestanak prava na status roditelja njegovatelja u situacijama koje nisu definirane člankom 70. Zakona pa je tako nereguliran prestanak prava na status roditelju čije se dijete zaposlilo, čije dijete studira u drugom gradu, čije je dijete zasnovalo bračnu zajednicu. Zbog nejasnoće norme postoji opasnost od nejednakog tumačenja odredaba od strane centara za socijalnu skrb i time donošenja različitih odluka u činjenično istim slučajevima, što dovodi do pravne nesigurnosti za velik broj građana korisnika ovog prava. Isto tako, držimo spornim činjenicu da se u niti jednom članku glave 9. Zakona ne uzima u obzir volja same osobe s invaliditetom ili njezina zakonskog zastupnika glede ostvarivanja prava na status njegovatelja, izbora osobe njegovatelja odnosno prestanka prava. Članak 70. predviđa prestanak prava na zahtjev roditelja njegovatelja ili njegovatelja, ali ne i na zahtjev djeteta odnosno osobe s invaliditetom. Smatramo da prestanak prava reguliran člankom 66. Zakona također treba jasnije definirati u dijelu koji se odnosi na zadržavanje prava na status osobama nakon 65. godine života. Isto tako, potrebno je jasnije definirati je li za ostvarivanje prava na status roditelja njegovatelja ili statusa njegovatelja nužna zajednica života (da osobe 'zajedno žive').« ...

Mjerodavna ministrica na neke od navedenih objekcija referirala se na sjednici saborskog Odbora za zdravstvo i socijalnu politiku tako da je, citiramo, ...

Odredba članka 5/1. ZID ZSS-a, kojom je povećana osnovica za izračun osobne invalidnine s dosadašnjih 250% na 300% osnovice, stupa na snagu 1. travnja 2018

⁶ Odluka o osnovici za izračun iznosa drugih prava iz sustava socijalne skrbi (Nar. nov., br. 114/14).

⁷ Odredbom članka 24. ZID ZSS-a normirano je da odredba članka 5/1. ZID ZSS-a, kojom je povećana osnovica za izračun osobne invalidnine, stupa na snagu 1. travnja 2018.

»podržala navedene primjedbe, smatrajući ih opravdanim, međutim zbog financijske situacije nije ih moguće sve riješiti na zadovoljavajući način. Vezano uz proširenje statusa njegovatelja objasnila je da je osnovni cilj prijedloga Zakona namjera da se osobe s invaliditetom potiču kako bi se lakše uključile u svijet rada. Ako ćemo to pravo proširivati i na djecu, postavlja se pitanje kada će mladi ljudi pristupiti svijetu rada«... Napominjemo da rashodi državnog proračuna u 2018. čine čak 133,3 milijarde kn, te da u njemu ima novca za sve i svašta, od borbenih aviona do novca za mirovine i ostala prava vojske susjedne države, ali nema za prava najpotrebitijih i najvulnerabilnijih socijalnih skupina. Upravnosudska judikatura u čitavom nizu presuda⁸ u upravnim sporovima u kojima je tuženik bilo upravo mjerodavno Ministarstvo pa su pravna shvaćanja zauzeta u njima za potonje kao stranku u postupku obvezatna⁹ sukladno načelu *res iudicata facit ius inter partes*, iznjedrila je **pravno shvaćanje prema kojem se status roditelja njegovatelja i status njegovatelja mogu priznati bilo kojem srodniku koji**

⁸ Upravni sud u Splitu, UsIzs/14-7, Upravni sud u Zagrebu, UsI-1705/14-8, Upravni sud u Rijeci, UsI-1594/15.

⁹ Zakon o upravnim sporovima (Nar. nov., br. 20/10, 143/12, 152/14, 94/16 i 29/17), članak 10/1., Zakon o sudovima (Nar. nov., br. 28/13, 33/15, 82/15 i 82/16), članak 6/3.

živi u obiteljskoj zajednici s djetetom s teškoćama u razvoju ili osobom s invaliditetom koja ispunjava zakonske uvjete i pretpostavke. Drugo, takvu je upravnosudsku praksu upravnih sudova o tom socijalno-pravnom pitanju, kao zakonitu i pravilnu, potvrdio¹⁰ i Visoki upravni sud u svojstvu instancijskog suda u upravnim sporovima. Osim toga, takva je i upravna praksa mjerodavnog Ministarstva, koje je, primjerice, u svojstvu drugostupanjskog javnopravnog tijela¹¹, dalo obveznu suglasnost na Nacrt Rješenja načinjen po Centru za socijalnu skrb Sisak, u upravnom predmetu u kojem je **bratu osobe s invaliditetom, u svojstvu člana obitelji, priznato pravo na status njegovatelja mladeg brata, a na temelju koje je prvostupanjsko javnopravno tijelo donijelo pravomoćno i izvršno Rješenje o priznanju prava na status njegovatelja i drugih zakonskih prava koja pripadaju korisnicima tog prava.** Treće, opaskom o pristupanju mladih svijetu rada pokazano je zanemarivanje činjenice da je njegovanje osoba u takvim zdravstvenim stanjima i s takvim dijagnozama, fizički, psihički i psihofizički, najteži i najzahtjevniji posao na svijetu, koji se radi 24 sata na dan, 365 dana godišnje, dan i noć, za malu naknadu, u

¹⁰ Visoki upravni sud, Usž-592/15-2.

¹¹ KLASA: UP/II-555-05/16-02/113 i URBROJ: 519-06-1/1-17-5.

iznosu od 2.500,00 HRK mjesečno, koja je niža čak i od minimalne plaće, koja mjesečno iznosi 3.439,80 HRK bruto odnosno 2.752,00 HRK neto¹². U konačnici ZID ZSS-a pravo na status njegovatelja priznato je samo bračnom ili izvanbračnom drugu te formalnom ili neformalnom životnom partneru osobe s invaliditetom.

4. ZAKLJUČAK

ZID ZSS, sa žalošću moramo konstatirati, korisnicima prava na status roditelja njegovatelja i status njegovatelja te prava na osobnu invalidninu, kao prava u sustavu socijalne skrbi, donosi tek minimalne boljitke i poboljšanja, što brojne osobe s invaliditetom koje bi trebale i morale ostvarivati ova prava, zbog diskriminantnog, podnormiranog i insuficijentnog normativnog okvira kojima su ona regulirana, i dalje ostavlja lišene mogućnosti da ostvare neko od tih prava. Stoga, mjerodavno bi Ministarstvo promptno trebalo krenuti u izradu potpuno novog zakona, u kojem bi se predmetna prava, ali i sva druga prava u sustavu socijalne skrbi, normirala na kudikamo promišljeniji, sveobuhvatniji, precizniji i, *in ultima linea*, za njihove korisnike financijski dostatan način, kojim se ne bi vrijeđalo njihovo dostojanstvo.

¹² Uredba o visini minimalne plaće (Nar. nov., br. 122/17).

VREMEPLOV

Smaknuće kralja Luja XVI. – 21. siječnja 1793.

Nakon napada na palaču Tuileries, 10. kolovoza 1792., francuski revolucionari su pred Zakonodavnu skupštinu Francuske postavili dva zahtjeva: uhićenje kralja Luja XVI. i rušenje monarhije, koja je od Ustava 1791. bila ustavna monarhija. Obama zahtjevima je udovoljeno. Kralj je uhićen i lišen svih kraljevskih ovlasti i titula, odveden je u tvrđavu na sjeveru Pariza te je postao »građanin Luj Capet«¹, a Zakonodavna skupština prerasla je u Nacionalnu konvenciju, koja je ukinula monarhiju 21. rujna 1792.

Zahtjevi javnosti da se kralju sudi doveli su Nacionalnu konvenciju u nedoumicu po pitanju može li se Luj uopće suditi za zločine za koje ga se teretilo da ih je počinio na ustavnom prijestolju, jer je Ustavom iz 1791. monarh bio izvan sudske nadležnosti, kao i da ga je on štitio od bilo kakve kazne osim skidanja s prijestolja. Ipak, odlučeno je da mu se sudi, a sama Nacionalna konvencija imala je ulogu sudca i porote. Dana 3. prosinca Luj je izveden pred Nacionalnu konvenciju, koja ga je suočila s 33 točke optužnice za izdaju, sabotazu i pogreške u vođenju. Kako nije

bilo niti zakonskog niti ustavnog uporišta za takvu ulogu Nacionalne konvencije, Lujov branitelj, Raymond de Sèze, obratio se, 26. prosinca, »sudu« riječima:

Smaknuće kralja Luja XVI.

»Građani, ovdje ću vam govoriti s pozicije slobodnog čovjeka: tražim među vama sudce, a vidim samo tužitelje. Želite se izjasniti o Lujovoj sudbini, a već ste to učinili! Želite se izjasniti o Lujovoj sudbini, a vaša mišljenja već kruže Europom! Luj će biti jedini Francuz za kojeg neće biti ni zakona ni postupka? On neće imati ni prava građanina ni kraljevske ovlasti. Neće uživati ni u svom starom položaju ni u novom. Kakva čudna i nezamisliva sudbina!«

Kralj je bio aktivno uključen u svoju obranu, davao je konačno odobrenje na pravne argumente koji su pripremani za suđenje, pri čemu nije dopuštao nikakvo prizivanje suosjećanja. Fokus obrane bio je na ustavnoj nepovredivosti monarha i nezakonitosti suđenja, ali unatoč briljantnoj obrani, njegova vlastita svjedočenja bila su neuvjerljiva i rušila su je.

Dana 15. siječnja 1792., nakon kratkog odlučivanja, zastupnici Konvencije, sa 693 glasa »za« i 49 suzdržanih ili odsutnih, donijeli su odluku o kraljevoj krivnji. O kazni je odlučeno tek 17. siječnja 1792., nakon što je srušen prijedlog za »žalbu narodu«, koja bi po naravi bila referendum o tome treba li kralj umrijeti ili ne, te je sa 387 glasova »za« nasuprot 337 »protiv« odlučeno da se kralj smakne. Među prvima koji su gla-

sovali za smrt bio je i sam Robespierre, koji je rekao: »Osjećaj koji me navodi na ukidanje smrtno kazne isti je onaj koji me danas prisiljava da tražim da se ona primijeni na tiraninu moje zemlje.« Nakon što mu je udovoljeno da se pozdravi s obitelji, Luj XVI. je, 21. siječnja 1793., u kočiji doveden na Trg revolucije, gdje ga je dočekalo oko sto tisuća ljudi i gdje je smaknut odrubljivanjem glave. Tijelo i glava bačeni su u jamu na mjesnom groblju i zatrpani vapnom.

¹ Izvor: <http://alphahistory.com/frenchrevolution/trial-execution-of-louis-xvi/>, pristupljeno 14. 1. 2018. Capet je ime dinastije kojoj je pripadao.

Financijski izvještaji u sustavu proračuna

Obveza sastavljanja financijskih izvještaja proračuna i proračunskih korisnika propisana je člankom 105. Zakona o proračunu¹, dok su oblik i sadržaj financijskih izvještaja u proračunskom računovodstvu, razdoblja za koja se sastavljaju te rokovi njihova podnošenja propisani Pravilnikom o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu². U članku navodimo obvezne vrste izvještaja koje treba sastaviti, rokove predaje za pojedine skupine obveznika, obvezu javne objave i čuvanje financijskih izvještaja i druge pojedinosti.

MLADENKA KARAČIĆ, dipl. oec.

1. UVOD

Obveznici primjene Pravilnika su: državni proračun, proračuni jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, proračunski i izvanproračunski korisnici državnog proračuna te proračunski i izvanproračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji su definirani Zakonom o proračunu i utvrđeni Registrom proračunskih i izvanproračunskih korisnika, a u skladu s Pravilnikom o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja Registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika³ (u nastavku teksta: Registar). Proračunske financijske izvještaje mogu predati isključivo oni obveznici koji se nalaze na popisu iz Registra, koji je objavljen na internetskoj stranici Ministarstva financija⁴, te oni koji su brisani iz Registra u posljednjem tromjesečju prije predaje financijskih izvještaja.

2. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI U SUSTAVU PRORAČUNA

Sukladno članku 23. Pravilnika, financijski izvještaji sastavljaju se i podnose isključivo u elektroničkom obliku, na obrascu s ugrađenim kontrolama, koji je objavljen na internetskim stranicama Ministarstva financija⁵, gdje se objavljuje posljednja ažurirana verzija. Uz elektronički oblik Referentne stranice predaje se njezin ispis ovjeren potpisom odgovorne osobe i pečatom. Pri preuzimanju financijskih izvještaja zaposlenici Financijske agencije (u nastavku teksta: Fina) izdaju potvrdu o zaprimanju, odnosno očitavanju obrazaca. Ta potvrda služi kao dokaz da je izvještaj predan u propisanom roku⁶.

Izvještaji se ne dostavljaju Ministarstvu financija nego isključivo Fini i Državnom uredu za revizi-

ju. Bilješke se ne predaju Fini nego se čuvaju kod obveznika sastavljanja. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i razdjeli državnog proračuna **Ministarstvu financija dostavljaju Bilješke uz konsolidirane godišnje financijske izvještaje (razina 23 odnosno 12)** na adresu elektroničke pošte, koja će biti objavljena u Okružnici o sastavljanju, konsolidaciji i predaji financijskih izvještaja proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna te proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (u nastavku teksta: Okružnica) za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2017. Napominjemo da proračunski korisnici financijske izvještaje dostavljaju nadležnom razdjelu odnosno nadležnoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave na način koji odredi razdjel odnosno jedinica (papirnato, e-mailom ili drukčije).

Financijski izvještaji sastavljaju se za razdoblja:

- od 1. siječnja do 31. ožujka
- od 1. siječnja do 30. lipnja
- od 1. siječnja do 30. rujna i
- od 1. siječnja do 31. prosinca (za proračunsku godinu).

Za sastavljanje financijskih izvještaja odgovorna je osoba koja rukovodi službom računovodstva proračuna, proračunskog i izvanproračunskog korisnika ili osoba kojoj je povjereno vođenje računovodstva⁷, dok financijske izvještaje potpisuje odgovorna osoba proračuna, proračunskog i izvanproračunskog korisnika ili osoba koju ona ovlasti i odgovorna je, između ostaloga, i za predaju financijskih izvještaja u skladu s Pravilnikom⁸.

Člankom 125. točkama 42., 45. i 47. Zakona propisano je da će se novčanom kaznom u iznosu od 50.000,00 do 100.000,00 kuna kazniti za prekršaj odgovorna osoba proračuna i proračunskog korisnika:

- ako financijske izvještaje nije sastavila osoba koja rukovodi službom računovodstva ili osoba kojoj je povjereno vođenje računovodstva, te ako ih nije potpisala odgovorna osoba ili osoba koju ona ovlasti da potpisuje financijske izvještaje

- ako financijski izvještaji nisu sastavljeni za razdoblja u tijeku proračunske godine i za tekuću proračunsku godinu u skladu s Pravilnikom, te ako se iz njih ne vide podatci o stanju i strukturi te promjenama u vrijednosti i obujmu imovine, obveza, vlastitih izvora, prihoda, rashoda, primitaka i izdataka.

U članku 3. Pravilnika navedeno je da je osnovna svrha financijskih izvještaja dati informacije o financijskom položaju i uspješnosti ispunjenja postavljenih ciljeva (poslovanja) proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika. Navedeno znači da, osim što financijski izvještaji trebaju biti predani u propisanom roku⁹, trebaju biti i točni. Upravo zbog provjere točnosti financijskih izvještaja, u obrazac su ugrađene obvezne kontrole i kontrole upozorenja. Sve dok na Referentnoj stranici stoji poruka: »Nisu zadovoljene sve osnovne kontrole«, obrazac nije ispravan i ne smije se dati na potpis (odgovornost osobe koja sastavlja financijski izvještaj). Ako izvještaj s nezadovoljenim kontrolama ipak bude potpisan (odgovornost čelnika, ali i druge osobe koja potpisuje obrazac ako to nije čelnik), Fina, u pravilu, neće zaprimiti takav obrazac. Međutim, ako neispravan obrazac ipak bude zaprimljen, Ministarstvo financija takav obrazac neće smatrati predanim.

3. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI ZA RAZDOBLJE OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2017.

Za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2017. sastavljaju se sljedeći financijski izvještaji:

- Bilanca (Obrazac: BIL)
- Izvještaj o приходima i rashodima, primicima i izdacima (Obrazac: PR-RAS)
- Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasiifikaciji (Obrazac: RAS-funkcijski)
- Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza (Obrazac: P-VRIO)
- Izvještaj o obvezama (Obrazac: OBVEZE)
- Bilješke.

¹ Nar. nov., br. 87/08, 136/12 i 15/15 - u nastavku teksta: Zakon.

² Nar. nov., br. 3/15, 93/15, 135/15, 2/17 i 28/17 - u nastavku teksta: Pravilnik.

³ Nar. nov., br. 128/09 i 142/14.

⁴ <http://www.mfin.hr/hr/registar>.

⁵ <http://www.mfin.hr/hr/financijsko-izvjestavanje-1-2>.

⁶ Pitanje 68. iz Upitnika o fiskalnoj odgovornosti: Pri predaji financijskih izvještaja poštovani su rokovi i način predaje utvrđeni Pravilnikom o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu.

⁷ Članak 101. st. 3. Zakona o proračunu.

⁸ Članak 101. st. 4. Zakona o proračunu.

⁹ Vezano uz obveznu predaju financijskih izvještaja za 2017. godinu, a za potrebe izvještavanja u sustavu proračunskog računovodstva, Ministarstvo financija, Državna riznica, objavilo je okružnicu, koja je dostupna na internetskoj stranici <http://www.mfin.hr/hr/upute-za-sastavljanje-financijskih-izvjestaja-proracuna-i-proracunskih-korisnika-2017>

za 2017. godinu

Rokovi predaje financijskih izvještaja za proračunsku 2017. godinu jesu:

- za proračunske korisnike državnog proračuna i proračunske korisnike proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave - 31. siječnja 2018.

- za proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izvanproračunske korisnike državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave - 15. veljače 2018.

- za konsolidirane financijske izvještaje razdjela državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave - 28. veljače 2018.

U nastavku dajemo pregled financijskih izvještaja za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2017., s rokovima predaje za pojedine skupine obveznika:

Obveznik	Financijski izvještaji	Rok predaje	Predaja
Proračunski korisnici državnog proračuna (razina 11)	<ul style="list-style-type: none"> Bilanca Izveštaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, Izveštaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza Izveštaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji Izveštaj o obvezama i Bilješke 	do 31. siječnja 2018.	<ul style="list-style-type: none"> razdjelu nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju područnom uredu Fine (Obrazac: BIL, Obrazac: PR-RAS, Obrazac: RAS-funkcijski, Obrazac: P-VRIO i Obrazac: OBEVEZE)
Razdjeli državnog proračuna (razina 12)	Konsolidirani izvještaji: <ul style="list-style-type: none"> Bilanca Izveštaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima Izveštaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza Izveštaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji Izveštaj o obvezama i Bilješke 	do 28. veljače 2018.	<ul style="list-style-type: none"> područnom uredu Fine (Obrazac: BIL, Obrazac: PR-RAS, Obrazac: RAS-funkcijski, Obrazac: P-VRIO i Obrazac: OBEVEZE)
Proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (razine 21 i 31)	<ul style="list-style-type: none"> Bilanca Izveštaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima Izveštaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza Izveštaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji Izveštaj o obvezama i Bilješke 	do 31. siječnja 2018.	<ul style="list-style-type: none"> nadležnoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, a decentralizirani korisnici i nadležnom ministarstvu nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju područnom uredu Fine (Obrazac: BIL, Obrazac: PR-RAS, Obrazac: RAS-funkcijski, Obrazac: P-VRIO i Obrazac: OBEVEZE)
Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (razina 22)	<ul style="list-style-type: none"> Bilanca Izveštaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima Izveštaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji Izveštaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza Izveštaj o obvezama i Bilješke 	do 15. veljače 2018.	<ul style="list-style-type: none"> nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju područnom uredu Fine (Obrazac: BIL, Obrazac: PR-RAS, Obrazac: RAS-funkcijski, Obrazac: P-VRIO i Obrazac: OBEVEZE)
Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (razina 23)	Konsolidirani izvještaji: <ul style="list-style-type: none"> Bilanca Izveštaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima Izveštaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji Izveštaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza Izveštaj o obvezama i Bilješke 	do 28. veljače 2018.	<ul style="list-style-type: none"> područnom uredu Fine (Obrazac: BIL, Obrazac: PR-RAS, Obrazac: RAS-funkcijski, Obrazac: P-VRIO i Obrazac: OBEVEZE)

Izvanproračunski korisnici državnog proračuna (razina 41)	<ul style="list-style-type: none"> Bilanca Izveštaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima Izveštaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji Izveštaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza Izveštaj o obvezama i Bilješke 	do 15. veljače 2018.	<ul style="list-style-type: none"> nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju područnom uredu Fine (Obrazac: BIL, Obrazac: PR-RAS, Obrazac: RAS-funkcijski, Obrazac: P-VRIO i Obrazac: OBEVEZE)
Izvanproračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (razina 42)	<ul style="list-style-type: none"> Bilanca Izveštaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima Izveštaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji Izveštaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza Izveštaj o obvezama i Bilješke 	do 15. veljače 2018.	<ul style="list-style-type: none"> nadležnoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju područnom uredu Fine (Obrazac: BIL, Obrazac: PR-RAS, Obrazac: RAS-funkcijski, Obrazac: P-VRIO i Obrazac: OBEVEZE)

Prijašnjih godina razdjeli državnog proračuna koji u svojoj nadležnosti nemaju proračunske korisnike, bili su obvezni uz financijske izvještaje razine 11 predati i izvještaje razine 12, iako su isti. Isto tako, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave bez proračunskih korisnika u nadležnosti bile su obvezne, uz financijske izvještaje razine 22, predati i izvještaje razine 23, iako su isti.

U *excel* datoteci financijskih izvještaja, koja se koristi od 2017. na Referentnoj stranici dodan je padajući izbornik s mogućnošću odabira: »Proračun nema korisnika pa Izveštaj vrijedi i kao konsolidirani: DA/NE«. Tu mogućnost odabira mogu koristiti isključivo razdjeli državnog proračuna (razina 11) i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (razina 22) ako nemaju proračunskih korisnika u nadležnosti kako bi njihov financijski izvještaj prigodom predaje Fini istovremeno bio učitani i kao izvještaj razine 12 odnosno razine 23. Proračunski korisnici državnog proračuna koji nemaju status razdjela te samim tim nemaju proračunske korisnike u svojoj nadležnosti, razdjeli državnog proračuna te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji imaju proračunske korisnike u nadležnosti, na Referentnoj stranici biraju »NE«.

4. PREDAJA GODIŠNJIH FINACIJSKIH IZVJEŠTAJA DECENTRALIZIRANIH PRORAČUNSKIH KORISNIKA

Decentralizirani korisnici čiji se rashodi dijelom financiraju na temelju Uredbe o načinu financiranja decentraliziranih funkcija te izračuna iznosa pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave jesu:

- osnovne i srednje škole
- zdravstvene ustanove
- javne vatrogasne postrojbe
- domovi za starije i nemoćne osobe
- centri za socijalnu skrb.

Proračunski korisnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji su procesom decentralizacije prešli iz državnog proračuna u proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, dostavljaju financijske izvještaje za 2017. godinu nadležnoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, Državnom uredu za reviziju, Fini, ali i ministarstvu koje im je bilo nadležno prije procesa decentralizacije.

Počevši od konsolidacije godišnjih financijskih izvještaja za 2015. godinu, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u svojim izvještajima razine 23 konsolidiraju cjelovite financijske izvještaje svih proračunskih korisnika iz svoje nadležnosti, uključujući i one koji su decentralizacijom prešli iz državnog u proračune jedinica (izvještaje razine 21 i 31).

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u cijelosti konsolidira financijske izvještaje centara za socijalnu skrb. Centri za socijalnu skrb sredstva koja ostvare od jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iskazuju na osnovnom računu u okviru podskupine 636 Pomoći proračunskim korisnicima iz proračuna koji im nije nadležan. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave iskazuju u financijskim izvještajima sva sredstva koja su doznale centrima na podskupini računa 366 Pomoći proračunskim korisnicima drugih proračuna. Navedeno je nužno radi ispravnog postupka konsolidacije. Sredstva za ogrjev, koja se daju krajnjim korisnicima, iskazuju se na podskupini 372 Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna.

5. PREDAJA GODIŠNJIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA I MJESNE SAMOUPRAVE

Prema odredbama Zakona o proračunu, vijeća nacionalnih manjina i mjesna samouprava (mjesni odbori) također su proračunski korisnici, što znači da su obveznici vođenja proračunskog računovodstva i financijskog izvještavanja. Vijeća nacionalnih manjina upisuju se u Registar sa statusom »poseban« i ne objavljuju se u popisu iz Registra, dok se mjesni odbori ne upisuju u Registar. U Okružnici za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2017., kao i prijašnjih godina, Ministarstvo financija daje uputu da mjesni odbori i ostali oblici mjesne samouprave te vijeća nacionalnih manjina financijske izvještaje za proračunsku godinu 2017. **ne dostavljaju** Fini i Državnom uredu za reviziju, već isključivo nadležnoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Ako djeluju u okviru jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (nemaju račun), vijeća nacionalnih manjina i mjesna samouprava (mjesni odbori) ne moraju sastavljati zasebne financijske izvještaje (to se odnosi i na predaju Izjave o fiskalnoj odgovornosti). Ako posluju preko vlastitog računa, obvezni su sastavljati financijske izvještaje i predavati ih nadležnoj jedinici lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave.

U oba slučaja u Obrascu: PR-RAS (razine 22 i 23) jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave rashode vijeća nacionalnih manjina i mjesne samouprave koji se financiraju iz prihoda proračuna iskazuju po prirodnoj vrsti rashoda i ne koriste podskupinu 367. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju samo vijeća nacionalnih manjina i mjesne odbore (nemaju drugih proračunskih korisnika), predaju jedan financijski izvještaj razine 22, s tim da na Referentnoj stranici u polju: »Proračun nema korisnika pa Izvještaj vrijedi i kao konsolidirani« biraju »DA«.

6. POPUNJAVANJE OBRAZACA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

a) Popunjavanje Obrasca PR-RAS

Obvezno je popunjavanje stupca »Ostvareno u izvještajnom razdoblju prethodne godine«. Izuzetci su samo korisnici koji su osnovani početkom 2017. godine i korisnici koji su s 1. siječnja 2017. prešli iz neprofitnog u proračunski sustav.

b) Popunjavanje Obrasca OBVEZE

Obveze stvorene između proračunskih korisnika objavljenih u Registru proračunskih korisnika u izvještaju »Obveze« stavljaju se u zajedničku kategoriju »**Međusobne obveze proračunskih korisnika**«, u koju se svrstavaju:

- obveze po osnovi fakturiranja između korisnika u sustavu proračuna
- refundacije zajedničkih troškova
- obveze proračunskih korisnika za povrat u proračun sredstava na ime bolovanja na teret HZZO-a (ako su naknade bolovanja isplaćene iz proračuna)
- obveza proračuna za nepotrošena sredstva prihoda svojih korisnika koji su uplaćeni na račun proračuna
- obveza prema državnom proračunu na temelju Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Obveze za poreze, doprinose iz i na plaće, obveze za PDV, carine i ostala slična davanja državi prikazuju se kao dio izvorne obveze kojoj pripadaju, a ne kao međusobne obveze proračunskih korisnika.

Kao dospjele obveze iskazuju se samo one neplaćene obveze koje su dospjele do posljednjeg dana obračunskog razdoblja.

Obveze za plaću prethodnog mjeseca kao ni obveze za povrat u proračun koje kao protivstavku imaju potraživanja (primjerice: obveza za povrat u proračun naknade za bolovanje na teret HZZO-a - dospjeće kad HZZO uplati sredstva), nisu dospjele obveze sve do trenutka naplate potraživanja.

Obveze za rashode korisnika (po svim izvorima) ne ulaze u izvještaj Obveze razine 22 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (osim obveza vijeća nacionalnih manjina). U taj izvještaj ulaze obveze proračuna za nepotrošene vlastite i namjenske prihode proračunskih korisnika uplaćene u riznicu iskazane na 23956 *Obveze proračuna za naplaćene prihode proračunskog korisnika*.

7. BILJEŠKE

Svi obveznici primjene Pravilnika moraju sastaviti Bilješke uz sve godišnje financijske izvještaje. Bilješke se ne dostavljaju Fini niti Ministarstvu financija, nego se čuvaju kod obveznika sastavljanja. Međutim, za potrebe izrade Obveznih Bilješki uz konsolidirane godišnje financijske izvještaje općeg proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunski korisnici razine razdjela obvezni su Ministarstvu financija dostaviti Bilješke uz konsolidirane godišnje financijske izvještaje (razina 23 odnosno 12) izrađene u skladu s člancima 13., 14., 15., 16. i 18., na adresu elektroničke pošte koja se objavljuje u Okružnici.

U sklopu Bilješki uz financijske izvještaje, člankom 14. Pravilnika propisano je sastavljanje Obveznih Bilješki uz Bilancu, koje se izrađuju na tablicama propisanim Pravilnikom, ali samo za obveznike koji su u 2017. godini imali sljedeće poslovne događaje:

- davali zajmove i/ili primali otplate zajmova
- primali kredite i zajmove i/ili ih otplaćivali
- primali robne zajmove i financijske najmove
- imali dospjele kamate na kredite i zajmove
- imali ostale ugovorne odnose i slično, koji, uz ispunjenje određenih uvjeta, mogu postati obveza ili imovina (dana kreditna pisma, hipoteke, sporovi na sudu koji su u tijeku i slično).

Ako u 2017. godini nisu imali takvih poslovnih događaja, Obvezne Bilješke uz Bilancu nije potrebno sastavljati.

Ako su jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2017. godini imale poslovne događaje koje je potrebno navesti u navedenim tablicama, predaju Obvezne Bilješke uz Bilancu Ministarstvu financija do 15. veljače 2018. u elektroničkom obliku na e-mail adresu racunovodstvo@mfin.hr. Jedinice koje u 2017. godini nisu imale danih i primljenih zajmova i kredita te dospjelih kamata po kreditima i zajmo-

vima, nemaju obvezu dostavljanja praznih tablica, ali su o tome obvezne dostaviti obavijest na istu e-mail adresu.

Proračunski i izvanproračunski korisnici dužni su sastaviti Obvezne Bilješke uz Bilancu ako su imali navedene poslovne događaje, ali ih ne dostavljaju Ministarstvu financija, niti šalju obavijest ako takve poslovne događaje nisu imali.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave predaju Ministarstvu financija (ne Fini) obveznu Bilješku Izvještaj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave o vlasničkim udjelima/neto imovini na Obrascu UDJ do 26. veljače 2018., u elektroničkom obliku na e-mail: stjepan.jusup@mfin.hr. Obrazac UDJ objavljen je na internetskim stranicama Ministarstva financija pod: <http://www.mfin.hr/hr/financijsko-izvjestavanje-1-2>.

8. OBJAVA GODIŠNJIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

Člankom 12. stavak 5. Zakona propisano je da jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, proračunski i izvanproračunski korisnici objavljuju godišnje financijske izvještaje (sve, uključujući i Bilješke) na svojim internetskim stranicama najkasnije u roku osam dana od dana njihove predaje. Proračunski i izvanproračunski korisnici koji nemaju vlastite internetske stranice dužni su objaviti financijske izvještaje na internetskim stranicama nadležnog razdjela organizacijske klasifikacije državnog proračuna, odnosno nadležne jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Člancima 124. i 125. Zakona propisane su novčane kazne za pravnu osobu (od 500.000,00 do 2.000.000,00 kuna) i za odgovornu osobu proračuna i proračunskog korisnika (od 50.000,00 do 100.000,00 kuna) ako ne objave financijske izvještaje u propisanom roku.

9. ČUVANJE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

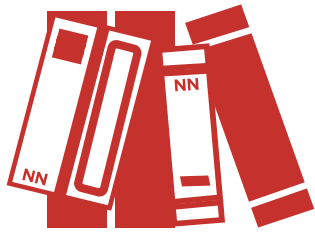
Člankom 105. Zakona propisano je da se financijski izvještaji za razdoblja u tijeku godine čuvaju do predaje financijskih izvještaja za isto razdoblje sljedeće godine, a godišnji financijski izvještaj čuvaju se **trajno i u izvorniku**. Člankom 125. propisane su prekršajne odredbe za nečuvanje financijskih izvještaja sukladno odredbama Zakona.

10. KONSOLIDACIJA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

Konsolidacija financijskih izvještaja propisana je člankom 107. Zakona. Razdjeli državnog proračuna konsolidiraju financijske izvještaje proračunskih korisnika koji su prema organizacijskoj klasifikaciji u njihovoj nadležnosti i svoj financijski izvještaj, te sastavljaju konsolidirani financijski izvještaj razine 12. Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave konsolidira financijske izvještaje proračunskih korisnika koji su prema organizacijskoj klasifikaciji u njezinoj nadležnosti, i svoj financijski izvještaj, te sastavlja konsolidirani financijski izvještaj razine 23. Člankom 125. Zakona propisane su prekršajne odredbe i za slučaj nesastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja.

NARODNE NOVINE

broj 1

od 3. siječnja 2018.

- **Pravilnik o Registru koncesija** - stupio na snagu 15. siječnja 2018.
- **Pravilnik o izmjeni Pravilnika o provedbi tipa operacije 6.2.1. »Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima« iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.** - stupio na snagu 4. siječnja 2018.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama** - stupio na snagu 1. siječnja 2018., osim odredaba iz članka 10. stavka 4. ovoga Pravilnika koje se odnose na posebne fitosanitarne zahtjeve navedene u Popisu IV., dijelu A, odjeljku II, točkama 18.3.i 18.3.1., koje stupaju na snagu 1. travnja 2018.
- **Odluka o izmjeni Odluke o načinu otvaranja transakcijskih računa** - stupila na snagu 3. siječnja 2018.
- **Odluka o općinskim porezima Općine Nuštar** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom vjesniku Vukovarsko-srijemske županije, osim odredaba o prirezu porezu na dohodak koje stupaju na snagu 1. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjeni Odluke o porezima Općine Ljubušića** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom vjesniku Varaždinske županije
- **Kolektivni ugovor za radnike u Odašiljačima i vezama** - stupio na snagu 1. studenoga 2017.

broj 2

od 5. siječnja 2018.

- **Uredba o izmjeni Uredbe o jediničnim naknadama, korektivnim koeficijentima i približim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida** - stupila na snagu 13. siječnja 2018.
- **Uredba o izmjeni Uredbe o radnim mjestima ovlaštenih carinskih službenika kojima se staž osiguranja računa u povećanom trajanju** - stupila na snagu 13. siječnja 2018.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o posebnom porezu na motorna vozila** - stupio na snagu 6. siječnja 2018.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dobit** - stupio na snagu 13. siječnja 2018.
- **Pravilnik o ukidanju Pravilnika o provođenju unutarnjeg nadzora i unutarnje kontrole u poreznoj upravi** - stupio na snagu 5. siječnja 2018.
- **Pravilnik o dopunama Pravilnika o osiguranju kvalitete krvi i krvnih pripravaka u zdravstvenim ustanovama** - stupio na snagu 13. siječnja 2018.
- **Odluka o porezima Grada Slavenskog Broda** - stupila na snagu 13. siječnja 2018.

- **Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o gradskim porezima Grada Metkovića** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom glasniku Grada Metkovića, osim odredaba o prirezu porezu na dohodak koje stupaju na snagu prvoga dana u mjesecu nakon objave u Narodnim novinama
- **Odluka o izmjenama Odluke o porezima Grada Ivanca** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom vjesniku Varaždinske županije
- **Odluka o izmjenama Odluke o porezima Grada Otoka** - stupa na snagu prvoga dana u mjesecu nakon mjeseca u kojem je objavljena u Narodnim novinama
- **Odluka o izmjeni Odluke o porezima Grada Požege** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenim novinama Grada Požege
- **Odluka o porezima Općine Runovići** - stupila na snagu 13. siječnja 2018.
- **Odluku o općinskim porezima Općine Ribnik** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Glasniku Karlovačke županije, osim odredaba o prirezu porezu na dohodak koje stupaju na snagu prvog dana u mjesecu nakon objave u Narodnim novinama
- **Odluka o porezima Općine Trnava** - stupa na snagu u roku osam dana od dana objave u Službenom glasniku Općine Trnava
- **Odluka o općinskim porezima Općine Gradina** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom vjesniku Općine Gradina
- **Odluka o općinskim porezima Općine Konjščina** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom glasniku Krapinsko-zagorske županije
- **Odluka o lokalnim porezima Općine Motovun - Montona** - stupila na snagu 1. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjenama Odluke o općinskim porezima Općine Žakanje** - stupila na snagu 1. siječnja 2018.
- **Odluka o II. izmjenama Odluke o Općinskim porezima Općine Lukač** - stupila na snagu 1. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjenama Odluke o porezima Općine Maruševac** - stupa na snagu u roku osam dana od dana objave u Službenom vjesniku Varaždinske županije
- **Odluka o izmjeni Odluke o općinskim porezima Općine Farkaševac** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Glasniku Zagrebačke županije
- **Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o općinskim porezima Općine Ivankovo** - stupa na snagu osmog dana od objave u Službenom vjesniku Vukovarsko-srijemske županije
- **Odluku o izmjenama Odluke o općinskim porezima Općine Vidovec** - stupila na snagu 13. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o općinskim porezima Općine Kneževi Vinogradi** - stupila na snagu 13. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjeni Odluke o općinskim porezima Općine Brckovljani** - stupa na snagu osmi dan od dana objave u Službenom glasniku Općine Brckovljani
- **Odluka o izmjenama Odluke o općinskim porezima Općine Vođinci** - stupila na snagu 13. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o porezima Općine Satnica Đakovačka** - stupa na snagu u roku osam dana od dana objave u Službenom glasniku Općine Satnica Đakovačka

- **Odluka o izmjenama Odluke o porezima Općine Mali Bukovec** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom vjesniku Varaždinske županije

broj 3

od 10. siječnja 2018.

- **Pravilnik o minimalnim standardima za rad autoškola** - stupio na snagu 11. siječnja 2018.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i računskom planu** - stupio na snagu 11. siječnja 2018.
- **Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinu dodjele potpore u okviru mjere »Ribarske luke, iskrcajna mjesta, burze riba i zakloništa«** - stupio na snagu 11. siječnja 2018.
- **Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinu dodjele potpore u okviru mjere I.9. »Privremeni prestanak ribolovnih aktivnosti« okružujućim mrežama plivaričama - srdelarama za siječanj/veljaču 2018. godine** - stupio na snagu 11. siječnja 2018.
- **Pravilnik o lovostaju igluna (Xiphias gladius)** - stupio na snagu 11. siječnja 2018.
- **Pravilnik o izmjenama Pravilnika o športskom ribolovu u slatkovodnom ribarstvu** - stupio na snagu 18. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjeni Odluke o utvrđivanju cijene obrtnice** - stupila na snagu 2. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjeni Odluke o utvrđivanju cijene odobrenja za obavljanje domaće radinosti ili sporednog zanimanja** - stupila na snagu 2. siječnja 2018.
- **Odluka o gradskim porezima Grada Đakova** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenome glasniku Grada Đakova
- **Odluka o izmjeni Odluke o gradskim porezima Grada Đakova** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenome glasniku Grada Đakova, osim odredaba o prirezu porezu na dohodak koje stupaju na snagu prvoga dana u mjesecu nakon mjeseca u kojem su objavljene u Narodnim novinama
- **Odluka o izmjenama Odluke o lokalnim porezima Grada Siska** - stupila na snagu 1. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjenama Odluke o gradskim porezima Grada Lepoglave** - stupila na snagu 18. siječnja 2018.
- **Odluka o lokalnim porezima Općine Klis** - stupa na snagu osmog dana od objave u Službenom vjesniku Općine Klis
- **Odluka o općinskim porezima Općine Jakšić** - stupa na snagu osmog dana od objave u Službenom glasniku Općine Jakšić
- **Odluka o općinskim porezima Općine Janjina** - stupa na snagu prvoga dana u mjesecu nakon mjeseca u kojem je objavljena u Narodnim novinama
- **Odluka o izmjenama Odluke o lokalnim porezima Općine Unešić** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom vjesniku Šibensko-kninske županije
- **Odluka o izmjenama Odluke o općinskim porezima Općine Strizivojna** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom glasniku Općine Strizivojna
- **Odluka o izmjenama Odluke o porezima Općine Brinje** - stupila na snagu 1. siječnja 2018.
- **Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o porezima Općine Barban** - objavit će se u Narodnim novinama te u Službenim novinama Općine Barban

VI pitate MI odgovaramo

vi-mi@informatore.hr

PDV na najamninu i minimalna cijena najma stana

Poreza na dodanu vrijednost oslobođen je najam stambenih prostorija i ne postoji jasno propisana minimalna cijena najma stana u slučaju kada trgovačko društvo iznajmljuje stan fizičkoj osobi koja nije povezana s društvom ni na koji način, ali preporuča se oprez i osiguravanje dokumentacije kojom bi se obrazložilo zašto je ugovorena najamnina naizgled niža od tržišne

VI *Trgovačko smo društvo koje želi iznajmljivati stan u svrhe stanovanja fizičkoj osobi koja nije povezana s društvom ni na koji način. Kakav je tretman navedene transakcije u smislu poreza na dodanu vrijednost? Također, postoji li propisano koliko mora iznositi minimalna cijena najma stana?*

MI Sukladno članku 40. st. 1. toč. 1) Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14 i 115/16), najam stambenih prostorija oslobođen je poreza na dodanu vrijednost.

Nadalje, sukladno članku 73. Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 79/13, 85/13, 160/13, 35/14, 157/14, 130/15, 1/17, 41/17 i 128/17), oslobođenje se primjenjuje na stanovanje, što znači trajan boravak - življenje, ali ne i na iznajmljivanje u turističke i poslovne svrhe.

Dakle, najam stambenog prostora u svrhu življenja oslobođen je plaćanja PDV-a, stoga na računu nema obračuna PDV-a, nego je potrebno navesti klauzulu oslobođenja sukladno članku 40. st. 1. toč. 1) Zakona o PDV-u.

Vezano uz minimalnu cijenu najma stana, nema jasno propisane i brojčano izražene minimalne cijene najma stana u slučaju kada trgovačko društvo iznajmljuje stan fizičkoj osobi, koja nije ni na koji način povezana s predmetnim društvom i tumačimo da se ovdje primjenjuje ugovorena cijena najma, koja je zapravo stvar slobodnog ugovaranja na tržištu.

Dakle, nema jasno propisane minimalne cijene najma stana, ali ovdje pozivamo na oprez jer u slučaju ugovaranja cijene najma stana za koju se može protumačiti da je niža od tržišne, Porezna uprava pri nadzoru može, ovisno o slučaju, imati tumačenje koje je nepovoljno po poreznog obveznika, stoga je,

da bi se izbjegla eventualna neželjena porezna implikacija, preporučljivo kod potencijalno sporne cijene najma stana osigurati dokumentaciju kojom bi se valjano obrazložilo zašto je ugovorena najamnina naizgled niža od tržišne. (6.09.5. A. P., 4. 1. 2018.)

Donošenje planova gospodarenja otpadom jedinica lokalne samouprave

Zakonom o održivom gospodarenju otpadom (Nar. nov., br. 94/13 i 73/17) nije propisan rok u kojem jedinice lokalne samouprave moraju donijeti novi plan gospodarenja otpadom, no s obzirom na to da je tijekom 2017. donesen Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine (Nar. nov., br. 3/17), koji je stupio na snagu 5. siječnja 2017., stvoreni su uvjeti za donošenje novog plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave

VI *Budući da na temelju Zakona o održivom gospodarenju otpadom (Nar. nov., br. 94/13 i 73/17) jedinice lokalne samouprave moraju donijeti nove planove o gospodarenju otpadom (čl. 21. Zakona), s tim da postojeći planovi vrijede do donošenja novog plana (čl. 174. Zakona), postoji li neki rok u kojem su jedinice lokalne samouprave dužne donijeti taj plan gospodarenja otpadom ili je bitno da ga donesu prije isteka staroga?*

MI Obveza donošenja plana gospodarenja otpadom jedinicama lokalne samouprave i Gradu Zagrebu propisana je člankom 21. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (Nar. nov., br. 94/13 i 73/17). Prema stavku 2. i 3. toga članka, jedinica lokalne samouprave i Grad Zagreb dužni su za prijedlog plana gospodarenja otpadom iz stavka 1. ovoga članka ishoditi prethodnu suglasnost upravnog tijela jedinice područne (regionalne) samouprave nadležnog za poslove zaštite okoliša (u nastavku teksta: nadležnog upravnog tijela), odnosno Ministarstva za prijedlog Plana gospodarenja otpadom Grada Zagreba. Nadležno upravno tijelo, odnosno Ministarstvo izdaje prethodnu suglasnost ako utvrdi da je prijedlog Plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave, odnosno Grada Zagreba usklađen s odredbama ovoga Zakona, propisa donesenih na temelju toga Zakona i Plana gospodarenja otpadom

Republike Hrvatske. S druge strane, prema prijelaznoj odredbi članka 174. istog Zakona, postojeći županijski, gradski i općinski planovi gospodarenja otpadom koji su doneseni na temelju Zakona o otpadu (Nar. nov., br. 178/04, 111/06, 60/08 i 87/09) do dana stupanja na snagu Zakona o održivom gospodarenju otpadom (1. kolovoza 2014.), ostaju na snazi do isteka roka na koji su doneseni, u dijelu u kojem nisu u suprotnosti s odredbama toga Zakona i Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske.

Dakle, da bi mogli biti doneseni lokalni programi gospodarenja otpadom, morao je biti donesen Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, koji je donesen prije godinu dana. Naime, Odluku o donošenju Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine (Nar. nov., br. 3 od 11. siječnja 2017.), Vlada RH donijela je na sjednici održanoj 5. siječnja 2017., kada je i Odluka stupila na snagu.

Stoga su nakon 5. siječnja 2017. stečeni uvjeti za pokretanje postupka donošenja novog lokalnog plana gospodarenja otpadom. Jedinice lokalne samouprave obvezne su bile (i jesu) dužne provesti postupak po donesenoj Odluci o započinjanju postupka ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš u postupku izrade i donošenja predmetnog plana. Nakon toga slijedi ishođenje suglasnosti od nadležnog tijela županije, pa upućivanje plana radi izglasavanja na predstavničko tijelo.

Treba ukazati na članak 22. Zakona o održivom gospodarenju otpadom, prema kojem se nacrt Plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave (i Grada Zagreba) objavljuje radi pribavljanja mišljenja, prijedloga i primjedbi javnosti.

Posredstvom medija jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb izvješćuju javnost o mjestu na kojem je nacrt Plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave i Grada Zagreba dostupan te načinu i vremenu iznošenja mišljenja, prijedloga i primjedbi. Rok u kojem javnost može iznositi primjedbe, prijedloge i mišljenja ne može biti kraći od 30 dana od dana objave.

Jedinice lokalne samouprave mogle su krenuti u navedene postupke od izrade do usvajanja plana gospodarenja otpadom odmah nakon stupanja na snagu Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, odnosno nakon 5. siječnja 2017., jer su tada stvoreni formalni preduvjeti za donošenje lokalnog plana gospodarenja otpadom. Dakle, uvažavajući re-

čeno u članku 21. (koji propisuje obvezu donošenja plana gospodarenja otpadom) i u članku 174. Zakona o održivom gospodarenju otpadom, možemo zaključiti da tim Zakonom nije propisan rok za donošenje novog plana gospodarenja otpadom, ali da se postupak donošenja novog plana mogao započeti nakon stupanja na snagu Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske. (7.34., D. K./B. B., 15. 1. 2018.)

Zatezna kamatna stopa od 1. siječnja 2018.

Zatezna kamatna stopa od 1. siječnja 2018. iznosi 9,09 % za ugovore između trgovaca, te trgovaca i osoba javnog prava, a u ostalim odnosima primjenjuje se zatezna kamatna stopa od 7,09 %

VI *Koje su stope zateznih kamata primjenjive od 1. siječnja 2018. na ugovore između trgovaca, te trgovaca i osoba javnog prava, a koje za ostale odnose?*

MI U Narodnim novinama, broj 1/18 objavljena je prosječna kamatna stopa na stanja kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima, za referentno razdoblje od 1. svibnja 2017. do 31. listopada 2017. Ta referentna kamatna stopa iznosi 4,09 %, što utječe na visinu zateznih kamata koje se utvrđuju prema posebnim propisima, za razdoblje od 1. siječnja 2018. Tako prema članku 29. st. 2. Zakona o obveznim odnosima, te prema članku 3. Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, stopa zateznih kamata od 1. siječnja 2018., između trgovaca odnosno trgovaca i osoba javnog prava iznosi 9,09 %. Za sve ostale odnose, sukladno Zakonu o obveznim odnosima, od 1. siječnja 2018. primjenjuje se zatezna kamatna stopa od 7,09 %. (6.16. A. P., 16. 1. 2018.)

Cesija

Nije ništetan ugovor o cesiji samo zato što je u njemu naveden viši iznos tražbine od stvarnog iznosa koju vjerovnik ima prema dužniku, a koju prenosi na cedenta

VI *Je li ništav ugovor o cesiji zato što je u njemu naveden viši iznos tražbine koja se prenosi, nego što ona u stvarnosti postoji?*

MI Prema članku 80. Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15), vjerovnik može ugovorom sklopljenim s trećim preneti na ovoga svoju tražbinu, osim one čiji je prijenos zabranjen zakonom ili koja je strogo osobne prirode ili koja se po svojoj prirodi protivi prenošenju na drugoga. Sama činjenica da je u ugovoru o cesiji naveden viši iznos tražbine koja se prenosi, a ne onoliki koliko ona stvarno iznosi, nema za posljedicu ništetnost toga ugovora. Ugovor je i dalje na snazi dok može bitno ne bude raskinut. On obvezuje cesionara (ustupitelja) i cedenta (primatelja). Odnos između cesusa (dužnika) i cedenta (primatelja) određen je člankom 84. Zakona o obveznim odnosima. Prema tom članku prima-

telj ima prema dužniku ista prava koja je ustupitelj imao prema dužniku do ustupanja, a s druge strane, dužnik može primatelju isticati osim prigovora koje ima prema njemu, i one prigovore koje je mogao istaknuti ustupitelju do trenutka kad je doznao za ustupanje. U konkretnom slučaju, to znači da dužnik može primatelju prigovoriti na visinu ustupljene tražbine, koja ne odgovara stvarnom stanju dugovanja. (3.04, J. S., 10. 1. 2018.)

O pitanju neprijavlivanja tražbine u postupku predstečajne nagodbe

O pitanju neprijavlivanja tražbine u postupku predstečajne nagodbe, kad je u tijeku bila parnica u kojoj je dužnik osporio tražbinu do određivanja prekida parničnog postupka, različiti su sudovi donosili različite odluke, zbog čega imamo neusuglašenu sudsku praksu

U Informatoru, broj 6502-6503 objavili smo odgovor na pitanje o posljedicama propusta tužitelja (vjerovnika) da u pokrenutom postupku predstečajne nagodbe prijavi svoju tražbinu koju je tuženik (dužnik u postupku predstečajne nagodbe) do određivanja prekida parničnog postupka u tom parničnom postupku osporio, referirajući se na presudu Županijskog suda u Bjelovaru posl. br. Gž R-260/2016-2 od 13. prosinca 2016. Naime, u navedenoj presudi sud je zauzeo stajalište da neprijavlivanje tražbine u postupku predstečajne nagodbe ne predstavlja procesnu smetnju za meritorno odlučivanje o toj tražbini u nastavku parničnog postupka nakon sklapanja predstečajne nagodbe. Argument za navedeno bio je zaključak da odredbama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (Nar. nov., br. 108/12, 144/12, 81/13, 112/13, 71/15 i 78/15) u nastavku teksta: ZFPPN) nisu izričito propisani pravni učinci sklopljene predstečajne nagodbe na one parnice koje su bile u prekidu, i pokrenute su glede tražbina koje su nastale prije otvaranja postupka predstečajne nagodbe, a odnose se na tražbine koje vjerovnici nisu prijavili u postupku predstečajne nagodbe, pa te tražbine nisu bile obuhvaćene predstečajnom nagodbom. Obveza prijavljivanja tražbina u postupku predstečajne nagodbe protumačena je kao obveza na obje strane - i na vjerovniku i na dužniku, pa se u situaciji kada je u tijeku parnica u kojoj je upravo dužnik, kao tuženik, tu konkretnu tražbinu osporavao, uzelo kao da je tražbina bila osporena u postupku predstečajne nagodbe. Zauzeto stajalište temeljilo se na presudi Europskog suda za ljudska prava u predmetu Bačić protiv Hrvatske (Zahtjev br. 43595/06).

Međutim, Visoki trgovački sud u Zagrebu, u presudi pod posl. br. Pž-5529/2017-4 od 21. rujna 2017., zauzeo je sasvim suprotno stajalište. U tom postupku tužitelj (vjerovnik) nije prijavio svoju tražbinu u postupku predstečajne nagodbe, jer je prije pokretanja predstečajne nagodbe pokrenuo parnični postupak u kojem je tuženik (dužnik) osporio njegovu tražbinu. Po prijedlogu tuženika (dužnika), sud je odredio prekid parničnog postupka, pozivom na odredbu članka 70. st. 1. ZFPPN-a (Nar. nov., br. 108/12, 144/12 i 81/13). Tužitelj je nakon dovršetka postupka predste-

čajne nagodbe zatražio nastavak meritornog odlučivanja o postojanju tražbine u parničnom postupku, a što je sud odbio smatrajući da nisu ispunjeni uvjeti za nastavak postupka u smislu odredbe članka 70. st. 3. ZFPPN-a. U svojoj žalbi na navedenu prvostupanjsku odluku Trgovačkog suda u Zagrebu, tužitelj se pozvao upravo na prethodno spomenutu presudu Županijskog suda u Bjelovaru posl. br. Gž R-260/2016-2 od 13. prosinca 2016., kao i na presudu Europskog suda za ljudska prava u predmetu Bačić protiv Hrvatske (Zahtjev br. 43595/06), ali bez uspjeha.

U presudi Europskog suda za ljudska prava u predmetu Bačić protiv Hrvatske (Zahtjev br. 43595/06) u pitanju je bio propust vjerovnika (bivšeg zaposlenika) da prijavi tražbinu u stečajnom postupku unutar rokova predviđenih Stečajnim zakonom, zbog kojega su domaći sudovi (Trgovački sud u Zagrebu, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske) odbacili, kao nepravodobnu, njegovu prijavu tražbine na temelju članka 176. st. 4. Stečajnog zakona, a čemu se priklonio i Ustavni sud. Naime, podnositelj zahtjeva je, kao vjerovnik, prijavio svoju tražbinu u stečajnom postupku, ali je to učinio nakon proteka roka od tri mjeseca od dana održanja ispitnog ročišta. U konkretnom predmetu utvrđen je i propust stečajne upraviteljice, koja nije ispunila svoju zakonsku obvezu i nije se umiješala u građanski postupak što ga je pokrenuo vjerovnik, a nije ni uvrstila tražbinu podnositeljice zahtjeva u popis tražbina zaposlenika i prijašnjih zaposlenika stečajnog dužnika pa joj ga nije dala ni na potpis. Slijedom navedenog, općinski sud koji je vodio građanski postupak, nije prekinuo postupak i nije uputio tužitelja (vjerovnika) da svoju tražbinu ostvaruje u stečajnom postupku. O pokretanju stečajnog postupka svi su vjerovnici bili obaviješteni objavom oglasa u Narodnim novinama. Europski sud za ljudska prava u konačnici zauzeo je stajalište da, **kada prema domaćem pravu postoji takva situacija podijeljene odgovornosti, kao u konkretnom predmetu, nametanje obveze prijave tražbine u stečajnom postupku isključivo podnositeljici zahtjeva (vjerovniku), u situaciji kada je ona već pokrenula građanski postupak protiv stečajnog dužnika, predstavlja nerazmjern teret.** Istaknuto je da se u odlukama domaćih sudova nije uzelo u obzir pitanje podijeljene odgovornosti, kao ni dužnosti stečajne upraviteljice, već su se sudovi ograničili na tvrdnju da podnositeljica zahtjeva nije poštovala propisani rok. Dakle, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske u svojoj Odluci Pž-5529/2017-4 od 21. rujna 2017., nije uzeo u obzir stajalište iz presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu Bačić protiv Hrvatske (Zahtjev br. 43595/06), već je zauzeo stajalište upravo suprotno presudi Županijskog suda u Bjelovaru posl. br. Gž R-260/2016-2 od 13. prosinca 2016. S obzirom na to da očito imamo različitu sudsku praksu, predlažemo oprez dok Vrhovni sud Republike Hrvatske ne zauzme stajalište.

Napominjemo da su **odredbe kojima se sada uređuje predstečajni postupak ugrađene u Stečajni zakon (Nar. nov., br. 71/15) Zakonom o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona koji je stupio na snagu 2. studenoga 2017. (Nar. nov., br. 104/17), a novina je sudska kontrola predstečajnog postupka glede otvaranja predstečajnog postupka, nadziranja rada Financijske agencije, odlučivanja o utvrđenim i osporenim tražbinama te obustavi predstečajnog postupka. (5.10.4, M. L. D., 11. 1. 2018.)**

PRIMJENA ZAKONA O OPĆEM UPRAVNOM POSTUPKU I UREDBE O UREDSKOM POSLOVANJU

6. veljače 2018. (utorak), u 9.30 sati

Sheraton Zagreb Hotel, Kneza Borne 2

TAJANA ZLABNIK, odvjetnica iz Zagreba

1. PRIMJENA ZAKONA O OPĆEM UPRAVNOM POSTUPKU

- u čemu se sastoji obveza primjena ZUP-a
- što se smatra upravnom stvari za koja su javnopravna tijela dužna provesti upravni postupak
- načela upravnog postupka i njihova primjena u praksi
- tko se smatra službenom osobom odgovornom za vođenje upravnog postupka i donošenje rješenja
- stranke upravnog postupka
- kako se pokreće upravni postupak; pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti
- postupak rješavanja upravne stvari (postupovne odredbe)
- radnje u upravnom postupku (podnesci, ročišta, komunikacija sa strankama, zapisnici, zaključci)
- načini dostave odluka strankama
- oblik i sadržaj rješenja kojim se odlučuje u upravnom postupku (primjeri)
- računanje rokova u upravnom postupku
- rok za žalbu, učinak podnošenja žalbi, postupak i donošenje rješenja povodom žalbe,
- izvršenje rješenja (pravomoćnost)
- prigovor kao pravni lijek – za što se može podnijeti, tko o njemu odlučuje i u kojem roku
- najčešći propusti u poslovanju javnopravnih tijela vezano uz primjenu ZUP-a utvrđeni inspekcijskim nadzorom

2. UREDBA O UREDSKOM POSLOVANJU

- što se uređuje Uredbom o uredskom poslovanju i njena primjena u praksi
- što je Pravilnik o unutarnjem redu i što se njime uređuje
- temeljni pojmovi uredskog poslovanja
- što je pisarnica i pismohrana, kako se ustrojavaju i odgovorne osobe za njihovo vođenje
- način zaprimanja, otvaranja i pregleda pošiljki
- postupanje s zahtjevima i podnescima pristiglim elektroničkim putem
- razvrstavanje i raspoređivanje spisa
- vrste upisnika i upisivanje pismena (prijemni štambilj, klasifikacijska i urudžbena oznaka)
- pomoćne evidencije – kada se i zašto moraju voditi
- administrativno-tehnička obrada akta
- otpremanje pismena
- dostava predmeta u pismohranu i čuvanje (rokovi čuvanja, izrada Pravilnika o čuvanju arhivskog gradiva izvan arhiva)
- postupanje s pečatima, žigovima i štambiljima

Kotizacija:

Naknada za sudjelovanje na radionici **iznosi 980,00 kn** (s PDV-om) po sudioniku.

Pogodnost za pretplatnike Informatora:

Pretplatnici lista Informatator koji su podmirili obvezu za 2018., plaćaju kotizaciju u iznosu od 833,00 kn (s PDV-om) po sudioniku.

Naknada uključuje:

Sudjelovanje na radionici, skriptu s power point prezentacijom predavačice, pribor i napitak za vrijeme stanke
Naknada se uplaćuje unaprijed na transakcijski račun Novog informatora d.o.o.
broj **HR2823400091100150348**,
poziv na broj: **01 060218–OIB TVRTKE**,
najkasnije do dana održavanja radionice.

PROGRAM USAVRŠAVANJA U PODRUČJU JAVNE NABAVE

22. veljače 2018. (četvrtak), u 9,00 sati

Sheraton Zagreb Hotel, Kneza Borne 2

Novi informatator d.o.o., Kneza Mislava 7, 10 000 Zagreb, ovlaštenu nositelj Programa izobrazbe u području javne nabave (**Evidencijski broj iz Registra nositelja programa: 25**)

Predavači i teme:

IVANČICA FRANJKOVIĆ, dipl. oec., ovlaštenu trener - predavač

• EKONOMSKI NAJPOVOLJNIJA PONUDA S PRAKTIČNIM PRIMJERIMA

VESNA JURASOVIĆ, ovlaštenu trener - predavač

• OTVORENI POSTUPAK JAVNE NABAVE PO KORACIMA ZA NARUČITELJA I PONUDITELJA

DAMIR KLEMENČIĆ, dipl. iur., ovlaštenu trener - predavač

• IZRADA PLANA NABAVE I OBVEZE NARUČITELJA SUKLADNO NOVOM PRAVILNIKU O PLANU NABAVE, REGISTRU UGOVORA, PRETHODNOM SAVJETOVANJU I ANALIZI TRŽIŠTA U JAVNOJ NABAVI

MILJENKO CVITANOVIĆ, dipl. iur., ovlaštenu trener - predavač

• NAČELA JAVNE NABAVE U PRAKSI

POLAZNICIMA SE IZDAJU POTVRDE O POHAĐANJU PROGRAMA USAVRŠAVANJA

Molimo da u prijavnici u rubrici »**komentari i pitanja**« **upišete vaš datum rođenja i OIB** radi izdavanja potvrde o pohađanju programa usavršavanja.

Kotizacija:

Naknada za sudjelovanje iznosi **980,00 kn (s PDV-om)** po sudioniku.

Pogodnost za pretplatnike Informatora:

Pretplatnici lista Informatator koji su podmirili obvezu za 2018., plaćaju kotizaciju u iznosu od 833,00 kn (s PDV-om) po sudioniku.

Naknada uključuje:

Sudjelovanje na programu usavršavanja, skriptu s power point prezentacijama predavača, radni pribor i napitak za vrijeme stanke.
Naknada se uplaćuje unaprijed na transakcijski račun Novog informatora d.o.o.
broj **HR2823400091100150348**,
poziv na broj: **01 220218–OIB TVRTKE**,
najkasnije do dana održavanja programa usavršavanja.

Izlazi ponedjeljkom

www.novi-informator.net

info@informator.hr

Nakladnik

Novi informatator d.o.o.
Kneza Mislava 7/I, Zagreb

Nakladnički savjet

akademik Jakša Barbić
prof. dr. sc. Eduard Kunštek
prof. dr. sc. Jasna Omejec
dr. sc. Goran Vlašić

Direktorica

Marina Šurbek

Glavna urednica

Slavica Banić

Uredništvo

Biljana Barjaktar, izvršna urednica
Dražen Kozulić
Antonio Prtenjača
Jerko Slovinić

Lektura

Meri Odak

Grafički urednik

Nenad Novak

Tisak

GZH, Zagreb

Redakcija

tel. 01/4555-454

faks 01/4612-553

urednistvo@informator.hr

Računovodstvo i pretplata

tel. 01/4555-454

faks 01/4612-553

pretplata@informator.hr

Cijena pretplate s PDV-om

tiskano izdanje 1.800,00 kn
internet izdanje 1.250,00 kn
tiskano + internet izdanje 2.300,00 kn

Cijene oglasa s PDV-om

1/1 str. 5.500,00 kn
1/2 str. 2.900,00 kn
1/3 str. 1.600,00 kn
1/4 str. 1.200,00 kn

pretplatnici ostvaruju 15% popusta